

کتاب تحقیقی برای دانش آموزان

آشنایی با جغرافیا و فرهنگ

استان های ایران

بسم الله الرحمن الرحیم

آشنایی با جغرافیا و فرهنگ

استان‌های ایران

بر اساس آخرین تقسیمات استانی
از سوی وزارت کشور

برای تحقیق و پژوهش دانش آموزان

تهیه و تنظیم: مژگان نصیری

انتشارات شفیعی

سرشناسه : نصیری . مژگان . ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور : آشنائی با جغرافیا و فرهنگ استان های ایران : بر اساس آخرین تقسیمات استانی .../ تهیه و تنظیم مژگان نصیری.
مشخصات نشر : تهران : پیام عدالت ، ۱۳۸۸ .
مشخصات ظاهری : ۱۴۴ ص . مصور .نقشه .
شابک : 978-964-152-063-4
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : ایران - - تقسیمات کشوری.
رده بندی کنگره : ۱۳۸۸ ۵۸ ن ۲ آ / JS۷۴۶۳
رده بندی دیویی : ۳۵۲ / ۱۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۶۹۲۰۰ .

انتشارات پیام عدالت

پخش شفیعی

آشنایی با جغرافیا و استان های ایران

تهیه و تنظیم : مژگان نصیری

نوبت چاپ : دوم-۱۳۸۹ شمارگان : ۵۰۰۰ نسخه

ناشر : انتشارات پیام عدالت قیمت: ۲۰۰۰ تومان

لیتوگرافی : پیام عدالت چاپ : شب تاب

شابک : ۴-۰۶۳-۱۵۲-۹۶۴-۹۷۸

نشانی ناشر : تهران - خیابان ولیعصر - خیابان منیریه - شماره ۱۴۵

تلفن :۶۶۴۱۰۸۴۹-۶۶۴۹۸۳۲۶

مرکز پخش : تهران - بازار آهنگران - کوچه مسجد جامع - بازار کاشفی

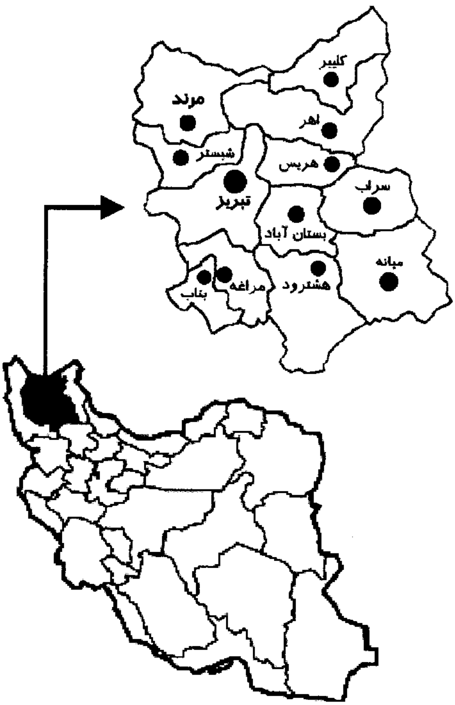
نشر و پخش کتاب شفیعی ۵۵۸۱۰۲۷۱ - ۵۵۸۱۰۲۸۳

فهرست مطالب

استان آذربایجان شرقی

آذربایجان شرقی یکی از استان‌های جمهوری اسلامی ایران است. این استان بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین استان ناحیهٔ شمال غربی ایران محسوب می‌شود. استان آذربایجان شرقی از سمت شمال به جمهوری‌های آذربایجان و ارمنستان، از سمت غرب و جنوب غرب به استان آذربایجان غربی، از سمت شرق به استان اردبیل و از سمت جنوب شرق به استان زنجان محدود شده است. این استان دارای آب و هوای سرد کوهستانی بوده و کل محدوده استان را کوه‌ها و ارتفاعات تشکیل داده‌اند. مساحت استان آذربایجان شرقی، ۴۵۴۹۱ کیلومتر مربع است که از این جهت، یازدهمین استان بزرگ ایران محسوب می‌شود. این استان محل اتصال دو رشته‌کوه مهم و اصلی، یعنی البرز و زاگرس است و بلندترین نقطهٔ آن، قلهٔ کوه سهند است. مرکز استان آذربایجان شرقی، کلان‌شهر تبریز است. از شهرهای مهم و اقماری این استان می‌توان به مراغه، مرند و میانه اشاره کرد.

استان آذربایجان شرقی

تاریخچه

استان آذربایجان شرقی، بخشی از سرزمین باستانی ماد است که تا زمان اسکندر مقدونی و جانشینان وی به آن «ماد کوچک» می‌گفتند. لیکن در زمان حکومت اسکندر مقدونی بر ایران، در سال ۳۳۱ قبل از میلاد، سرداری به نام «آتورپات» که شهربان منطقه ماد کوچک بود، در این سرزمین قیام کرد و آن‌گاه با انعقاد عهدنامه‌ای از واگذاری آذربایجان به دست یونانی‌ها جلوگیری نمود و اسکندر بدین شرط که آتورپات خود را تابع امپراتوری وی بداند، او را در آن‌جا باقی گذارد. پس از مرگ اسکندر، خون‌ریزی شدیدی بین جانشینان وی صورت گرفت ولی عاقبت، آتورپات به حکمرانی رسید و به پاس خدمات وی در جلوگیری از نفوذ بیگانگان در این منطقه، ماد کوچک را به نام آن سردار، آتورپاتکان خواندند و سپس به اسامی مختلف از قبیل آذرآبادگان، آذربادگان، آذربایگان و آذربایجان معروف شد. در روزگار ساسانیان، آتورپاتکان یکی از ایالات مهم ایران و به قول یونانی‌ها، «ساتراپ‌نشین» بوده که به علت وجود آتشکده معروف آذرگشسب و آتشکده‌های دیگر، به نام آذربایجان معروف شد. آذربایجان در دوره اسلامی، یکی از مهمترین ایالات ایران محسوب می‌شد و از زمان زوال ساسانیان تا به امروز، مرکز حوادث بسیاری بوده و نقش بزرگی در جریان‌های مهم تاریخی داشته است.

جغرافیای سیاسی

استان آذربایجان شرقی با مساحتی برابر ۴۵۴۹۱ کیلومتر مربع، حدود ۲/۸ درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده است و از لحاظ وسعت در بین استان‌های کشور، در رتبهٔ یازدهم قرار دارد. این استان در شمال غرب ایران و در بین مدارهای ۳۶ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۳۹ درجه و ۲۶ دقیقهٔ عرض شمالی و نصف‌النهارهای ۴۵ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۲۲ دقیقهٔ طول شرقی واقع شده است.

آذربایجان شرقی در شمال به طول ۲۰۰ کیلومتر با جمهوری آذربایجان و به طول ۳۵

می‌شود. در حال حاضر، روابط تجاری، اقتصادی و... با جمهوری آذربایجان از طریق پایانه‌های مرزی جلفا و خداآفرین و با ارمنستان از طریق پایانهٔ مرزی نوردوز انجام می‌پذیرد که در این میان، پایانهٔ مرزی جلفا از اهمیت استراتژیک خاصی برخوردار است.

این استان در غرب و جنوب غرب به طول ۴۲۰ کیلومتر با آذربایجان غربی هم‌مرز می‌باشد. وحدت قومی، فرهنگی و جغرافیایی و پیوستگی‌های اقتصادی آذربایجان غربی، سبب شده است که این استان بیشترین سهم را در همجواری با آذربایجان شرقی داشته باشد. این روابط از طریق ۵ محور مرند ـ بازرگان، مرند ـ خوی، شبستر ـ سلماس، بناب ـ میاندوآب و محور دریاچه ارومیه انجام می‌پذیرد.

استان اردبیل با داشتن ۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک با شهرستان‌های میانه، اهر، سراب و کلیبر، همسایهٔ شرقی استان آذربایجان شرقی محسوب می‌شود. پیوستگی‌های قومی، فرهنگی و اداری در بین این دو استان، سبب شده است که روابط همجواری در طول این مرزها از رونق خوبی برخوردار باشد. این روابط از طریق محورهای سراب ـ اردبیل، اهر ـ مشگین‌شهر و محور مرزی حاشیهٔ رود ارس انجام می‌پذیرد.

استان زنجان نیز به طول ۱۴۵ کیلومتر با جنوب شرق این استان، همسایه است. با وجود وحدت قومی، فرهنگی و جغرافیایی بین دو استان، به دلیل قرارگرفتن تهران در آن سوی محور تبریز ـ زنجان که جاذب هرگونه حرکت اقتصادی ـ اجتماعی در این محور می‌باشد، باعث شده است که روابط همجواری در طول این حدود، رونق خوبی نداشته باشد. در حال حاضر درهٔ رودخانهٔ زنجان رود و محور میانه ـ زنجان، تنها محور ارتباطی بین دو استان به شمار می‌رود.

جغرافیای طبیعی

سیمای طبیعی آذربایجان شرقی، از چند واحد کوهستانی و دره‌ها و جلگه‌های میان آن‌ها تشکیل شده است. شمالی‌ترین و بزرگ‌ترین این واحدها رشته‌کوه قراداغ یا ارسباران می‌باشد که از دیوان داغ در منتهی‌الیه غربی استان شروع شده و پس از عبور از

شهرستان‌های مرند، ورزقان، اهر و کلیبر و حدود شمالی شهرستان‌های شبستر و تبریز، به درهٔ رودخانهٔ دره‌رود ختم می‌شود.

یکی از پستی و بلندیهای توپوگرافیک[۱] استان، رشته کوه قوشاداغ می‌باشد که از شاخهٔ جنوبی رشته کوه قراداغ منشعب شده و به سمت شرق کشیده می‌شود و در منتهی‌الیه شرقی خود به تودهٔ عظیم آتش‌فشانی سبلان ختم می‌شود. این رشته کوه با ۳۱۵۰ متر ارتفاع، شهرستان اهر را از شهرستان‌های هریس و سراب جدا می‌سازد. سبلان با ۴۸۱۱ متر ارتفاع، خط‌الرأس مرز مشترک آذربایجان شرقی و استان اردبیل محسوب می‌شود.

رشته کوه میشو و رشته کوه مرو، یکی از واحدهای کوهستانی را در غرب و مرکز استان به وجود می‌آورند. این رشته کوه‌ها از شمال دریاچهٔ ارومیه، توسط ارتفاعات عینالی و شبلی تا نواحی شمالی شرقی کلان‌شهر تبریز کشیده می‌شوند و قلهٔ ۳۱۵۵ متری رشته کوه میشو، شهرستان‌های مرند و شبستر را از هم جدا می‌کند.

یکی از پستی و بلندیهای توپوگرافیک آذربایجان شرقی، رشته کوه بزقوش می‌باشد. این رشته کوه به همراه مجتمع آتش‌فشانی سهند، سومین ردیف رشته کوه‌های شرقی استان را پس از قراداغ و قوشاداغ به وجود می‌آورد و قلهٔ ۳۳۰۳ متری آن، مرز بین شهرستان‌های میانه و سراب به شمار می‌رود.

سهند با ۳۷۰۷ متر ارتفاع، یکی از واحدهای کوهستانی آذربایجان شرقی، تودهٔ عظیم آتش‌فشانی دیگری است که قلل زیبای آن، مناظر جنوبی کلان‌شهر تبریز را به وجود می‌آورند.

رشته کوه اربط یا تخت سلیمان جنوبی‌ترین پستی و بلندی توپوگرافیک استان می‌باشد که از دامنه‌های جنوبی سهند شروع شده و به سمت جنوب کشیده شده است.

تنوع شرایط اقلیمی و آب و هوا در مناطق مختلف آذربایجان شرقی، مشخصهٔ بارز وضعیت طبیعی آن است. این استان از لحاظ اقلیمی تحت تأثیر آب و هوای مدیترانه‌ای

قرار دارد، به طوری که قسمت عمده‌ای از آن را اقلیم «نیمه خشک سرد»، مناطقی از آن را اقلیم «نیمه مرطوب سرد» و قسمت دیگر را اقلیم «نیمه خشک معتدل» تحت تأثیر خود قرار داده است.

مردم

جمعیت استان آذربایجان شرقی، براساس آخرین آمار سرشماری عمومی نفوس و مسکن ایران در سال ۱۳۸۵ خورشیدی، برابر با ۳/۶۰۳/۴۵۶ نفر معادل ۵/۱۱٪ از جمعیت کل کشور است که از این تعداد ۱/۸۳۹/۳۵۲ نفر مرد و ۱/۷۶۴/۱۰۴ نفر زن می‌باشند. اکثر مردم استان، آذربایجانی بوده و به زبان ترکی آذربایجانی تکلم می‌کنند. همچنین اکثریت مردم آذربایجان شرقی را مسلمانان شیعه تشکیل می‌دهند. البته شمار قلیلی نیز از پیروان مذهب علوی یا اهل حق هستند. ایل‌های افشار در مناطق شمالی دریاچه ارومیه و ایل‌های شاهسون در ییلاق‌های سبلان و سهند، سنت دیرینه کوچ را ادامه می‌دهند.

زبان

زبان نوشتار و رسمی آذربایجان در بیشتر دوره‌های تاریخی آن، زبان فارسی بوده است. اکثریت قریب به اتفاق نوشته‌ها و آثار مردم این منطقه نیز در دوران‌های مختلف به فارسی بوده است.

پیش از ورود زبان ترکی به منطقه، زبان گفتاری مردم این منطقه یکی از شاخه‌های زبان مادی بود. زبان مادی مردم منطقه آذربایجان (ماد کوچک) در دوره حکومت ترک‌زبانان توسط ایل‌های ترک که به منطقه آمده بودند، تاتی نامیده شد. امروزه تمرکز اصلی مناطقی که زبان تاتی در آن‌ها به‌جا مانده استان‌های قزوین، زنجان، مرکزی و اردبیل است. زبان ایرانی باقیمانده در شبه‌جزیره آبشوران در جمهوری آذربایجان نیز که اصطلاحاً تاتی نامیده شده با زبان مادی آذربایجان تفاوت دارد و یکی از گویش‌های زبان فارسی است.

تغییر زبان گفتاری از تاتی به ترکی آذربایجانی، از زمان تسلط سلجوقیان آغاز شد و

در دوره سلطنت ترکمن‌ها و آغاز عصر صفویان بیشتر شهرها و روستاها را شامل شد. سپاهیان بابک خرمدین را در سده‌های ۹ و ۱۰ میلادی، همین انبوه مردم ایرانی آذری‌زبان تشکیل می‌دادند.

زبان ترکی وارد شده به آذربایجان از شاخهٔ اغوز زبان‌های ترک‌تبار از گروه زبان‌های آلتائی است. خاستگاه این زبان استپ‌های جنوب سیبری بوده است و گویندگان اصلی آن را زردپوستان تشکیل می‌دهند.

ریشهٔ نام آذربایجان

آذربایجان در فارسی میانه «آتورپاتکان»، در آثار کهن فارسی «آذربادگان» یا «آذربایگان»، در فارسی کنونی «آذربایجان»، در یونانی «آتروپاتنه»، در یونانی بیزانسی «آذربیگانون»، در ارمنی «آتراپاتکان» و در سریانی «آذربایغان» نام دارد. این سرزمین به نام سردار آتورپات (به مفهوم در پناه آتش) نامیده شده است. او در زمان داریوش سوم، ساتراپ ماد بود و در جنگ داریوش و اسکندر در گوگاما، فرماندهی سپاهیان مادی و کادوسی و آلبانی و ساکاسنی را برعهده داشت.

اقتصاد

صنایع بزرگی چون ماشین‌سازی تبریز، تراکتورسازی تبریز، موتورسازی ایدم و کارخانه‌های مهم مواد غذایی و نوشیدنی و صنایع تبدیلی سبب شده‌که استان آذربایجان شرقی از اهمیت ویژه‌ای در عرصهٔ صنعتی کشور برخوردار شود.

این استان از کانون‌های مهم صنایع دستی کشور نیز به شمار می‌رود. قالی‌بافی از صنایع دستی مهم آذربایجان شرقی است. علاوه بر آن، این استان دارای معادن متعددی مانند مس، شن و ماسه، نمک و ذغال سنگ نیز هست. در ضمن به علت دارا بودن خاک حاصل‌خیز، طبیعت سرسبز و چراگاه‌های فراوان، این استان از مناطق مناسب و مستعد برای کشاورزی و دامداری به شمار می‌رود.

تقسیمات کشوری

استان آذربایجان شرقی طبق آخرین تقسیمات کشوری به ۱۹ شهرستان، ۴۳ بخش، ۵۸ شهر و ۱۴۱ دهستان تقسیم شده است. پیش از سال ۱۳۷۲ خورشیدی، استان اردبیل نیز جزء محدودهٔ قانونی آذربایجان شرقی محسوب می‌شد که در این سال از این استان، مستقل شد.

شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی

آذرشهر، اسکو، اهر، بستان‌آباد، بناب، تبریز، جلفا، چار اویماق، سراب، شبستر، عجب شیر، کلیبر، مراغه، مرند، ملکان، میانه، ورزقان، هریس و هشترود.

شهرهای استان آذربایجان شرقی

آبش احمد، آذرشهر، اسکو، آقکند، اهر، ایلخچی، باسمنج، بخشایش، بستان‌آباد، بناب، بناب جدید، تبریز، ترک، ترکمانچای، تسوج، تیکمه‌داش، جلفا، خاروانا، خامنه، خراجو، خسروشهر، خمارلو، خواجه، دوزدوزان، زرنق، زنوز، سراب، سردرود، سهند، سیس، سیه‌رود، شبستر، شربیان، شرفخانه، شندآباد، صوفیان، عجب‌شیر، قره‌آغاج، کشکسرای، کلوانق، کلیبر، کوزه کنان، گوگان، لیلان، مراغه، مرند، ملکان، ممقان، مهربان، میانه، نظر کهریزی، وایقان، ورزقان، هادی‌شهر، هریس، هشترود، هوراند، یامچی.

نقاط دیدنی

ارگ علی شاه، آسیاب خرابه، بازار تبریز، پل خدا آفرین، خانه مشروطیت، دژ بابک خرم‌دین، رصدخانهٔ مراغه، شاه گلی، شهرداری تبریز، قلعه ضحاک، کلیسای سن استپانوس، روستای کندوان، مسجد کبود، مسجد مهرآباد، مقبرة‌الشعرا، موزه آذربایجان، موزه سنجش.

استان آذربایجان غربی

استان آذربایجان غربی یکی از ۳۰ استان ایران است که در شمال غربی این کشور قرار دارد و مرکز آن شهر ارومیه است. در کنارهٔ غربی این استان، دریاچه ارومیه قرار دارد. استان آذربایجان غربی دارای ۱۷ شهرستان، ۳۶ بخش، ۳۶ شهر، ۱۰۹ دهستان و ۳۷۲۸ آبادی است و مرکز آن شهر تاریخی ارومیه است.

جغرافیا

استان آذربایجان غربی در شمال غربی ایران قرار دارد و از شمال به جمهوری آذربایجان و ترکیه، از مغرب به کشورهای ترکیه و عراق، از شرق به استان آذربایجان

شرقی و استان زنجان و از جنوب به استان کردستان محدود است. مساحت استان برابر با ۳۷۰۵۹ کیلومتر مربع است که سیزدهمین استان بزرگ کشور محسوب می‌شود و ۲/۲۵٪ مساحت کل کشور را تشکیل می‌دهد. جمعیت استان آذربایجان غربی طبق سرشماری سال ۱۳۸۵ ، ۲۸۷۳۴۵۹ نفر می‌باشد که ۴/۰۸ جمعیت کل کشور را در خود جای داده است و از این لحاظ هشتمین استان پرجمعیت کشور محسوب می‌شود. کلانشهر ارومیه با ۵۸۳۲۵۵ نفر جمعیت (سرشماری ۱۳۸۵) مرکز استان است و بیش از ۲۰ درصد جمعیت کل استان را در خود جای داده است. کلانشهر ارومیه دهمین شهر پرجمعیت ایران پس از شهرهای تهران، مشهد، اصفهان، تبریز، کرج، شیراز، اهواز، قم و کرمانشاه می‌باشد.

استان آذربایجان غربی یکی از مناطق کوهستانی کشور است و توپوگرافی متنوع و گسترده‌ای دارد. براساس ساختار طبیعی استان، اکوسیستم‌های ویژه‌ای از ترکیب گیاهان در سطوح مختلف پوشش گیاهی در سطوح مختلف توپوگرافی به وجود آمده است که اهم آنها به شکل جنگلها و مراتع خودنمایی می‌کنند. این استان عمدتاً تحت تأثیر جریان هوای مرطوب اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه است، ولی در برخی از ماههای زمستان، توده هوای سردی از اطراف شمال، هوای مدیترانه‌ای آن را متأثر کرده و موجب کاهش قابل توجه دما می‌شود.

ناهمواری‌ها

سراسر مرز آذربایجان و ترکیه و آذربایجان و عراق از کوه‌های مرتفع دیوار مانندی از شمال به جنوب کشیده شده است. سرزمین آذربایجان در دوره ترشیایی درنتیجه فشارهای وارده بر قفقاز و آسیای صغیر شکل گرفته و سبب پیدایش شکاف‌ها و گسله‌ها در آن گردیده است.

حوزه‌های آبریز

۱ـ دریاچه ارومیه ۲ـ رودخانه ارس ۳ـ رودخانه زاب کوچک.

آب‌های معدنی

۱ـ ایستی سو؛ در نزدیکی گردنه قوشچی ۲ـ آب گرم محال باراندوز؛ در نزدیکی قریه هفت‌آباد ارومیه ۳ـ آب معدنی کوه زنبیل؛ در کنار دریاچه ارومیه ۴ـ آب معدنی دریک؛ که بسیار گوارا بوده و در روستای چهریق قرار دارد. ۵ـ آب معدنی کانی گراوان؛ در روستای کانی گویز در فاصلهٔ ۲ کیلومتری شهر رَبَط.

ارتفاعات

۱ـ سلسله جبال مرکزی ترکیه و عراق ۲ـ ارتفاعات گردنه قوشچی ۳ـ کوه‌های باستان ۴ـ ارتفاع مور شهیدان ۵ـ ارتفاعات گردنه کله شین ٦ـ چیای بینار ارومیه.

رودخانه‌ها

۱ـ زرینه‌رود (جغاتو) ۲ـ سیمینه‌رود (تاتائو) ۳ـ مهابادرود ۴ـ باراندوز چای ۵ـ شهرچای ٦ـ نازلوچای ۷ـ زولاچای.

جغاتو و تاتائو نام‌های محلی رودهای زرینه‌رود و سیمینه‌رود هستند که توسط اهالی میاندوآب و بوکان مورد استفاده روزمره است.

جنگل‌ها

جنگل‌های طبیعی استان، هرچند که در قسمت‌هایی از پیرانشهر و مهاباد وجود دارد، ولی مناطق وسیع جنگلی در سردشت قرارگرفته است که مساحت آن را بین ٦۰ تا ۸۰ هزار هکتار تخمین می‌زنند. کل مساحت جنگل‌های مصنوعی در استان به ۳۲۰ هکتار در قطعات متفاوت می‌رسد.

زبان و نژاد

اکثر ساکنان این استان به طور عمده ترک آذری و کرد هستند. ولی اقلیت آشوری و

ارامنه هم در استان مخصوصاً در ارومیه مرکز استان ساکن هستند. شهر ارومیه که مرکز و بزرگترین شهر این استان بشمار می‌آید از دیرباز به عنوان شهری که در آن گروههای قومی، زبانی، نژادی و حتی مذهبی مختلف زندگی می‌کنند شناخته شده است، جمعیت شهر مرکب از مردمان ترک و کرد، ارمنی و آشوری است.

تاریخ استان

از نظر تاریخی، تاریخ باستانی آذربایجان با تاریخ قوم ماد درآمیخته است. قوم ماد پس از مهاجرت به ایران آرام آرام قسمت‌های غربی ایران از جمله آذربایجان را تصرف کردند. مقارن این ایام دولتهایی در اطراف آذربایجان وجود داشتند که از آن جمله می‌توان به دولت آشور در شمال بین‌النهرین، دولت هیق در آسیای صغیر، دولت اورارتو در نواحی شمال و شمال غرب، اقوام کادوسی در شرق و کاسیها در حوالی کوههای زاگرس اشاره کرد. بعد از تأسیس دولت ماد، آذربایجان به ماد کوچک معروف شد و مشتمل بر شهرهای قدیمی همدان، ری، اصفهان و کرمانشاه بود.

گروهی معتقدند که نام آذربایجان از آذرآبادگان گرفته شده و به معنی سرزمین آتش است. بزرگ‌ترین آتشکده‌های زرتشتی در این منطقه بوده و نمونه آن هنوز در باکو پایتخت جمهوری آذربایجان بجا مانده است. گروهی دیگر وجه تسمیه آذربایجان را مربوط به وجود سرداری به نام آتروپاد می‌دانند. اینان معتقدند که بعد از غلبه اسکندر مقدونی به ایران، سرداری به نام آتورپات در آذربایجان ظهور کرد و از اشغال آن توسط یونانیان ممانعت به عمل آورد. از آن به بعد سرزمین به نام آتورپاتگان معروف شد. حکومت جانشینان آتورپات در آذربایجان در زمان اشکانیان نیز ادامه یافت و این منطقه توانست کماکان استقلال داخلی خود را در چهارچوب دولت اشکانی حفظ کند. سرانجام اردشیر بابکان بنیانگذار سلسله ساسانی بر حکمرانان محلی آذربایجان استیلا یافت و آن را بصورت یک ایالت غیرموروثی اداره نمود.

شهرستان‌های استان آذربایجان غربی

ارومیه، اشنویه، بوکان، پیرانشهر، تکاب، چالدران، خوی، سردشت، سلماس، شاهین‌دژ، ماکو، مهاباد، میاندوآب و نقده.

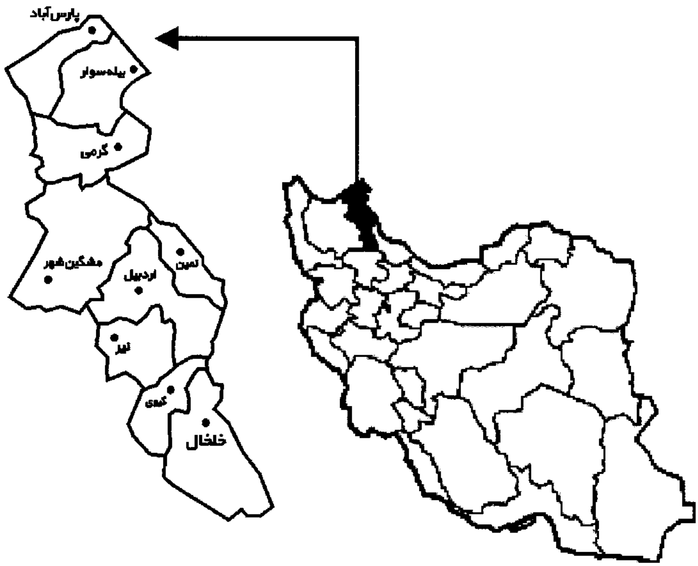
شهرهای استان آذربایجان غربی

ارومیه، اشنویه، آواجیق، ایواوغلی، باروق، بازرگان، بوکان، پلدشت، پیرانشهر، تازه‌شهر، تکاب، چهاربرج، خوی، ربط، سردشت، سرو، سلماس، سیلوانه، سیمینه، سیه‌چشمه، شاهین‌دژ، شوط، فیرورق، قره ضیاءالدین، قوشچی، کشاورز، گردکشانه، ماکو، محمدیار، محمودآباد، مهاباد، میاندوآب، میرآباد، نالوس، نقده و نوشین‌شهر.

نقاط دیدنی

آبشار شلماش، بازار خوی، پل قطور، پیست اسکی خوشاکو، تپه حسنلو، تخت سلیمان، دخمه سنگی فرهاد، دریاچه ارومیه، دژ بسطام، سد زرینه‌رود، غار سهولان، غار فخریگاه، فقرگاه، قره کلیسا، کاخ و موزه باغچه‌جوق، کتیبه کله‌شین، کلیسای ننه مریم، گردشگاه بند، گردشگاه سیر، مسجد سردار و موزه ارومیه.

استان اردبیل

استان اردبیل یکی از استان‌های ایران است که در شمال غربی این کشور واقع شده است. مساحت این استان ۱۷۹۵۳ کیلومتر مربع (حدوداً ۱/۰۹ درصد از مساحت کل کشور) و جمعیت آن براساس سرشماری سال ۱۳۸۵ برابر یک میلیون و ۲۲۸ هزار نفر می‌باشد. مرکز این استان شهر اردبیل است و برطبق آخرین تقسیمات کشوری، شامل ۹ شهرستان، ۲۵ بخش، ۲۱ شهر و ٦٦ دهستان می‌باشد. این استان در سال ۱۳۷۲ از استان آذربایجان شرقی جدا و به استانی مستقل تبدیل شد.

استان اردبیل یکی از مناطق گردشگری در ایران است. یکی از ویژگی‌های این استان آب و هوای مطبوع و خنک این منطقه در فصول بهار و تابستان می‌باشد.

زبان

زبان ساکنان استان اردبیل ترکی آذربایجانی تاتی و تالشی است.

جغرافیا

استان اردبیل از شمال به‌کشور جمهوری آذربایجان، از شرق به استان گیلان، از جنوب به استان زنجان و از غرب به استان آذربایجان شرقی محدود است.

گردشگری

چشمه‌های آب معدنی

یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری استان اردبیل، چشمه‌های آبگرم این استان واقع در شهر سرعین در ۳۰کیلومتری شهر اردبیل است. در این شهر، ۸ چشمه آبگرم معدنی وجود دارد. علاوه بر این، ۱۴ چشمه آب معدنی دیگر در شهرهای دیگر استان از جمله نیر، خلخال و مشگین‌شهر وجود دارد.

سبلان

کوهستان سبلان در جنوب شرقی مشگین‌شهر و در فاصله ۲۵کیلومتری آن واقع شده است. این کوهستان دارای پوشش گیاهی متنوعی است و بیش از ۳۰۰۰گونه گیاهی در آن شناسایی شده است. این کوه، یکی از آتشفشان‌های خاموش کشور محسوب می‌شود و ارتفاع بلندترین قله این کوه که سلطان ساوالان نام دارد، ۴۸۰۰ متر از سطح دریا می‌باشد.

آرامگاه شیخ صفی‌الدین اردبیلی

بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی یکی از ۱۰ اثر باستانی مهم کشور به شمار می‌رود. این بنا در سال ۷۶۵ هجری ساخته شده است و در طول زمان، مورد احترام پادشاهان صفوی

بوده است. بنای کنونی این بقعه شامل مجموعه‌ای از گورهای شاهان و شاهزادگان صفوی و چند ساختمان دیگر (از جمله مسجد، چینی‌خانه، حرم‌خانه و ...) می‌شود. در سال ۱۳۸٦ تلاش‌هایی برای ثبت این اثر در فهرست آثار جهانی یونسکو آغاز شده است.

شورابیل

دریاچه شورابیل در ۲ کیلومتری جنوب شهر اردبیل واقع شده است و مساحت آن ۱۲۰ هکتار است. آب این دریاچه شور و برای مصارف کشاورزی غیرقابل استفاده است. اما در حال حاضر نوعی ماهی در آن پرورش داده می‌شود. شورابیل در زبان تالشی یعنی دریاچه شور.

طبیعت

کوهستان

کوه و رشته کوه سبلان، شناخته‌شده‌ترین منطقه کوهستانی استان اردبیل محسوب می‌شوند. سایر ارتفاعات واقع در این استان عبارتند از: ارتفاعات تالش، صلوات داغ و خروسلو.

رودخانه‌ها

قسمتی از مسیر رودخانه مرزی ارس و رودخانه قزل اوزن از استان اردبیل عبور می‌کند. سایر رودخانه‌های این استان عبارتند از: قره‌سو، دره‌رود، خیاوچای و نمین‌چای.

دریاچه‌ها

دریاچه‌هایی که در استان اردبیل واقع شده‌اند عبارتند از: شورابیل، نئور، شورگل، نوشهر، آلوچه، کمی‌آباد، ملااحمد و مرداب قره‌سو.

جنگل‌ها

جنگل‌های اطراف جاده آستارا به اردبیل موسوم به گردنه حیران مجموعه جنگل‌های فندق‌لو، پیکره سنگی، بابا داود و عنبران از جمله جنگل‌های واقع در استان اردبیل هستند.

صنعت

استان اردبیل در حال حاضر دارای ۸ شهرک صنعتی است. این استان همچنین دارای کارخانجات بزرگ نساجی، سیمان، ذوب‌آهن و کشت و صنعت می‌باشد.

فرهنگ بومی

صنایع دستی

گلیم عنبران، جاجیم، شال، مسند عنبران، سفال، صنایع چوب مانند معرق، منبت و خراطی، مصنوعات چرمی و قالی‌بافی (قالیچه قوبای اردبیل بسیار معروف است) قلاب‌بافی، مفرش، خورجین و ورنی (ورنی و زیرانداز حاوی رنگ‌ها و طرحهایی برگرفته از طبیعت زیبای آذربایجان، بیشتر توسط عشایر شاهسون دشت مغان بافته می‌شود).

غذاهای محلی

آش شیر، آش دوغ، پیچاق قیمه، کوفته، لوَنگی، خشیل، هرا، قویماق، ترشی قرمه، ساج ایچی، سبزی قرمه، آب پیاز، آش اوماج، آش یارما، بزباش، خورشت قاتق، تاس‌کباب، چیغیر تما، حلوا زرد، تر حلوا، حلوای زنجبیل، قیساوا و قیقاناق.

سوغات

سرشیر، کره، حلوای سیاه، آبنبات، شیرینیهای محلی، تخمه آفتابگردان، عسل

خالص سبلان و عصاره شهدآمیز گلهای رنگارنگ و عطرآگین طبیعت سرسبز سبلان مشهورترین سوغات منطقه می‌باشد. حلوای سیاه استان اردبیل به صورت معجونی از جوانه گندم و کره طبیعی نشاط‌بخش و مقوی است.

زبان

مردم اردبیل به زبان ترکی تکلم می‌کنند.

شهرستان‌های استان اردبیل

اردبیل، بیله سوار، پارس آباد، خلخال، کوثر، گِرمی، مِشگین‌شهر، نَمین و نیر.

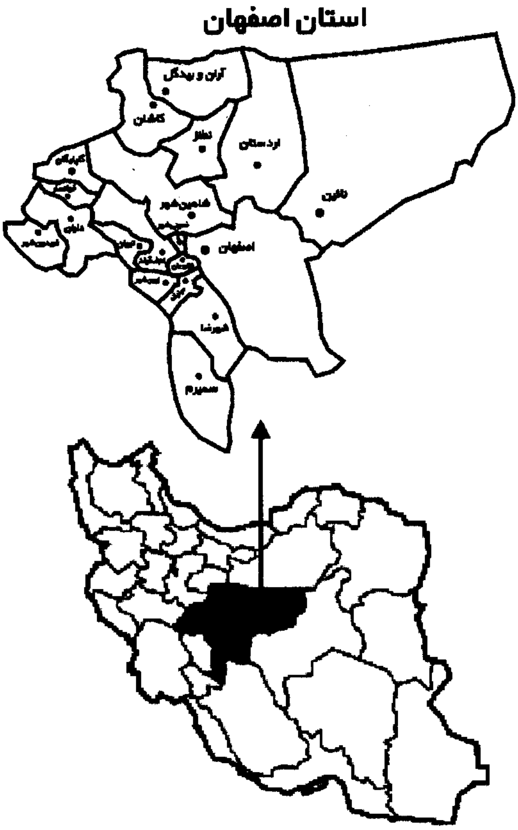
شهرهای استان اردبیل

آبی‌بیگلو، اردبیل، اصلاندوز، بیله‌سوار، پارس‌آباد، تازه کند انگوت، جعفرآباد، خلخال، رضی، سرعین، عنبران، کلور، کوراییم، گرمی، گیوی، لاهرود، مشگین‌شهر، نمین، نیر و هشتجین و هیر.

نقاط دیدنی

آبشار سردابه، آرامگاه شیخ صفی‌الدین، امامزاده کلور، بازار اردبیل، پل خدا آفرین، پیست اسکی آلوارس، دریاچه شورابیل، دریاچه قله سبلان، دریاچه نئور، سنگ‌نبشته شاپور دوم ساسانی (مشگین شهر)، غار هفت‌خانه، گردنه حیران، مجتمع آب‌درمانی سرعین و موزه مردم‌شناسی اردبیل.

استان اصفهان

استان اصفهان یکی از استان‌های کشور ایران و مرکز آن شهر اصفهان است. این استان با مساحتی حدود ۱۰۵۹۳۷ کیلومتر مربع بین ۳۰ درجه و ۴۳ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی خط استوا و ۴۹ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۳۱ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قراردارد. این استان در مرکز ایران واقع شده است و از شمال به استان‌های مرکزی، قم و سمنان؛ از جنوب به استان‌های فارس و کهگیلویه و بویراحمد و از شرق به استان‌های لرستان و چهارمحال و بختیاری محدود است.

برخی آمار

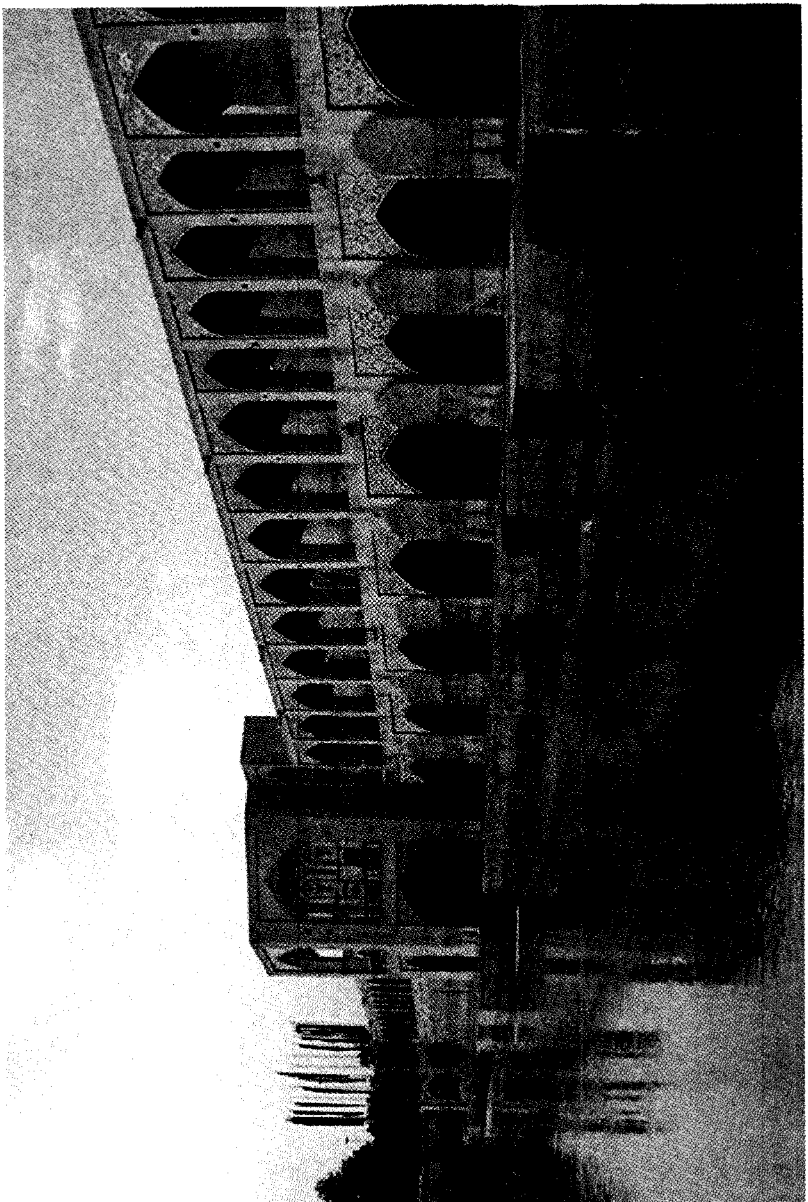
برخی شناسه‌های استان بر پایه آخرین تقسیمات کشوری:

مساحت استان: ۱۰۷۰۲۷ کیلومتر مربع
جمعیت استان: ۳۹۲۳۲۵۵ نفر
شمار شهرستانها: ۱۸
شمار بخش‌ها: ۳۸
شمار شهرها: ٦٧
شمار دهستانها: ۱۱۷
شمار آبادیهای دارای سکنه: ۲۴۷۰
درصد باسوادی: ۸۴/۷ درصد
نام مرکز استان: شهر اصفهان
جمعیت مرکز استان: ۲۵۴۰۰۰۰

جغرافیای تاریخی استان

در روزگاران پیش، منطقه و شهر اصفهان نقش پلی را داشت که قسمت‌های کم‌ارتفاع شرق فلات ایران را با سرزمین‌های کوهستانی غرب مرتبط می‌ساخت و برای اطراق سرمازدگان کوهستان غرب و گرمازدگان و خستگان هوای خشک شرق، محل مناسب و مطلوبی بود. در غرب استان و در کوهستانهای فریدن آثار جادّه‌ای باستانی وجود دارد که شاید بیانگر واقعیت فوق باشد. از اصفهان پیش از اسلام، یعنی دوره حکومت مادها و دوره شاهنشاهی هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان آگاهی زیادی در دست نیست و از آن دوره‌ها، آثار درخوری برجای نمانده است. آنچه مسلم است، استقرار جلگه اصفهان در میان بیابان‌ها و کوه‌های خشک مرکزی ایران از یک طرف و اهمیت و موقعیت ارتباطی ویژه آن در مرکز فلات پهناور ایران از طرف دیگر، تاریخ و پیشینه آن را به پیشینه کشور ایران مرتبط کرده است. پیش از برپایی پادشاهی مادها، اصفهان مرز شرقی ممالکی بوده است که بابلی‌ها از آن اطلاع داشته‌اند و به احتمال قوی جزو ناحیه (انزان) یا (انشان) بوده است.

استان اصفهان یکی از بزرگترین مراکز تولید انواع مختلف صنایع دستی ایران بشمار می‌رود. این استان از دیرباز گهواره هنرهای زیبا و صنایع دستی بوده است. تزئینات آجری، کاشی‌کاری، گچ‌بری و انواع خط در آثار تاریخی اصفهان، از حدود قرنها پیش تا دوره معاصر، بر اطراف و جوانب مناره‌ها و داخل و خارج مساجد، قصرها و هنرهای زری‌دوزی و قلم‌کاری، ترمه و نقره کاری و زرنگاری و رونویسی انواع کتاب، قرآن و

پل اللّه‌وردی‌خان (سی‌وسه پل)، اصفهان

قطعات نگارگری و نقاشی جملگی به مرکزیت هنری اصفهان گواهی می‌دهند.

سیم‌کشی، زرکشی، زربافی، گلابتون‌دوزی، پولک‌دوزی، زنجیره‌بافی، قالی‌بافی و نساجی از صنایع دستی رایج اصفهان است. این صنایع در عهد شاهان صفوی رونق فراوان داشت. در دوران قاجاریه، بازار صنایع دستی در اصفهان از رونق افتاد، ولی بعد از انقلاب مشروطه باز توسعه یافت. به طور کلی طرح و نقش عموم دست ساخته‌های اصفهان اعم از فرش و قلمکار و ظروف قلم‌زنی و کاشی، دوختنی‌های روی پارچه تحت تأثیر طرحهای تزئینی دوران صفویه قرار دارد و طراحان اصفهان، به نسبت قدرت درک و مهارت خود از آثار قدیمی الهام می‌گیرند و با خلاقیت خود، آنها را زیباتر می‌سازند.

وجه تسمیه

شهر اصفهان از روزگاران کهن تاکنون به نامهای: آپادانا، آصف‌هان، اسباهان، اسبهان، اسپاتنا، اسپادنا، اسپاهان، آسپدان، اسپدانه، اسپهان، اسپینر، اسفاهان، اسفهان، اصباهان، اصبهان، اصپدانه، اصفاهان، اصفهان، اصفهانک، انزان، بسفاهان، پارتاک، پارک، پاری، پاریتاکن، پرتیکان، جی، رشورجی، سپاهان، سپانه، شهرستان، صفاهان، صفاهون، گابا، گابیان، گابیه، گبی و نصف جهان معروف بوده است.

بیشتر نویسندگان بر این باورند که چون این ناحیه پیش از اسلام، به‌ویژه در دوران ساسانیان، مرکز گرد آمدن سپاه بود و سپاهیان مناطق جنوبی ایران، مانند: کرمان، فارس، خوزستان، سیستان و... در این ناحیه گرد آمده و به سوی محل نبرد حرکت می‌کردند، آنجا را «اسپهان» گفته، سپس عربی شده و به صورت «اصفهان» درآمده است.

این شهر دارای واژگان کهن‌تری است که با نام کنونی آن هیچ‌گونه پیوندی ندارد، مانند: انزان، گابیان، گابیه، جی، گبی، گی، گابا.

یاقوت حموی، می‌نویسد: «اصفهان یا اسپهان از کلمهٔ اسپاه است که به معنی سپاه می‌باشد». استاد پورداود، می‌گوید: «ارزش این وجه اشتقاق فقط در این است که می‌رساند در لهجه قدیم اصفهانی، اسباه به معنی سگ نیز بوده است» پورداود یادآور

شده است که بطلمیوس، جغرافیانگار سده دوم میلادی، نام این شهر را «اسپدان» نگاشته، سپس می‌گوید: واژه اصفهان روی اسپاهان قرار گرفته که خود شامل سپاه به معنی ارتش و هان اسم مکان، یعنی جای سپاه است.

نویسنده کتاب حدودالعالم از این شهر به نام «سپاهان» یاد کرده، می‌گوید: «سپاهان شهری عظیم است با آب و هوای خوب و رودخانهٔ زیبا».

محمدحسین‌بن خلف تبریزی، درباره نام اصفهان، نوشته است: «اصباهان، معرب اسپاهان است و آن شهری است مشهور در عراق و نام اصلی او این است و نام مقامی است از جمله دوازده مقام موسیقی و آن را اصفهانک نیز خوانند».

در کتیبه‌های پارسی هخامنشی، انزان شامل ناحیه اصفهان بوده و پیش از کورش، مرکز قدرت هخامنشیان در این ناحیه بوده و پس از کورش انزان به گابیان تبدیل یافته و استرابن هم آن را به همین نام خوانده است و گابیان رفته رفته به جی تغییر یافت.

هرتسفلد نگاشته است: اصفهان نام بلوکی از ولایت پریت‌کان و نام شهر «گبی» بوده است. گبی بعدها «گی» و سپس عربی شد و به «جی» تبدیل یافت.

در سده ۲ میلادی، نام گبی و اسپدانا در نقشه بطلمیوس دیده می‌شود. وی «اسپدانا»ی پارسی زمان هخامنشی را از کتاب ارتستنس، مدیر کتابخانه اسکندر مقدونی برداشته بود. در یک نقشه جهان‌نما که ۱۰۰ سال پیش از بطلمیوس ترسیم شده است، این نام به صورت ساسانی «سپانه» یعنی سپاهان نگاشته شده و معنی آن، جای لشکریان است.

اسکندر مقدونی هنگام دنبال کردن داریوش هخامنشی به پارتاک یا پارک یا گی آمد و آن را گشود و اکسازر را که والی شوش بود به حکومت پارتاک گمارد. تاریخ‌نگاران پیشین، پارتاک را پاریتاکن نامیده‌اند که به پارسی آن روز پرتیکان می‌گفتند و امروز فریدن می‌خوانند. پرتیکان به تمامی ناحیه اصفهان اطلاق می‌شده است.

شهرستان‌های استان اصفهان

آران و بیدگل، اردستان، اصفهان، برخوار و میمه، تیران و کرون، چادگان،

خمینی‌شهر، خوانسار، سمیرم، شهرضا، سمیرم سفلی، فریدن، فریدون‌شهر، فلاورجان، کاشان، گلپایگان، لنجان، مبارکه، نائین، نجف‌آباد و نطنز.

شهرهای استان اصفهان

ابریشم، ابوزیدآباد، آران و بیدگل، اردستان، اژیه، اصفهان، افوس، انارک، ایمان‌شهر، بادرود، باغ بهادران، برزک، برف انبار، بهاران شهر، بهارستان، بوئین و میاندشت، پیر بکران، تودشک، تیران، جندق، جوشقان و کامو، چادگان، چرمهین، چم‌گردان، حبیب‌آباد، حنا، حسن‌آباد، خالدآباد، خمینی‌شهر، خوانسار، خور، خوراسگان، خورزوق، داران، دامنه، درچه‌پیاز، دستگرد، دهاقان، دهق، دولت‌آباد، دیزیچه، رزوه، رضوان‌شهر، زاینده‌رود، زرین‌شهر، زواره، زیباشهر، سده‌لنجان، سفیدشهر، سگزی، سمیرم، شاهین‌شهر، شهرضا، طالخونچه، عسگران، علویجه، فریدون‌شهر، فلاورجان، فولادشهر، قمصر، قهدریجان، کاشان، کرکوند، کلیشاد و سودرجان، کمشجه، کمه، کهریزسنگ، کوشک، کوهپایه، گز، گلپایگان، گل‌دشت، گل‌شهر، گوگد، مبارکه، محمدآباد، مشکات، منظریه، مهاباد، میمه، نائین، نجف‌آباد، نصرآباد، نطنز، نوش‌آباد، نیاسر، نیک‌آباد، ورزنه، ورنامخواست، وزوان، ونک و هرند.

نقاط دیدنی

آبشار سمیرم، روستای ابیانه، آتشکده نیاسر، آتشگاه، آرامگاه باباپیر، ارگ گوگد، ایوان یزدگرد، بازار اصفهان، بازار کاشان، باغ فین، پل خواجو، تپه سیلک، سی‌وسه پل، عالی‌قاپو، غار شاه‌قنداب، قالی‌شویان، قلعه شاه عباس (مرنجاب)، کاخ هشت بهشت، کلیسای وانک، مدرسه چهارباغ، مراسم گلابگیری قمصر، مسجد اشترجان، مسجد شاه، مسجد شیخ لطف‌الله، منارجنبان، میدان نقش جهان و نارنج قلعه.

استان ایلام

استان ایلام یکی از استان‌های ایران است که در غرب این کشور و در ناحیه‌ای کوهستانی و نیمه گرم قرار گرفته است. مرکز این استان، شهر ایلام است. استان ایلام از غرب با کشور عراق، از جنوب با استان خوزستان، از شرق با استان لرستان و از شمال با استان کرمانشاه همسایه است.

این استان از استان‌های جنگلی ایران است و به خاطر زیبایی طبیعتش از آن با نام عروس زاگرس نیز یاد می‌شود. مردم استان ایلام کرد، کلهر، لر و لک هستند و به زبانهای فیلی، کلهری، کردی، لری و لکی تکلم می‌کنند. بیشتر مردم استان شیعه دوازده امامی هستند. بیش از دوره رضاشاه، به این ناحیه پشتکوه لرستان می‌گفتند.

پیشینه

نام منطقه استان ایلام در زمان باستان، اریوجان بوده است. در زمانهای قدیم به جای شهر ایلام، شهری به نام ردین بود که در زمان فرمانروایی حاکمان محلی آن یعنی والیان، به حسین آباد شهرت یافت، در سال ۱۳۰۸ هـ. ش، در زمان حکومت رضاشاه این شهر به ایلام تغییر نام یافت.

تقسیمات کشوری

ایلام تا سال ۱۳۴۲ بخشی از استان کرمانشاه بود اما براساس تقسیمات کشوری آن سال، به استان تبدیل شد. طی این تقسیمات، بخش‌هایی از لرستان و خوزستان به ایلام ملحق شدند. این ملحقات شامل دره‌شهر از لرستان و موسیان از خوزستان می‌شد.

جمعیت

بنابر سرشماری مرکز آمار ایران، جمعیت استان ایلام در سال ۱۳۸۵ برابر با ۵۴۵۷۸۷ نفر بوده است که از این میان ۲۷۸۵٦٦ نفر مرد و بقیه زن بوده‌اند. این استان ۱۱۱۵۵۹ خانوار دارد. جمعیت شهرنشین این استان ۳۳۱۲۳۱ نفر است.

اقتصاد ایلام

ایلام نفت‌خیز است و پالایشگاه گاز هم دارد. سه شهرک صنعتی دارد و واحد پتروشیمی تازه‌ای هم در آنجا در دست ساخت است. کارخانه سیمان ایلام هم باکیفیت‌ترین سیمان ایران را تولید می‌کند و بزرگراهی که تهران را به کرمانشاه پیوند می‌دهد و بزرگراه کربلا نام گرفته بعد از استان کرمانشاه از ایوانغرب به ایلام امتداد می‌یابد.

گردشگری

از نقاط دیدنی استان ایلام می‌توان به آتشکده ساسانیان و طاق شیرین و فرهاد در ایوانغرب، تنگ رازیانه، میان تنگ (مانشت) دریاچه‌های دوقلوی آبدانان، شهر باستانی مادا کتو در درّه‌شهر، آتشکده چهار تاقی دره‌شهر، دره ارغوان در شمال شهر ایلام، دریاچه سد ایلام و چشمه‌های آب گرم دهلران اشاره نمود.

شهرستان‌های استان ایلام

آبدانان، ایلام، ایوان، دره‌شهر، دهلران، شیروان و چرداول و مهران.

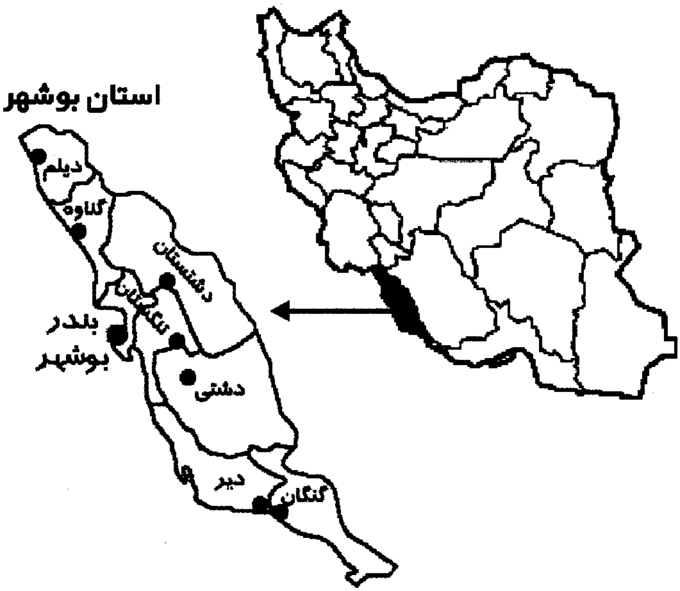
شهرهای استان ایلام

آبدانان، آسمان‌آباد، ارکواز، ایلام، ایوان، بدره، پهله، توحید، چوار، دره‌شهر، دهلران، زرنه، سرابله، صالح‌آباد، لومار، مورموری، موسیان، مهران و میمه.

نقاط دیدنی

آتشکده سیاهگل، آرامگاه سید صلاح‌الدین محمد، پشت قلعه آبدانان، تنگ بهرام چوبین، سنگ‌نوشته تخت خان، سنگ‌نوشته گل کل ملکشاهی، شهر باستانی سیروان، غار طلسم‌خان، قلعه قیران، قلعه والی، کاخ فلاحتی، کوه قلاقیران و موزه تاریخ طبیعی ایلام.

استان بوشهر

استان بوشهر از استان‌های جنوبی ایران است که در حاشیه خلیج فارس قرار دارد و مرکز آن شهر بوشهر است. این استان با مساحتی حدود ۲۷۶۵۳ کیلومتر مربع، جمعیتی برابر ۸۸۶۲۶۷ نفر دارد. استان بوشهر بر ۲۷ درجه و ۱۴ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۶ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۵۸ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد. این استان از شمال به استان خوزستان و قسمتی از کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب به خلیج فارس و قسمتی از استان هرمزگان، از شرق به استان فارس و از غرب به خلیج فارس محدود است. استان بوشهر با خلیج فارس بیش از ۶۰۰ کیلومتر مرز دریایی دارد و از اهمیت راهبردی و اقتصادی برخوردار است. این استان یکی از استان‌های مهم جنوبی کشور ایران است که از طریق خلیج فارس برای واردات و صادرات اهمیّت دارد.

جمعیت

جمعیت و پراکندگی: استان بوشهر براساس سرشماری سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۸۸٦۲٦۷ نفر جمعیت دارد که از این مقدار، ٦۵/۲ درصد در نقاط شهری و بقیه در نقاط روستایی سکونت داشته و کمتر از یک درصد آنان غیرساکن هستند.

مهاجرت

منطقه بوشهر به لحاظ موقعیت سوق‌الجیشی و وجود شرکت‌های بزرگ نفتی و اجرای طرح‌های صنعتی بزرگ مانند: نیروگاه اتمی بوشهر و کشتی‌سازی، نیروی انسانی فعال استان‌های مجاور و مناطق دیگر را به خود جذب کرده است. در داخل منطقه نیز جابجایی جمعیت افزایش یافته است، زیرا به علت کمبود امکانات کشاورزی بویژه کمبود آب و زمینهای مورد نیاز و نبودن امکانات رفاهی و نیز پایین بودن سطح درآمد کشاورزان، مهاجرت روستائیان به شهرهای استان شدت گرفته است. به علت نزدیک بودن این استان به شیخ‌نشینهای خلیج فارس، عدّه‌ای از اهالی منطقه، برای کار و امرار معاش به کشورهای واقع درکرانه خلیج فارس و دریای عمان مهاجرت کرده‌اند.

نژاد و گروهها

با توجه به کشفیات باستان‌شناسی و مدارک مکتوب تاریخی، معلوم گردیده است که بخش‌های گوناگون ایران از جمله استان بوشهر، سکونتگاه نژادها و گروههای گوناگونی بوده است. پیش از ورود و استقرار آریائیان در منطقه بوشهر، نژادهای بومی در این مکان می‌زیسته‌اند و مدارکی که از عصر حجر، کاکولیتیک و برنز (مفرغ) قدیم باقی مانده است بر این قضیه گواهی می‌دهد که علاوه بر نژاد مدیترانه‌ای، نژادهای دیگر مانند: دراویدی، سیاه‌پوست، سامی، عیلامی، سومری، نوردیک، عرب، لر و بهبهانی در سرزمین بوشهر سکونت داشته‌اند و یا به مرور به این منطقه مهاجرت کرده‌اند و فرهنگهای متفاوتی در آنجا باهم اختلاط یافته است.

زبان و گویشها

بیشتر مردم استان بوشهر به زبان فارسی و با گویش محلی بوشهری تکلم می‌کنند. لهجه‌ها در روستاها بیشتر از شهرها تنوع دارد. برخی از اهالی جزیره شیف و بنادر کنگان و عسلویه نیز به زبان عربی صحبت می‌کنند. فارسی در منطقه بوشهر با گویشهای بردستانی، گویش دشتی، گویش تنگستانی، گویش کازرونی و گویش اچمی گفتگو می‌شود. مردم سواحل خلیج فارس و جزایر آن به گویشی صحبت می‌کنند که رگه‌هایی از گویشها و زبانهای شبانکاره‌ای، بلوچی، کردی، ترکمنی و برخی واژه‌های انگلیسی، هلندی، پرتقالی، هندی و عربی را داراست ولی استخوان‌بندی و ریشه آن فارسی است. مردم شهرستان‌های شمالی استان مانند دیلم، گناوه و دشتستان عمدتاً به گویش لری و مردم شهرستان‌های جنوبی مانند جم و قسمت‌هایی از کنگان و دیر نیز به فارسی لهجه‌دار صحبت می‌کنند.

دین

بیشتر اهالی استان را پیروان اسلام تشکیل می‌دهند (اعم از شیعه یا سنی). ضمن این‌که گروه‌هایی چند از اقلیت‌های دینی زرتشتی و مسیحی نیز در این استان زندگی می‌کنند. البته اقلیت‌های موجود در این منطقه عمدتاً از افراد مهاجری هستند که برحسب ضرورت شغلی در این نقاط (بیشتر در بوشهر، جم و عسلویه) مسکن گزیده‌اند. اهل سنّت بوشهر نیز بیشتر در قسمت‌های جنوبی استان زندگی می‌کنند (به‌ویژه در شهرستان کنگان).

صنایع

بوشهر پیش از بسیاری از شهرهای مهم ایران، دارای صنایع جدیدی از قبیل یخسازی و برق بوده است. مردم بوشهر از اولین ایرانیانی بودند که با مجله و روزنامه آشنا شدند. یکی از نخستین شهرهایی که کارخانه چاپ سنگی را وارد کرد، بوشهر بود؛

از همین‌رو در بوشهر روزنامه‌های زیادی همچون «مظفری»، «خلیج ایران» و «ندای جنوب» به چاپ و نشر می‌رسید. هم اکنون استان بوشهر با توجه به موقعیت استراتژیک خود و داشتن منابع و صنایع مختلفی نظیر نفت و گاز، بویژه میدان گازی پارس جنوبی در عسلویه به عنوان بزرگ‌ترین منبع مستقل گازی در جهان و وجود پالایشگاه عظیم گاز در جم و نیز دارا بودن یکی از مهم‌ترین ترمینال‌های صادرات نفت خام جهان در جزیره خارک و همچنین اجرای طرح‌های کلان صنعتی از قبیل نیروگاه اتمی بوشهر، کشتی‌سازی و مانند اینها، انتظار می‌رود در آینده‌ای نزدیک، سیمای خود را به عنوان یکی از مناطق مهم صنعتی و اقتصادی جهان تغییر دهد.

جغرافیا و تقسیمات کشوری

استان بوشهر با مساحتی در حدود ۲۳۱٦۷کیلومتر مربع بین ۲۷ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه و ۱٦ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ٦ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۵۸ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و در جنوب ایران واقع گردیده است. این استان، از شمال به استان خوزستان و قسمتی از استان کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب و مغرب به خلیج فارس و قسمتی از استان هرمزگان و از شرق به استان فارس محدود می‌گردد.

شهرستان‌های استان بوشهر

بوشهر، تنگستان، جم، دشتستان، دشتی، دیر، دیلم، کنگان و گناوه.

شهرهای استان بوشهر

آب‌پخش، آبدان، امام حسن، اهرم، برازجان، بردخون، بندر دیر، بندر دیلم، بندر ریگ، بندر کنگان، بندر گناوه، بوشهر، تنگ ارم، جم، چغادک، جزیره خارک، خورموج، دالکی، دلوار، ریز، سعدآباد، شبانکاره، طاهری، عسلویه، کاکی، کلمه، نخل تقی و وحدتیه.

نقاط دیدنی

آب انبار قوام، آتشکده خورموج، دژ برازجان، سیراف، سینیز، شهر باستانی ریشهر، غار چهل خانه، کاخ هخامنشی بردک سیاه، مدرسه سعادت مظفری، موزه رئیسعلی دلواری، موزه مردم‌شناسی بوشهر، قنات‌های روستای تشان، حسینیه ریز، مسجد دوره اسلامی ریز و کوه پردیس (پدری)، باغ‌های لیمو و زیتون، امامزاده بی‌بی بانو، امامزاده هاشم (پیر بیراهه آبگرمک) و جنگل گلوبردکان ریز.

چهره‌های سرشناس

منوچهر آتشی، شاعر نوسروده‌های بومی.

غضنفرالسلطنه برازجانی.

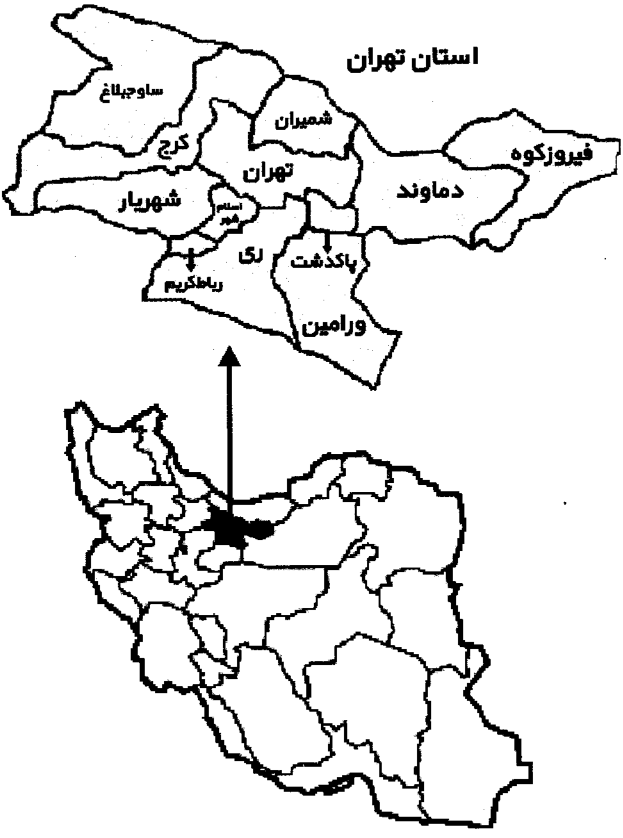
رئیس‌علی دلواری.

صادق چوبک، نویسنده رمان تنگسیر.

منیرو روانی‌پور، داستان‌نویس.

علی بابا چاهی، شاعر.

استان تهران

استان تهران به مرکزیت شهر تهران، با وسعتی حدود ۱۸۸۱۴ کیلومتر مربع بین ۳۴ تا ۳۶/۵ درجه عرض شمالی و ۵۰ تا ۵۳ درجه طول شرقی واقع شده است. این استان از شمال به استان مازندران، از جنوب به استان قم، از جنوب غرب به استان مرکزی، از غرب به قزوین و از شرق به استان سمنان محدود است. جمعیت آن در سال ۲۰۰۷، بالغ بر ۱۳ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر تخمین زده شده است. مرکز آن و به علاوه پایتخت ایران، شهر تهران است. کرج، ری، شمیرانات، اسلام‌شهر، لار و جاجرود از دیگر مراکز جمعیتی مهم استان هستند. استان تهران، دارای ۱۳ شهرستان، ۴۴ شهر و ۷۸ دهستان است.

طبیعت‌گردی

مناطق محبوب گردشگران طبیعت در استان تهران: آبشار پیچ آدران، آبشار دوقلو، آبشار لار، آبعلی (پیست اسکی و چشمه)، ارنگه، اوشان ـ فشم، اوین، پناهگاه پلنگ‌چال، پناهگاه شیرپَلا، جاجرود، چشمه قلعه دختر، چشمه معدنی البرز، چشمه معدنی شاه‌دشت، دربند، درکه، دره جاده چالوس، دره کن ـ سولقان، دریاچه تار و ممج، دریاچه سد امیرکبیر، دریاچه سد لار، دریاچه سد لتیان، رودخانه کرج، طالقان‌رود، غار بورنیک، غار بیوک آقا، غار رودافشان، غار گل زرد، غار یخ مراد، فرحزاد، قله کُلک‌چال، کردان، کوه دماوند و واریان.

ناهمواری‌ها

استان تهران در جنوب شرقی مرکز رشته کوههای البرز قرار گرفته، این رشته کوه از استان آذربایجان تا استان خراسان با جهت غربی ـ شرقی کشیده شده است. رشته کوههای البرز به سه دیواره تقسیم می‌شود:

۱ـ **دیواره شمالی**: ارتفاعات محدودی از این دیواره در استان تهران و بقیه آن در استان مازندران قرار دارد.

۲ـ **دیواره میانی**: حد شمالی استان را تشکیل می‌دهد و مرتفع‌ترین قسمت رشته کوههای البرز مرکزی است. کوه دماوند و قله آن به ارتفاع ۵۶۷۱ متر در این قسمت قرار دارد. قله دماوند نهمین قله مرتفع دنیا به شمار می‌رود. این دیواره عظیم کوهستانی به صورت کوههای «کندوان» و پس از آن کوههای «طالقان» در شمال غربی استان، تا محل اتصال رود «الموت» به «طالقان‌رود»، ادامه می‌یابد. در شمال شرقی نیز این دیواره با نام رشته ارتفاعات فیروزکوه و سوادکوه تا دره رود فیروزکوه (شعبه اصلی حبله‌رود) که از جنوب دامنه‌های شرقی آن می‌گذرد، امتداد می‌یابد. در شرق دره فیروزکوه که پس از دریافت شعباتی حبله‌رود نامیده می‌شود، ارتفاعات «شهمیرزاد» شروع می‌شود.

۳ـ **دیواره جنوبی**: سومین بخش از ارتفاعات مرکزی است که رودخانه‌های

جاجرود و کرج آن را بریده و به قسمت جدا از هم تقسیم نموده است. این سه قسمت عبارتند از:

۱ـ کوههای لواسانات که بین دره‌های رود دماوند و جاجرود قرار دارند و در شمال به دره «رود لار» محدودند. دنباله این کوهها در شرق جاده آبعلی به نام قره‌داغ و دماوند تا دره حبله‌رود امتداد یافته‌اند.

۲ـ کوههای شمیرانات که بین سرچشمه‌های جاجرود و کرج قرار دارند و بلندترین نقطه آنها قله‌های کلون بستک با ارتفاع بین ۴۲۰۰ تا ۴۳۷۵ متر است.

۳ـ کوههای کهار که از غرب دره رودخانه کرج شروع شده و در جنوب طالقان رود به موازات آن ادامه دارند.

علاوه بر این سه دیوار کوهستانی، در جنوب و شرق دشت تهران کوه‌هایی با ارتفاع کمتر وجود دارند که مهم‌ترین آنها کوه‌های حسن‌آباد و نمک در جنوب و بی‌بی شهربانو و القادر در جنوب شرقی و ارتفاعات قصر فیروزه در شرق است.

آب و هوا

در نواحی مختلف استان تهران به علت موقعیت ویژه جغرافیایی، آب و هوای متفاوتی شکل گرفته است. سه عامل جغرافیایی در ساخت کلی اقلیم استان تهران نقش مؤثری دارند:

۱ـ **کویر یا دشت کویر**: مناطق خشک مانند دشت قزوین، کویر قم و مناطق خشک استان سمنان که مجاور استان تهران قرار دارند، از عوامل منفی تأثیرگذار بر هوای استان تهران هستند و موجب گرما و خشکی هوا، همراه با گرد و غبار می‌شوند.

۲ـ **رشته کوههای البرز**: این رشته کوهها موجب تعدیل آب و هوا می‌شود.

۳ـ **بادهای مرطوب و باران‌زای غربی**: این بادها نقش مؤثری در تعدیل گرمای سوزان بخش کویری دارند، ولی تأثیر آن را خنثی نمی‌کنند.

استان تهران را می‌توان به سه بخش اقلیمی زیر تقسیم کرد:

۱ـ ارتفاعات شمالی: بر دامنه‌های جنوبی، بلندیهای البرز مرکزی، در ارتفاعی بالای ۳۰۰۰ متر قرار گرفته و آب و هوایی مرطوب و نیمه مرطوب و سردسیر با زمستانهای بسیار سرد و طولانی دارد. بارزترین نقاط این اقلیم: دماوند، کلون بستک و توچال است.

۲ـ کوهپایه: این اقلیم در ارتفاع دو تا سه هزار متری از سطح دریا قرار گرفته و دارای آب و هوایی نیمه مرطوب و سردسیر و زمستانهایی به نسبت طولانی است. آبعلی، فیروزکوه، دماوند، گلندوک، سد امیرکبیر و دره طالقان در این اقلیم قرار دارند.

۳ـ نیمه خشک و خشک: با زمستانهای کوتاه و تابستانهای گرم، در ارتفاعات کمتر از ۲۰۰۰ متر واقع شده است. هرچه ارتفاع کاهش می‌یابد، خشکی محیط بیشتر می‌شود. ورامین، شهریار و جنوب شهرستان کرج در این اقلیم قرار گرفته‌اند.

هوای تهران در مناطق کوهستانی دارای آب و هوای معتدل و در دشت، نیمه بیابانی است.

منابع آب

وجود رودخانه‌های دائمی مانند: رودخانه کرج، رودخانه جاجرود، رود لار، حبله‌رود، رود شور یا ابهر رود و طالقان رود موجب شده تا استان تهران از لحاظ منابع آب کمبودی نداشته باشد. بیشترین رودخانه‌های استان از کوههای البرز سرچشمه می‌گیرند. در استان تهران قناتهای متعددی وجود داشته که در گذشته نه چندان دور در تأمین آب مورد نیاز مناطق شهری و روستایی سهم بسزایی داشته‌اند. لیکن امروزه با استفاده از امکانات آب لوله کشی که از سدهایی چون سد امیرکبیر، لتیان و لار تأمین می‌شود، آب قنات‌ها و چشمه‌ها فقط برای کشاورزی و آبیاری صرف می‌شود و فقط بعضی چشمه‌ها، به‌ویژه چشمه‌های آب معدنی که بیشتر در شمال شرقی استان متمرکزند، اهمیت سابق خود را حفظ کرده‌اند. مهم‌ترین این چشمه‌ها عبارت‌اند از: چشمه اعلا دماوند، چشمه قلعه دختر، چشمه آب علی هراز، چشمه وله در گچسر، چشمه شاه‌دشت کرج، چشمه علی در شهر ری، چشمه تیزآب، چشمه گله گیله و . . .

استان تهران در گذر زمان

منطقه تهران که در شمال غرب فلات مرکزی ایران قرار گرفته از زمانهای دور و ادوار پیش از تاریخ، منطقه‌ای مسکونی بوده و رد پای فرهنگ‌های پیش از تاریخ را در گوشه و کنار آن می‌توان سراغ گرفت. بررسیها و کاوشهای باستان‌شناسی از یک سده قبل تا به امروز بسیاری از مراکز فرهنگی در دشت تهران را مشخص و معلوم ساخته و نشان می‌دهد که این دشت حداقل از نیمه دوم هزاره دوم (عصر آهن) تا به امروز مسکونی بوده است. از زمانی که شهر تهران در سال ۱۲۰۰ ه. ق توسط آقا محمدخان قاجار به پایتختی ایران برگزیده شد تا به امروز حوادث بی‌شماری را به خود دیده است. نگاهی می‌اندازیم به تهران تاریخی از گذشته‌های دور تاکنون.

ری: ری یکی از نقاط باستانی ایران با آثاری از هزاره‌های چهارم و پنجم قبل از میلاد است. درباره پیدایش شهر باستانی ری، مانند دیگر شهرهای باستانی، افسانه‌های متفاوتی وجود دارد. بنای آن، گاه به شیث بن آدم (ابوالبشر) نسبت داده می‌شود که منوچهر آن را از نو ساخته است و گاه به هوشنگ پسر کیومرث.

نام ری از دوره ساسانیان به بعد بر این شهر گذاشته شد و مردم با آمدن سپاهیان اسلام به دین اسلام گرویدند. در دوره اسلامی، ری پناهگاه فرمانداران بنیامیان بود. بر پایه اسناد و مدارک تاریخی، با آن که شهر ری براثر زلزله‌هایی چند (چون زلزله ۲۳۶ ق / ۸۵۰ یا ۸۵۱ م) ویران شد و یورش ترکان نیز بر آن آسیب‌های فراوان وارد آورد، همچنان پایدار ماند. ری در سال ۶۱۷ ه. ق مورد حمله وحشیانه مغولان قرار گرفت و علاوه بر قتل عام مردم، بناهای آن نیز با خاک یکسان شد. ری اندکی بعد از آن دوباره رو به آبادانی رفت و بار دیگر در سال ۷۸۶ ه. ق به وسیله سپاهیان تیمور به ویرانه‌ای بدل شد و از آن به بعد روی آبادانی به خود ندید.

ورامین: علاوه بر تپه‌ها و محوطه‌های تاریخی مربوط به قرون پیش از میلاد، آثار فراوانی از قرون هفتم و هشتم ه. ق در این شهرستان دیده می‌شود. آبادانی ورامین پس از ویرانی ری، توسط مغولان و تیموریان شروع شد. مردم ری پس از خرابی این شهر به

ورامین نقل مکان کردند. این شهر همواره یکی از مراکز تجمع شیعیان بوده است. ورامین امروزه یکی از شهرهای بزرگ استان تهران به شمار می‌رود و به عنوان یکی از شهرکهای اقماری مطرح بوده است.

کرج: این شهرستان در غرب شهر تهران قرارگرفته و دارای آثار تاریخی بسیار است. آبادانی و توسعه کرج در دوره قاجار و پس از آن صورت گرفت. کاخ سلیمانیه نیز به دستور فتحعلی شاه در آنجا ساخته شد.

دماوند: درکتیبه شاپور و کتیبه پایکولی از زمان نرسی (۲۹۳-۳۰۲م.) از ساتراپ‌های دماوند نام برده شده است. چند دهه قبل نزدیک شهر دماوند دو ظرف سفالین قرمزرنگ بدون پایه به طور اتفاقی به دست آمد، قسمتی از ظرف به شکل سر گوزن بود و نیز در همین مکان دو سکه از فرهاد دوم (۱۳۸ پ. م) و مهرداد دوم (۸۸-۱۲۳ پ. م) اشکانی کشف شد. همچنین روی یک مهر ساسانی که در دماوند کشف شد، نام دمباوند حک شده است. این مهر اکنون در موزه کلکته نگهداری می‌شود. در متون اسلامی نیز نام این محل به صورت دنباوند آمده است. شاهنامه فردوسی را می‌توان در شمار اسناد قدیمی که از دماوند نام برده است، به شمار آورد. فردوسی بارها از این شهر در شاهنامه نام برده و کوه دماوند را آشیانه سیمرغ، آموزنده زال پدر رستم دانسته است. دماوند در سال ۳۰ هـ. ق در زمان خلافت عثمان به دست مسلمانان فتح شد.

تهران: تاریخ افسانه‌ای تهران به «شیث‌بن آدم» و «هوشنگ پیشدادی» می‌رسد. در عهد ساسانیان کیش زرتشت در ری رواج یافت و چندین آتشگاه بزرگ در شمال و جنوب تهران ایجاد شد. آتشگاه نخستین قصران در فاصله ۳۰ کیلومتری مرکز تهران رو به روی یکی از ارتفاعات کوه توچال قرار داشت.

در فرهنگ آنندراج آمده است: «شهر تهران در قسمت جنوبی (شهر حالیه تهران) بنا شده و خانه‌های پستی در آن وجود داشت که شبیه به غار بود، ولی به تدریج از طرف شمال توسعه یافت و منازل بیشتر به سرچشمه قنوات نزدیک شد».

درکتاب «تهران عصر ناصری» آمده است: تهران قبل از قرن ٦ هـ. ق یکی از

روستاهای ناچیز و کم‌اهمیت بود و شهر ری که تقریباً در ٦ کیلومتری تهران قرار داشت، کانون عظیم تمدن و فرهنگ قدیم این خطه به شمار می‌رفت. تا این که با هجوم ویرانگر مغول، جنگهای داخلی، کشمکشهای مذهبی و تفرقه‌اندازی‌های فرقه‌های مذهبی و ... ری رو به ویرانی نهاد.

در کتاب «عجایب‌البلدان» آمده است: تهران قریه‌ای است معظم و ولایت ری دارای باغات زیاد به اشجار و ثمرات خوب و فراوان و سکنه در خانه‌های سرداب مانند به سر می‌برند که هرقدر محصور بودنشان امتداد یابد به سبب کثرت آذوقه که از فرط احتیاط ذخیره کرده‌اند آسوده‌اند... و دائماً به سلطان عصر یاغی و با عساکر او درکارزار و زد و خوردند، مالیات خود را به مسکوک نمی‌پردازند، بلکه در عوض نقود رایج خروس و مرغ می‌پردازند.

تا حمله مغول، هنوز هم تهران به صورت قریه‌ای نه چندان معتبر باقی مانده بود و مانند دیگر قراء ری، زیر نظر خوارزمشاهیان اداره می‌شد. «یاقوت حموی» سیاح بزرگ عرب هنگام فرار از دست مغولان در سال ٦١٧ ه. ق از این قریه یاد کرده است.

با سکونت اهالی ری پس از زلزله‌های متناوب و نیز حمله مغولان، تهران به تدریج از شکل روستا بیرون آمد و به شهرکی تبدیل شد که دارای چهار امامزاده و چند بقعه متبرکه بود. به عنوان اولین امامزاده‌های تهران باید از امامزاده زید، یحیی، اسماعیل و سید نصرالدین نام برد. در این دوره کشاورزی و باغداری توسعه پیدا کرد و این امر نظر مهاجمان و ساکنان روستاهای اطراف تهران را به خود جلب کرد. این وضع تا پایان دوره‌های ترکمانان و اوایل صفویان دوام یافت.

شهرستان‌های استان تهران

اسلام‌شهر، پاکدشت، تهران، دماوند، رباط کریم، ری، ساوجبلاغ، شمیرانات، شهریار، فیروزکوه، کرج، نظرآباد و ورامین.

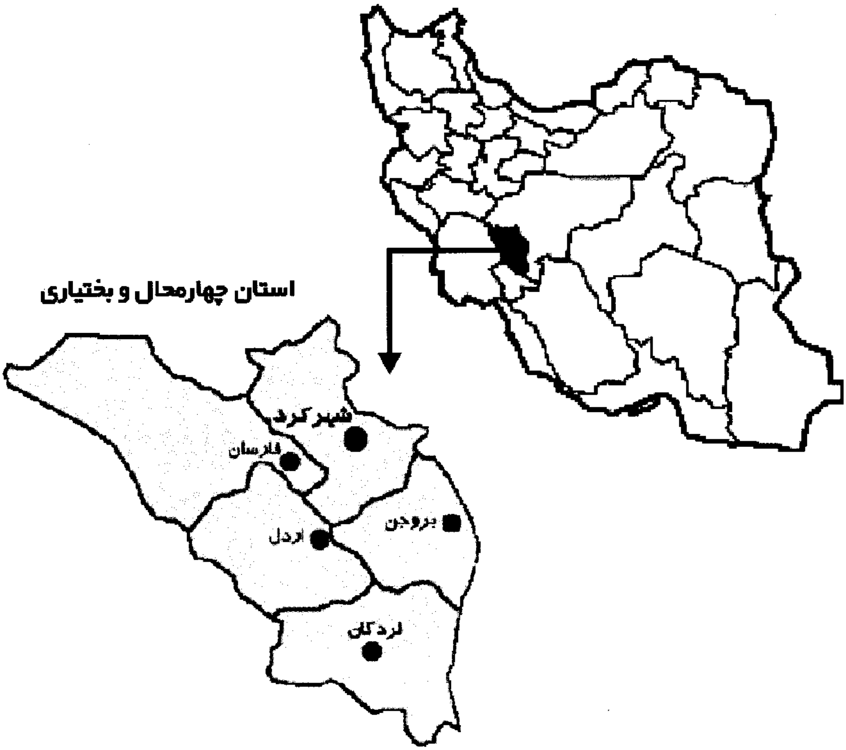
شهرهای استان تهران

آبسرد، آبعلی، ارجمند، اسلام‌شهر، اشتهارد، اندیشه، باغستان، باقرشهر، بومهن، پاکدشت، پردیس، پیشوا، تجریش، تهران، جوادآباد، چهارباغ، چهاردانگه، حسن‌آباد، دماوند، رباط کریم، رودهن، شاهدشهر، شریف‌آباد، شهر ری، شهریار، شهر جدید هشتگرد، صالح‌آباد، صباشهر، صفادشت، طالقان، فردوسیه، فشم، فیروزکوه، قدس، قرچک، کرج، کمال‌شهر، کوهسار، کهریزک، کیلان، گرمدره، گلستان، لواسان، ماهدشت، محمدشهر، مشکین‌دشت، ملارد، نسیم‌شهر، نصیرآباد، نظرآباد، وحیدیه، ورامین و هشتگرد.

نقاط دیدنی

آرامگاه بی‌بی شهربانو، بازار تهران، برج شیخ شبلی، برج طغرل، پیست اسکی دیزین، تپه تاریخی میل، تله کابین توچال، تنگه واشی، دربند، درکه، سردر باغ ملی، شاه عبدالعظیم، شمس‌العماره، غار یخ‌مراد، فرحزاد، قلعه فیروزکوه، قلعه گبری، کاخ شهرستانک، کاخ گلستان، کاخ مرمر، کاخ نیاوران، کاخ‌های سعدآباد، مسجد سپهسالار، موزه آبگینه، موزه ایران باستان، برج آزادی و برج میلاد.

استان چهار محال و بختیاری

استان چهار محال و بختیاری یکی از استان‌های ایران و مرکز آن شهرکرد است. براساس آخرین تقسیمات سیاسی کشور، استان چهار محال و بختیاری دارای ٦ شهرستان، ۲۴ شهر، ۱۵ بخش و ۳۴ دهستان است.

تاریخ

پیشینه در تقسیمات کشوری

بختیاری به‌جا مانده از اتابکان لر بزرگ، به مرکزیت ایذه می‌باشد. عباس اقبال آشتیانی در تاریخ ایران می‌گوید: بختیاری را از زمان اتابکان لر بزرگ به این نام می‌شناسند. اتابکان زیر نظر سلجوقی‌ها حکومت می‌کردند. اولین قانون تقسیمات کشوری مورخ ۱۳۱۲ هجری شمسی تحت عنوان قانون ایالات و ولایات، منطقه بختیاری راکه تا قبل از آن به عنوان مجموعه‌ای واحد بود و به وسیله ایلخانی اداره می‌شد به چند بلوک تقسیم کرد. طبق این قانون بلوک ایذه تحت حاکمیت حاکم اهواز و بلوک آخوره (فریدونشهر) داران، گندمان، لردگان، اردل و غیره تحت سلطه حاکم‌نشین اصفهان قرار گرفت. در پی این تقسیمات منطقه بختیاری عملاً به سه حوزه مجزا و متمایز از هم تبدیل گردید:

۱ـ حوزه مال امیر (ایذه) و باغ ملک، جزء حکومت اهواز و ولایت خوزستان شدند.

۲ـ حوزه فریدن و فریدونشهر تحت عنوان بلوکات حاکم‌نشین اصفهان و در ردیف بختیاری مرکزی قرار گرفتند.

۳ـ حوزه استان کنونی چهار محال و بختیاری که در قالب یک حوزه تابع اصفهان شد.

چهار محال و بختیاری تا قبل از سال ۱۳۳۲ در قالب شهرستان شهرکرد و بختیاری از شهرستانهای استان اصفهان بشمار می‌آمد. در این سال، شهرستان شهرکرد از استان اصفهان جدا و به عنوان فرمانداری مستقل بختیاری در تقسیمات سیاسی کشور قرار گرفت. در سال ۱۳۳۷ شمسی فرمانداری مستقل بختیاری و چهارمحال به فرمانداری کل ارتقاء می‌یابد و در محدوده آن، فرمانداریهای جدید بروجن و نیز بخش‌های جدید شوراب و گندمان ایجاد می‌گردند. در مصوبه سال ۱۳۵۲ هیئت وزیران، فرمانداری کل چهارمحال و بختیاری به استانداری چهارمحال و بختیاری ارتقا یافت.

نام چهارمحال و بختیاری اشاره به دو بخش چهارمحال و منطقهٔ بختیاری دارد.

چهارمحال بخشی روستانشین میان اصفهان و منطقهٔ بختیاری بود که از چهار ناحیه تشکیل می‌شد: لار، کیا، میزدج و گندمان. در تقسیمات کنونی استان، لار و کیار در شهرستان شهرکرد، میزدج در شهرستان فارسان و گندمان در شهرستان بروجن قرار می‌گیرد.

جغرافیا

نام بختیاری برای اولین بار در طوایف لر بزرگ توسط حمدالله مستوفی ذکر شده است. اما به عنوان مکان و یک نام جغرافیایی در روزگار قاجار به زیستگاه ایل بزرگ بختیاری اطلاق شده است. در تقسیمات رسمی کشوری ایران، استان چهارمحال و بختیاری با مساحت ۱۶۵۳۲ کیلومتر مربع بین ۳۱ درجه و ۹ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۴۸ دقیقه عرض شمالی و نیز ۴۹ درجه و ۲۸ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی قرار دارد. این استان در بخش مرکزی کوههای زاگرس بین پیش کوههای داخل و استان اصفهان واقع شده است. از شمال و شرق به استان اصفهان، از غرب به استان خوزستان، از جنوب به کهگیلویه و بویراحمد و از شمال غرب به استان لرستان محدود است. این منطقه دارای یک درصد از کل وسعت ایران است و در بستر رشته کوه زاگرس واقع شده است. این منطقه با وجود مساحت کم، ده درصد از منابع آب کشور را در اختیار دارد. به علت ماهیت کوهستانی مرتفع که در مسیر بادهای مرطوب سیستم‌های مدیترانه‌ای قرار داشته و موجب صعود و تخلیه بار این سامانه‌ها می‌گردد، این استان دارای بارش نسبتاً مناسب است. غالباً در مناطق مرتفع، نوع بارش به صورت برف است و وجود ارتفاعات پوشیده از برف یکی از ویژگی‌های اقلیمی این استان است. به علت جوان بودن دوره کوه‌زایی در این منطقه، وجود بلایا و مخاطرات طبیعی بسیاری چون سیل و زلزله، رانش زمین در اکثر نقاط آن مشاهده می‌شود. ریزشهای جوی و برف و باران منشاء سرشاخه‌های رودخانه کارون و زاینده‌رود هستند و آبخیزهای این دو رودخانه را به ترتیب ۱۳۸۰۰ و ۲۷۲۰ کیلومتر مربع شامل می‌شود.

شهرستان‌های استان چهارمحال و بختیاری

اردل، بروجن، شهرکرد، فارسان، کوهرنگ و لردگان.

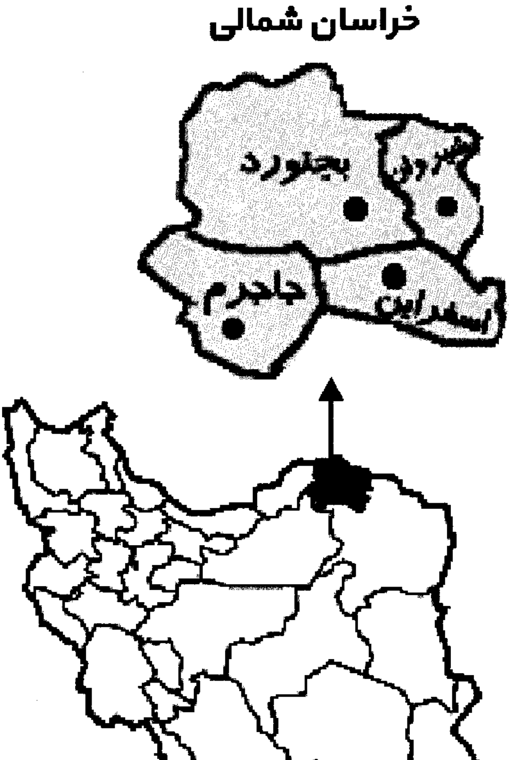
شهرهای استان چهارمحال و بختیاری

اردل، آلونی، باباحیدر، بروجن، بلداجی، بن، جونقان، چلگرد، سامان، سفیددشت، سودجان، سورشجان، شلمزار، شهرکرد، طاقانک، فارسان، فرادنبه، فرخ‌شهر، کیان، گندمان، گهرو، لردگان، مال خلیفه، ناغان، نافچ و هفشجان.

نقاط دیدنی

آبشار آتشگاه، آبشار کوهرنگ، اتاق آینه شهرکرد، امامزاده شهسوار، پل زمان‌خان، پیست اسکی باباحیدر، پیست اسکی چلگرد، پیست اسکی گرده خلک، تالاب گندمان، چشمه سردآب، سد زاینده‌رود، عمارت سئوده، قلعه صمصام‌السلطنه، مسجدخان (شهرکرد) و موزه قلعه چالشتر.

استان خراسان شمالی

استان خراسان شمالی به مرکزیت شهر بجنورد یکی از استان‌های کشور ایران است. این استان با مصوبه دولت در سال ۱۳۸۳ و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان ایجاد شد.

جغرافی منطقه

استان خراسان شمالی یکی از استانهای متنوع در زمینه آب و هوا است. مناطقی مثل «بجنورد» و «شیروان» معتدل کوهستانی و مناطقی مثل غرب شهرستانهای «مانه و سملقان» و «راز و جرگلان» معتدل و دارای جنگل هستند، به طوری که قسمتی از پارک جنگلی سرسبز گلستان در این استان قرار دارد و مناطقی مثل جاجرم که کویری هستند، آب و هواهای مختلف این استان را تشکیل می‌دهند. از لحاظ زمین‌شناسی قسمتی از کوههای هزار مسجد در شرق استان قرار دارد و دو رشته کوه

آلاداغ و کپه‌داغ که ادامه رشته‌کوه عظیم البرز هستند نیز در تشکیل عوارض زمین‌شناسی این استان دخیل‌اند. به همین دلیل استان خراسان شمالی یکی از مناطق با خطر بالای زلزله به حساب می‌آید. پوشش گیاهی این استان با توجه به آب و هوا، به طرز چشمگیری متنوع و متغیر است. به طوری که در این استان جنگل‌های برگ‌ریز و ارس، کویر، مراتع ضعیف و بسیار قوی و انواع دیگری از پوشش گیاهی به فاصله کمی از هم مشاهده می‌شود. بلندترین قله استان سالوک است که ارتفاعی نزدیک به ۳۰۰۰ متر دارد.

جمعیت

استان خراسان شمالی با جمعیت تقریبی ۸۰۰۰۰۰ نفر و مساحت ۲۸۱۷۹ کیلومتر مربع (تراکم ۳۰ نفر در کیلومتر مربع)، ۷۱/۱ درصد از مساحت و ۱/۲۲ درصد از جمعیت کل کشور را به خود اختصاص داده است، بنابراین به لحاظ مساحت، از ۱۴ استان کشور و ۵۱ کشور جهان بزرگتر است و از لحاظ جمعیتی نیز از ۷ استان کشور، پرجمعیت‌تر می‌باشد. این استان از ٦ شهرستان، ۱۵ بخش، ۴۰ دهستان و ۸٦۲ روستای دارای سکنه تشکیل شده است و از نظر موقعیت جغرافیایی، از شمال با کشور ترکمنستان (با ۲۸۱ کیلومتر مرز مشترک)، از شرق و جنوب با استان خراسان رضوی، از جنوب غربی با استان سمنان و از غرب با استان گلستان هم‌مرز است.

براساس نتایج آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵ از جمعیت ۷۳۲٦۴٦ نفری ساکن در محدوده فعلی خراسان شمالی، تعداد ۲۸۸۵۷۸ نفر ساکن در نقاط شهری بوده‌اند که به این ترتیب نرخ شهرنشینی با رقمی معادل ۴/۳۹ درصد از رقم بسیار پایین‌تری نسبت به نرخ متوسط شهرنشینی کشور (۳/٦۱ درصد) برخوردار بوده است و برآوردها حاکی از آن است که این میزان در سال ۱۳۸۲ به ٦/۴۳ درصد افزایش یافته است و از ۷۹۴ هزار نفر جمعیت این استان، ۳٦۵ هزار نفر ساکن در ۱۴ نقطه شهری می‌باشند. مردم استان خراسان شمالی از اقوام گوناگونی تشکیل شده‌اند که با وحدت و یکپارچگی خاصی، استان را به کانون وحدت قومیتها و مذاهب مختلف تبدیل کرده‌اند.

اقوام و زبانها

اقوام ساکن در استان خراسان شمالی شامل: ترک‌ها، کرمانج‌ها، ترکمن‌ها، تات‌ها و فارس‌ها می‌باشند که متأسفانه نسبت دقیق جمعیتی هر قوم به تفکیک در آمارهای رسمی کشور مشخص نیست. ولی تقریباً در سال ۱۳۸۵، ترک‌ها ۳۵ درصد، کرمانج‌ها ۳۵ درصد، ترکمن‌ها ۱۰ درصد و تات‌ها و سایر اقوام ۲۰ درصد جمعیت استان را تشکیل می‌دادند. هرکدام از این اقوام زبان خاص خود را برای صحبت و برقراری ارتباط با یکدیگر دارند و برای برقراری ارتباط با سایر اقوام از زبان فارسی استفاده می‌کنند. متأسفانه هیچکدام از این زبانها غیر از فارسی، در مدارس و دانشگاههای استان تدریس نمی‌شود و هیچ شبکه رادیو یا تلویزیونی که به زبان اقوام محلی برنامه پخش کند در استان وجود ندارد و هیچ روزنامه و مجله و سایت اینترنتی و... به زبان اقوام منتشر نمی‌شود. در سالهای اخیر نیز با هجوم سیل‌آسای رسانه‌های گروهی مانند: رادیو، تلویزیون، روزنامه، اینترنت و... زبان اقوام خراسان شمالی در معرض نابودی و از بین رفتن کامل قرار دارد. کما اینکه نشانه‌های آشکار این اتفاق را می‌توان در تمامی نقاط استان حتی در روستاها دید که خانواده‌ها به سمت صحبت با کودکان خود با زبان فارسی از بدو تولد کشیده شده‌اند و حتی بزرگترها در صحبت‌های خود به تعداد فراوانی از کلمه‌های وارداتی از سایر زبانها بویژه فارسی استفاده می‌کنند.

صنعت و معدن

مجتمع عظیم پتروشیمی، کارخانه سیمان و کارخانه‌های پلاستیک بجنورد، مجتمع فولاد اسفراین، کارخانه آلومینای جاجرم، نیروگاه برق، کارخانه قند و کارخانه الیاف شیروان، کارخانه‌های متعدد پنبه پاک‌کنی، صنایع غذایی، کشاورزی، ساختمانی و... نشانگر جایگاه ویژه این استان در صنعت منطقه شمال شرق کشور است.

خراسان شمالی دارای ۳۶۰۰ کارگاه صنعتی با ۱۲۵۴۵ شاغل است که دارای ۸۷۳۶۱۰ میلیون ریال ارزش افزوده می‌باشد. در حال حاضر ۳۰ معدن فعال از جمله معادن اکسید آلومینیوم، کلسیت، بنتونیت، باریت، ماسه سیلیسی، سنگهای تزئینی و... در سطح استان

آموزش و پرورش

میزان باسوادی این استان نسبت به دیگر استانهای کشور رشد کمتری دارد. در استان خراسان شمالی ۷۶/۵٪ از مردم باسواد می‌باشند که نسبت به ۸۰٪ کل کشور از میزان پایین‌تری برخوردار می‌باشند. از عمده‌ترین دلایل آن باید به میزان جمعیت بالای روستانشین و محرومیت برخی از این روستاها بویژه در نوار مرزی اشاره کرد. در سال تحصیلی ۸۳-۸۲ تعداد کل دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در سطح استان ۱۷۴۳۳۳ نفر بوده است که از این تعداد ۴۶/۸ درصد در مقطع ابتدایی و ۲۷ درصد در مقطع راهنمایی و ۱۵/۹ درصد در مقطع متوسطه و ۶/۷ درصد در مقطع متوسطه رشته‌های فنی و حرفه‌ای مشغول تحصیل هستند.

شاخص تراکم دانش‌آموز در کلاس، در دو مقطع ابتدائی و راهنمایی وضعیت مطلوبتری را از متوسط کشور نشان می‌دهد. نسبت دانش‌آموز به معلم نیز وضعیت مطلوبتری را از متوسط کشور نشان می‌دهد. در مورد ضریب بهره‌مندی از کلاس فقط وضعیت در دوره راهنمایی نامناسب‌تر از متوسط کشور می‌باشد.

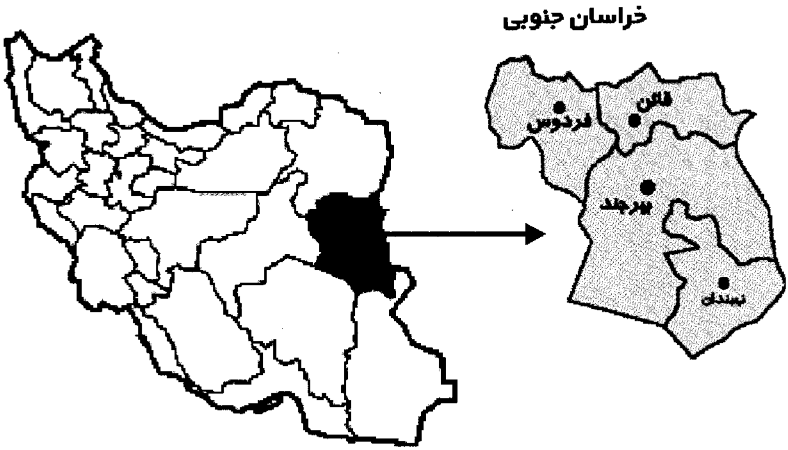
آموزش عالی

در حال حاضر دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاههای غیرانتفاعی، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه پیام نور، دانشگاه دولتی، آموزشکده فنی و حرفه‌ای و مرکز تربیت معلم در بجنورد فعال می‌باشد و لزوم ایجاد دانشگاههای دیگر بخصوص دانشگاههای علمی کاربردی بشدت احساس می‌شود. در حال حاضر تنها دانشگاه آزاد بجنورد بیش از ۱۳۰۰۰ دانشجو دارد که با توجه به سایر مراکز در بجنورد و شهرهای دیگر خصوصاً شیروان این تعداد حتی شاید از ۲۵۰۰۰ نفر نیز فراتر رود.

تفرج‌گاه‌ها

از تفرجگاههای این استان می‌توان به: بابا امان، بش قارداش، پی‌قو، کمپ گلستان، آبشار حمید، اسفیدان، غار درق، آبشار بیار، دره‌ی جاج سست، دره‌ی بازخانه، دره‌ی چناران، کفترخانه و درکش اشاره کرد.

استان خراسان جنوبی

استان خراسان جنوبی به مرکزیت شهر بیرجند با مصوبه دولت و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان، در سال ۱۳۸۲ ایجاد شد.

مساحت این استان ۸۲۸۶۴ کیلومتر مربع است که از این نظر هشتمین استان ایران است. براساس سرشماری سال ۱۳۸۵، جمعیت آن برابر با ۶۰۰۵۶۸ نفر می‌باشد و از این نظر بیست‌وهفتمین استان کشور است.

پیشینه

خراسان جنوبی شامل محدوده‌ای از خراسان بزرگ است که در سده‌های پیش، قهستان نامیده می‌شده است. شهرهای مهم ایالت قهستان، تون (فردوس امروزی) و قائن بوده‌اند. مارکوپولو نیز در سفرنامه خود، از این منطقه با نام تونوکاین (تون و قاین) یاد کرده است.

طبیعی مختلف، به تدریج موقعیت جمعیتی خود را از دست داده و بیرجند مرکزیت و اهمیت بیشتری یافت.

شهرستان‌ها

این استان دارای ۷ شهرستان، ۱۰ بخش، ۳۳ دهستان و ۲۰ شهر است. شهرستان‌های این استان عبارتند از:

شهرستان بیرجند با جمعیت ۲۴۰۸۹۴ نفر

شهرستان قائنات با جمعیت ۱۴۳۵۱۶ نفر

شهرستان فردوس با جمعیت ۶۳۴۹۷ نفر

شهرستان نهبندان با جمعیت ۵۹۷۹۹ نفر

شهرستان درمیان با جمعیت ۵۳۷۹۴ نفر

شهرستان سربیشه با جمعیت ۳۹۴۶۱ نفر

شهرستان سرایان با جمعیت ۳۵۴۵۹ نفر

کشاورزی

استان خراسان جنوبی رتبهٔ اول تولید محصولات باغی زرشک و عناب و رتبه دوم تولید زعفران را در سطح کشور دارا می‌باشد. انار، پسته، بادام، سیب، گلابی، به، گیلاس، آلبالو، زردآلو، هلو، خرما، توت، شاتوت، گردو، انجیر و سنجد از دیگر محصولات باغی این استان است.

در بخش محصولات زراعی، این استان در تولید چغندرقند، رتبه هشتم کشور را داشته و همچنین گندم، جو، پنبه، حبوبات، محصولات جالیزی و گیاهان علوفه‌ای در این استان کشت می‌شوند.

در بخش دامپروری، پرورش مرغ گوشتی و تخم‌گذار، گاو شیری و گوشتی، گوسفند، بز و شتر به صورت سنتی و صنعتی انجام می‌پذیرد.

صنعت

کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولید ماشین‌آلات و تجهیزات، وسایل نقلیهٔ موتوری، محصولات فلزی، تجهیزات حمل‌ونقل، اکسید منیزیم، محصولات لاستیکی و پلاستیکی، ماشین‌آلات و دستگاههای برقی، محصولات کانی غیرفلزی، کاغذ و محصولات کاغذی، ابزار پزشکی و اپتیکی، ساعت، رادیو و تلویزیون، فلزات اساسی، چوب و محصولات چوبی، منسوجات، مبلمان و صنایع غذایی و آشامیدنی در سطح استان و نیز در ۵ شهرک صنعتی در بیرجند، فردوس، قاین، نهبندان و سربیشه مشغول فعالیت می‌باشند.

صنایع دستی

قالی‌بافی، سفالگری، رنگرزی، آهنگری، مسگری، حصیربافی، سبدبافی، نمدمالی، زیلوبافی، پارچه‌بافی، نوغان‌داری، ریسندگی، گلیم‌بافی، جاجیم‌بافی، زرگری، دباغی و سوزن‌دوزی از جمله صنایع دستی استان خراسان جنوبی بشمار می‌روند.

معدن

این استان دارای پتانسیل بالایی در بخش معادن می‌باشد به طوری که دارای تنها ذخایر منیزیت ایران (شهرستان بیرجند و شهرستان سربیشه)، بزرگترین ذخیره و تنها معدن آزبست ایران (معدن حاجات نهبندان) بوده و ذخایر و معادن مهم بنتونیت (شهرستان فردوس، سه قلعه)، گرانیت (بیرجند و سربیشه)، گل سفید (بیرجند)، بازالت (شهرستان سربیشه) در خراسان جنوبی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. یکی دیگر از مهمترین معادن این استان، معدن مس قلعه زری واقع در جنوب غرب این استان (خوسف) است که به علت عیار طلای بالای آن در سطح جهان شناخته شده است.

معادن ولاستونیت، کائولن، تراورتن، فلدسپات، بوکسیت، مارن، گچ، آهک، دولومیت، مرمریت، خاک صنعتی، سنگ لاشه و توف از دیگر معادنی هستند که در این استان در حال بهره‌برداری هستند.

شهرستان‌های استان خراسان جنوبی

بیرجند، درمیان، سرایان، سربیشه، فردوس، قائنات و نهبندان.

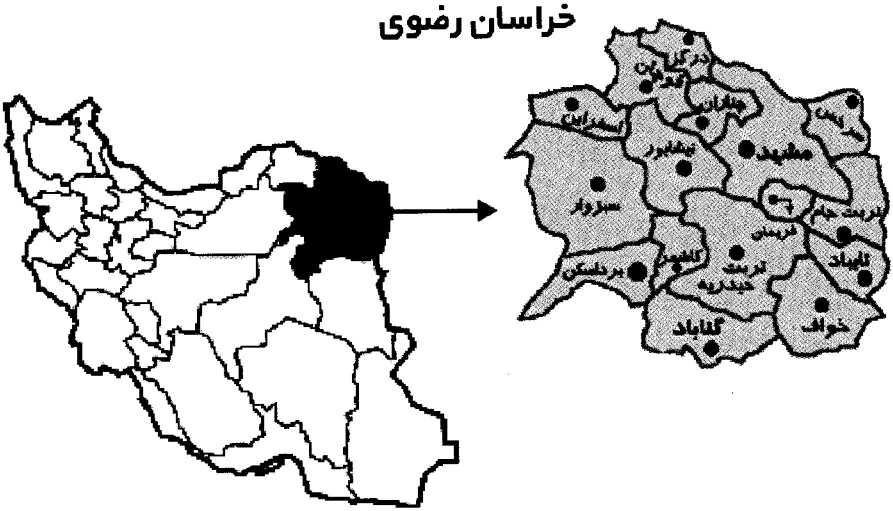
شهرهای استان خراسان جنوبی

بیرجند، فردوس، قائن، نهبندان، سرایان، سربیشه، اسدیه، بشرویه، اسلامیه، آرین‌شهر، آیسک، اسفدن، حاجی‌آباد، خضری دشت بیاض، زهان، خوسف، سه قلعه، شوسف، مود و نیمبلوک.

نقاط دیدنی

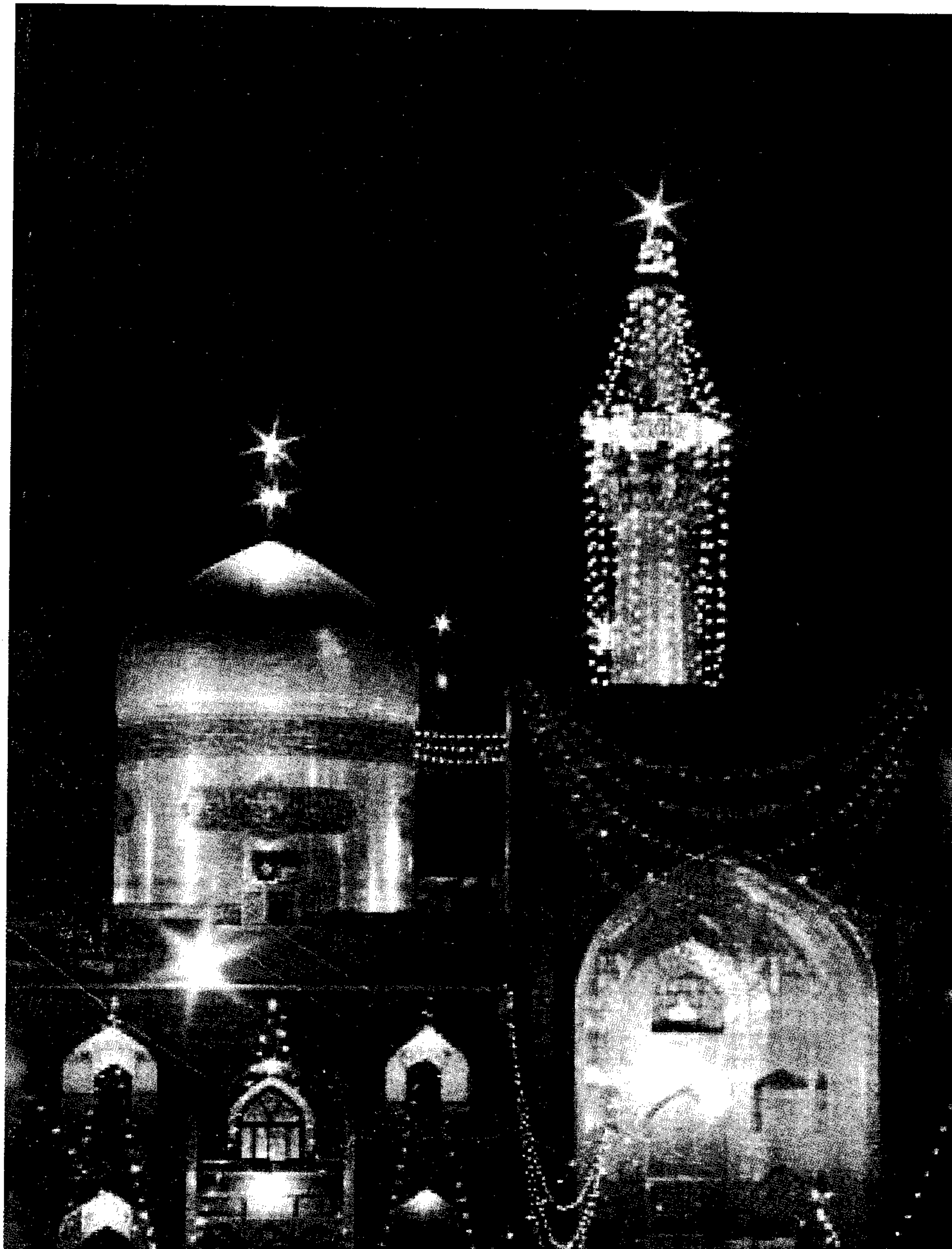
آبشار گیوک، آبگرم معدنی فردوس، آرامگاه ابن حسام خوسفی، آرامگاه بزرگمهر قاینی، آرامگاه ابوحامد، آرامگاه حکیم نزاری، ارگ کلاه‌فرنگی، باغستان علیا، بند دره، تخت سردار، خراشاد، زیارتگاه باش‌آباد، شوکت‌آباد، عمارت اکبریه، غار چنشت، غار خونیک، قلعه بیرجند، قلعه پائین، قلعه فورگ، قلعه نیه، کوچ، کوه قلعه فردوس، ماخونیک، مدرسه شوکتیه، مدرسه علمیه علیا، مسجد جامع تون، مسجدجامع قاین، مسجدجامع هندوالان، مسجد کوشک و موزه بیرجند.

استان خراسان رضوی

استان خراسان رضوی بخش کوچکی از خراسان بزرگ است. خراسان بزرگ در ادبیات ایران شامل تمامی شمال شرق ایران و بخش بزرگی از افغانستان می‌شود، اما خراسان رضوی به مرکزیت شهر مشهد یکی از استان‌های کشور ایران است.

این استان با مصوبه دولت در سال ۱۳۸۳ و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان ایجاد شد. افزودن واژه رضوی به نام این استان از سوی دولت کنونی، به افتخار وجود آرامگاه هشتمین امام از امامان شیعه به نام امام رضا علیه‌السلام در مرکز این استان صورت گرفته است. تعداد کل جمعیت استان براساس آمار سرشماری عموم نفوس در سال ۱۳۸۵، ۵/۵۹۳/۰۷۹ نفر بوده که از این تعداد ۲/۸۰۹/۴۱۹ نفر مرد و ۲/۷۸۳/٦٦۰ نفر زن می‌باشد. تعداد خانوار این استان نیز ۱/۴۲۷/۵۰۵ می‌باشد. خراسان رضوی به ۲۰ شهرستان و ٦۵

مشهد مقدس - بارگاه هشتمین پیشوای شیعیان جهان امام رضا (ع)

شهرستان‌های استان خراسان رضوی

بردسکن، تایباد، تربت جام، تربت حیدریه، چناران، خلیل آباد، خواف، درگز، رشتخوار، سبزوار، سرخس، فریمان، قوچان، کاشمر، کلات، گناباد، مشهد، مه‌ولات و نیشابور.

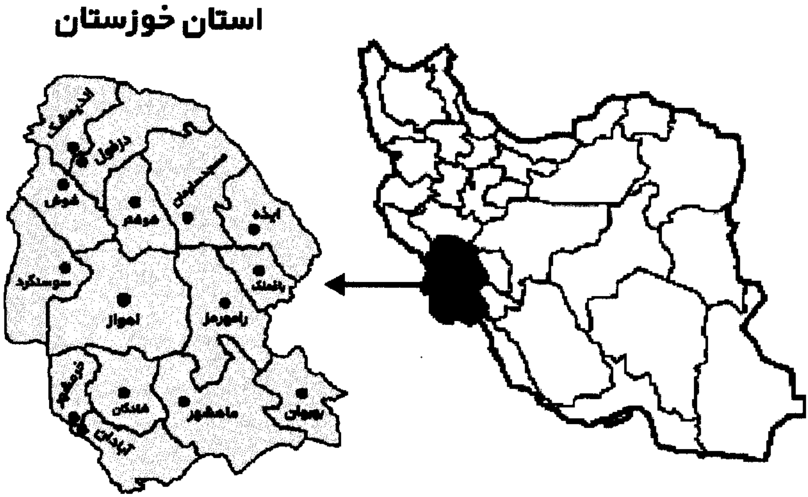
شهرهای استان خراسان رضوی

انابد، باجگیران، باخَرْز، بایگ، بجستان، بردسکن، بیدخت، تایباد، تربت جام، تربت حیدریه، جغتای، چاپشلو، چکنه، چناران، خرو، خلیل آباد، خواف، داورزن، دررود، دَرگز، دولت‌آباد، رباط‌سنگ، رشتخوار، رضویه، رودآب، ریوش، سبزوار، سرخس، سلطان‌آباد، سنگان، شاندیز، ششتمد، صالح‌آباد، طرقبه، عشق‌آباد، فرهادگرد، فریمان، فیروزه، فیض‌آباد، قاسم‌آباد، قدمگاه، قلندرآباد، قوچان، کاخک، کاریز، کاشمر، کَدکَن، کلات، کندر، گناباد، لطف‌آباد، مشهد، مشهدریزه، ملک‌آباد، نَشتیفان، نصرآباد، نقاب، نوخندان، نیشابور و نیل‌شهر.

نقاط دیدنی

آبشار اخلمد، آبشار رودمعجن، آتشکده برزین مهر، آرامگاه بیهقی، آرامگاه عطار نیشابوری، آرامگاه عمر خیام، آرامگاه فردوسی، آرامگاه کمال‌الملک، آرامگاه نادرشاه، آستان قدس رضوی، بارگاه امام رضا، مزار شیخ احمد جامی، برج نادری، بند نادری، دهکده چوبین نیشابور، غار آتشگاه، غار مغان، قلعه‌گوش لاغر، کاروانسرای ریوند، کوهسنگی، مسجد گوهرشاد، موزه قوچان، آرامگاه لقمان، رباط شرف، دریاچه بزنگان، موزه نیشابور و میل اخنگان.

استان خوزستان

استان خوزستان با مساحت ٦۴۲۳٦کیلومتر مربع در جنوب غربی ایران، در جوار خلیج فارس و اروندرود قرار دارد و مرکز استخراج نفت ایران است. شهر اهـواز مـرکز استان خوزستان است.

خوزستان از شمال به استان لرستان، از شمال شرقی به استان اصفهان، از شمال غربی به استان ایلام، از شرق و جنوب شرقی به استان چهارمحال و بختیاری و استان کهگیلویه و بویراحمد، از جنوب به خلیج فارس و از غرب به‌کشور عراق مـحدود مـی‌شود. ایـن اسـتان بـا جـمعیت ۳۷۴٦۷۷۲ نـفر دارای ٦۴۴۰۴۰ خـانوار است. اسـتان خـوزستان در محدوده ۴۷ درجه و ۴۲ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۹ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و ۲۹ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۵۸ دقیقه شمالی از خط استوا قرار دارد.

خوزستان از جمله استان‌هایی است که در طول جنگ هشت ساله دچـار آسـیب و خسارت فراوانی شد. اشغال طولانی‌مدت برخـی مـناطق اسـتان، مـوشک‌باران دائـمی برخی شهرها (به خصوص دزفول) و حملات هوایی و زمینی به شهرهای بستان، هویزه،

سوسنگرد، اهواز، شوش، شادگان و بسیاری از مناطق دیگر، همه و همه باعث آسیب‌های فراوان به سرمایه‌های طبیعی و انسانی و زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن شدند.

استان خوزستان دارای ۱۶ شهرستان، ۲۹ شهر، ۳۶ بخش، ۱۱۲ دهستان، ۳۸۸۰ آبادی مسکونی و ۲۵۱۴ آبادی غیرمسکونی می‌باشد.

اقتصاد و منابع طبیعی

در سال ۱۳۰۸ خورشیدی نخستین چاه نفت ایران توسط گروهی بریتانیایی به سرپرستی ویلیام ناکس دارسی در شهر مسجد سلیمان در خوزستان حفر و نفت از آن استخراج شد. این چاه که به «چاه شماره یک» مشهور است، نخستین چاه نفت در جهان است که از آن در مقیاس صنعتی نفت استخراج شده و اولین گام در تأسیس صنعت نفت ایران و شرکت نفت انگلوپرشین بوده است. چاه شماره یک هم، اکنون بصورت موزه، تحت مدیریت شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب ایران (NISOC) اداره می‌شود. استان خوزستان غنی‌ترین استان ایران در زمینهٔ منابع نفت و گاز است که در حال حاضر عمدهٔ درآمد کشور از راه صدور این دو محصول طبیعی حاصل می‌شود.

مهم‌ترین حوزهٔ نفتی امروز خوزستان، حوزهٔ اهواز است. همچنین اهواز، مرکز صنایع پخش نفت و گاز در خوزستان و لرستان است. پالایشگاه آبادان و پتروشیمی بندر امام و پتروشیمی ماهشهر از جمله صنایع وابسته به نفت در این استان هستند.

کارخانجات ذوب و فولادسازی و محصولات آهنی و فولادی و لوله‌سازی از جمله صنایعی هستند که تأثیر به سزایی در اقتصاد منطقه و استان دارند. از جمله این مجموعه‌ها می‌توان به لوله‌سازی خوزستان، گروه ملی صنعتی فولاد ایران، شرکت فولاد خوزستان و نورد کاویان اشاره کرد.

تا چندی پیش قابلیت کشتی‌رانی تجاری در رود کارون تا بندری در شهر اهواز وجود داشت و بخشی از بار ترانزیت تجاری از این راه منتقل می‌شد. اما در پی عدم رسیدگی، این کاربرد در حال حاضر منتفی است و کشتی‌رانی تجاری عملاً انجام نمی‌گیرد.

از جنگ ایران و عراق از لحاظ تجاری اهمیت فراوانی داشتند و مجموعهٔ این بنادر با خط آهن خرمشهر ـ تهران مسیر پراهمیتی برای حمل و نقل تجاری بود، اما در طول جنگ هشت ساله آسیب فراوانی دیدند و عملاً مخروبه و متروکه شدند و امروز با روندی بسیار کند به کسری از وضعیت سابق خود نزدیک می‌شوند.

رودهای کارون، کرخه، هندیجان، جراحی، مارون، اروند و دز که اکثراً جزو پرآب‌ترین رودهای ایران هستند، برای ساختار جلگه‌ای استان خوزستان، قابلیت بالقوهٔ کشاورزی فراوانی ایجاد کرده است. جدا از کشاورزی سنتی و نیمه مکانیزه محصولات سنتی (مثل برنج، گندم، مرکبات و صیفی‌جات)، نیشکر هم به صورت صنعتی در قالب طرح توسعه نیشکر و صنایع جانبی استان خوزستان در ابعاد جغرافیایی وسیعی کاشته شده و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

از جمله صنایع جانبی قدیمی نیشکر در خوزستان، مجتمع کاغذسازی هفت‌تپه است که از دیرباز با استفاده از ضایعات نیشکر به تولید کاغذ می‌پردازد.

تاریخ

خوزستان یا «شکرستان» از دیرباز مهد تمدن و فرهنگ بوده و قابلیت‌های سرشاری در این زمینه داشته که تاریخ، گواه صادقی بر این مدعاست.

نام خوزستان

درباره واژه «خوزستان» معانی و تعابیر فراوانی وجود دارد که قدمت و دیرینگی این خطه را آشکار می‌سازد. خوزی‌ها، قوم اولیه ساکن این سرزمین بودند و با ایلامیان همتبار بودند. بنابر سنگ نوشته داریوش بزرگ، در دوران هخامنشی، خوجیا (Khavjiaa یا به پارسی باستان خشتره‌پاو) نام استان خوزستان بوده است. «ابن منظور» به سال ۷۱۱ ه. ق. در «لسان‌العرب» اشاره دارد: و الخوز جیل من الناس، اعجمی معرب، یعنی: «خوز» قوم یا قبیله‌ای از مردم عجمند. از سوی دیگر «خوز» را به معنی «شکر» و «نیشکر» نیز معنا می‌کنند. زیرا خاک حاصلخیز و بارور خوزستان، استعداد ویژه‌ای برای رشد این گیاه داشته و آنجا بهترین محصول نیشکر را به عمل می‌آورده است.

در کتاب «مجمع‌التواریخ و القصص» خوزستان به نام «حجوستان» و «حبوجستان و اجار» آمده است که به نظر می‌آید، برگرفته از زبان پهلوی با عناوین «حبوجستان» و حوجستان است. همچنان که در بعضی از گویشهای رایج در این استان «لفظ لری بختیاری» برای ادای حرف «خ» از «ح» نیز بهره می‌گیرند. بنابراین واژگان «اوج»، «هوز»، «هوج»، «حوز» و «خوز» در سیر تحول و تطور لفظی با پسوند «ستان» و «اوجستان» به تدریج براثر سایش تلفظ، از «هوجستان» به «خوزستان» تغییر یافته است.

در گویشهای فارسی باستان و زبان پهلوی «او» به «هو» قابل تغییر است؛ مانند «اورمزد» ـ «هورمزد» و «اوشمند» ـ «هوشمند» همچنان که «هورداد و حورداد» را «خرداد» و «خورتات» نیز گفته‌اند. البته تا سالهای اخیر این اسامی را با حرف (ح) نیز می‌نوشته‌اند. از سوی دیگر «یاقوت حموی» واژه «خوز» را با نامهای «خوز» و «هوز» و «اهواز» و «هویزه» هم ریشه می‌داند. «اهواز» محرف واژه «اواز» و «اوجا» نیز هست که در کتیبه داریوش بیستون آورده شده و این نام درکتیبه نقش رستم «خواجا» یا «خوجا» حک شده که هزار سال پیش، مرکز حکومت‌نشین استان خوزستان بوده است. پس از هخامنشی، در دوران اشکانی، ساسانی و تمام دوران اسلامی، شوشتر مرکز حکومتی خوزستان بوده است. در سال ۱۳۰۳ در پی شیوع بیماری وبا در شوشتر، مرکز حکومتی خوزستان به مدت یکسال به دزفول و سپس به اهواز منتقل شد و تاکنون نیز اهواز است.

خوزستان در دوران باستان

«خوزستان» در دوران باستان، به‌ویژه در دوره هخامنشی، به دو ناحیه تقسیم می‌شد: بخش‌های شمال و شمال شرقی که انشان (انزان) نام داشت و سرزمینهای باصفا و کوهستانها و جنگلهای فراوانی را شامل بود و ناحیه جنوبی که دارای آب و هوای گرم و مرطوب و دشتهای حاصلخیز و جلگه‌ای سرسبز و پرآب بوده که به قاره‌ای کوچک و مستعد شبیه بود. بخش‌های جنوبی که «عیلام» نام داشته یادآور تمدنهای دیرینه خوزستان است و بشدت تحت تأثیر فرهنگ «میان رودان» بوده و جغرافیای وسیعی را شامل می‌شد که حد فاصل لرستان و خوزستان و سواحل خلیج فارس امروزی است.

می‌داند، زیرا رودخانه‌های زیادی این دشت را آبیاری و امکان کشاورزی و آبادانی را در این منطقه میسر می‌ساخته است. شاید بر همین اساس بوده که عده‌ای بر این باورند که نام این سرزمین «هند» یا «اند» بوده که به معنی «جایی با آب‌های فراوان» است.

درباره آبادی مرکز خوزستان در کتاب «احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم» تألیف «ابوعبدالله محمدبن احمد مقدسی» جهانگردی از بیت‌المقدس آمده است:

«شوشتر در همه این سرزمین، خوشتر، استوارتر و مهم‌تر از آن شهری نباشد. نهر به دور آن می‌چرخد، نخلستان و باغها آن را فرا گرفته‌اند. بافندگان ماهر پنبه و دیبا در آن بسیارند از همه شهرها برتر است، اضداد را در خود جمع و در نزد جهانیان شهرت دارد و درباره‌اش گفته‌اند آن همچون بهشتی است. باغهایش پر از ترنج و انار خوب، انگور و گلابی عالی و خرما می‌باشد. بهشت خوزستان است دیبای آن را به مصر و شام می‌برند، مردمش با خوشی عمر می‌گذرانند».

همچنین در سفرنامه «ابن‌بطوطه» جهانگرد مراکشی می‌خوانیم:

«سرانجام به شهر تستر (شوشتر) رسیدم که در قلمرو اتابک و سرحد بین دشت و کوهستان است. شهری بزرگ، زیبا، خرم و دارای پالیزهای نیکو و باغهای عالی است این شهر محاسن زیاد و بازارهای معتبر دارد و از شهرهای قدیمی است. در دو طرف رودخانه باغ قرار دارد و محاذی دروازه دسبول مانند بغداد و حله جسری از کشتیهای کوچک درست کرده‌اند، میوه در تستر فراوان است، خیرات و برکات این شهر بسیار و بازارهای آن در خوبی بی‌مانند می‌باشد».

وجود مراکز علمی و فرهنگی همچون دانشگاه جندی شاپور در این استان دال بر اهمیت و رونق این منطقه است که استادان بزرگ دانش پزشکی را از یونان، مصر، هند و روم گرد هم جمع کرده است. این دانشگاه را نسطوریان مسیحی عراقی به نام خانواده بختیشوع ایجاد کردند. این دانشگاه پزشکی که به دستور شاپور اول (۲۴۱-۲۷۱ م) بنیان نهاده شد، توسط شاپور دوم (ذوالاکتاف) مرمت و بازسازی گشت و در زمان انوشیروان تکمیل و توسعه یافت. دانشمندان و شاعران بزرگی همچون: ابونواس حسن‌بن هانی اهوازی، که از ارکان شعر عرب است، عبدالله بن میمون اهوازی، نوبخت اهوازی منجم و فرزندانش، جورجیس پسر بختشوع گندیشاپوری و شاعران عرب زبان شیعی، مانند

ابن‌سکیت و دعبل خزائی که با اشعار خود ولایت و امامت را پاس داشته‌اند و زبان به مقاومت گشوده‌اند از همین منطقه برخاسته و در این دیار زندگی می‌کرده‌اند.

مردم و آیین‌ها

استان خوزستان تیره‌های گوناگون انسانی را دربر می‌گیرد. همچنین با اینکه بیشتر مردم این استان مذهب شیعه دارند، از دیرباز پیروان دیگر آیین‌ها نیز در این استان زیسته‌اند و می‌زیند. همچنین پیروان آیین‌های کهن زرتشتی و کلدانی در این استان و به‌ویژه شهر اهواز زندگی می‌کنند که پس از انقلاب ۵۷ از شمارشان کاسته شده است. در شهر آبادان نیز شماری از ارمنیان زندگی می‌کنند، این گروه تا پیش از انقلاب، جمعیت بیشتری داشتند ولی امروزه تنها چند خانوار در شهرهای آبادان و اهواز می‌زیند. پیروان دیگر آیین‌ها و مردمان دیگری نیز در اینجا می‌زیسته‌اند که امروزه به جا نمانده‌اند. تا پیش از انقلاب شماری از پیروان آیین‌های هندو و سیک و ... نیز در بخش‌های صنعتی این استان می‌زیستند که امروز تنها بازمانده معبدهایشان در شهرهایی چون آبادان به جا مانده است.

مشاهیر استان خوزستان

شیخ مرتضی انصاری، شیخ محمدتقی شوشتری، آیت‌الله بهبهانی، آیت‌الله شیخ محمد کرمی، قیصر امین‌پور و علی‌بن مهزیار اهوازی.

خوزستان در جنگ ایران و عراق

این استان از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ تا آخرین روز جنگ، همواره صحنه عملیاتهای مختلف ایران برای بازپس‌گیری مناطق اشغال شده توسط نیروهای ارتش بعثی عراق بود. در آغاز جنگ، شهرهایی چون سوسنگرد، دزفول، اندیمشک، خرمشهر، آبادان و اهواز که مرکز استان است مرتباً هدف حملات موشکی و توپخانه ارتش عراق قرار داشتند.

شهرستان‌های استان خوزستان

آبادان، امیدیه، اندیمشک، اهواز، ایذه، باغ ملک، بندر ماهشهر، بهبهان، خرمشهر، دزفول، دشت آزادگان، رامشیر، رامهرمز، شادگان، شوش، شوشتر، گتوند، لالی، مسجد سلیمان و هندیجان.

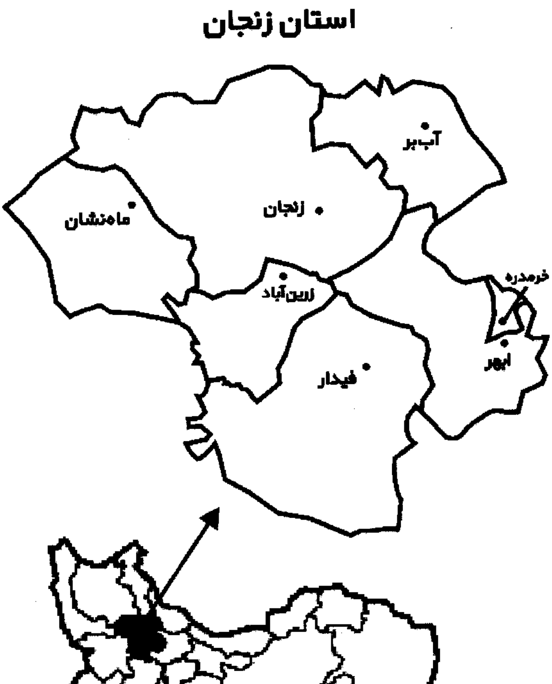
شهرهای استان خوزستان

آبادان، اروندکنار، آغاجاری، الوان، امیدیه، اندیمشک، اهواز، ایذه، باغ ملک، بستان، بندر امام خمینی، بندر ماهشهر، بهبهان، جایزان، چمران، حُر، حسینیه، حمیدیه، خرمشهر، دزآب، دزفول، دهدز، رامشیر، رامهرمز، رفیع، زهره، سالند، سردشت، سوسنگرد، شادگان، شوش، شوشتر، شیبان، صفی‌آباد، صیدون، قلعه خواجه، قلعه تل، گتوند، لالی، مسجد سلیمان، مقاومت، ملاثانی، میانرود، مینوشهر، هفتکل، هندیجان، هویزه و ویس.

نقاط دیدنی

آبشار شوی دزفول، آتشکده چگادم تپه، آرامگاه یعقوب لیث، اولین چاه نفت ایران، بند میزان، پل سفید اهواز، پل گرگر، پل لالی، تالاب شادگان، تالاب میانگران، تالاب هورالعظیم، تپه چغامیش، دره توبیرون، دریاچه سد کرخه، اسکی روی آب در دریاچه کارون، سد دز، شهر باستانی آسک، قلعه ارجان، قلعه داودختر، قلعه سلاسل، قلعه شوش، کاخ آپادانا، گندی شاپور، مزار رودبند، مزار سبزقبا، مسجدجامع خرمشهر، مسجد رانگونی‌ها، معبد چغازنبیل و موزه آبادان.

استان زنجان

استان زنجان یکی از استان‌های ایران است که در شمال غربی کشور قرار گرفته است. مرکز این استان شهر زنجان است. استان زنجان دارای ۷ شهرستان و ۱۲۱۰ آبادی است که از این تعداد، ۹۷۸ آبادی دارای سکنه و بقیه خالی از سکنه می‌باشد.

تقسیمات اداری

استان زنجان دارای ۷ شهرستان، ۱۶ بخش، ۴۶ دهستان و ۱۷ شهر است.

جغرافیای طبیعی

استان زنجان در شمال غرب فلات مرکزی ایران قرار گرفته است. وسعت این استان برابر ۲۲۱۶۴ کیلومتر مربع و ۱/۳۴ درصد کل کشور را شامل می‌شود. جمعیّت استان براساس آخرین آمار، ۹۶۴۵۶۱ نفر و معادل ۱/۵ درصد کل

رودهای مهم در این استان: قزل‌اوزن، زنجان‌رود، ابررود (رود کبیر) است. بلندترین نقطه استان در ارتفاعات تخت سلیمان (بیش از ۳۰۰۰ متر) و کمترین در قزل اوزن در گیلوان (بیش از ۳۰۰ متر) می‌باشد.

آثار تاریخی شامل: سلطانیه، بازار زنجان، مجموعه رختشویخانه، مسجدجامع زنجان، مقبره قیدار نبی در شهرستان خدابنده، آرامگاه احمد زهرنوش و امامزاده زیدالکبیر در ابهر است. آب و هوا در زمستان بسیار سرد و در تابستان معتدل می‌باشد.

تنوع آب و هوایی این منطقه موجب ایجاد گونه‌های متفاوتی از زندگی جانوری شده است. وجود گونه‌های متفاوتی از حیوانات وحشی و پرندگان مهاجر و جانوران آبزی گردشگران بسیاری را در مواقعی که شکار مجاز است به این منطقه جذب می‌کند. از ۲۵ سال پیش ناحیه بزرگی به نام انگوران از طرف سازمان محیط زیست منطقه حفاظت شده اعلام گردیده است. به دلیل شرایط کوهستانی این ناحیه و تأثیرات غیرمستقیم جریانات جوی مرطوب شمال غربی، آب و هوای استان را می‌توان به دو ناحیه تقسیم نمود. آب و هوای کوهستانی با زمستانی بسیار سرد و برفی و تابستانی دلپذیر و ناحیه طارم با آب و هوای خشک و نیمه خشک. فصول بهار و تابستان بهترین زمان برای گذراندن اوقات فراغت در این استان هستند. میزان بارندگی در بهار و تابستان نسبت به سایر فصول در این استان بیشتر است. پوشش گیاهی استان در مناطق مختلف متغیر بوده ولی درمجموع از جنگلها و چراگاههایی با چشم‌انداز زیبا تشکیل شده است. جنگلهای استان بیشتر در مناطق کوهستانی منتهی به استان گیلان قرار گرفته‌اند.

غارهای استان عبارت‌اند از: غار کتله خور، غار گلجیک و غار خرمنه سر. غار کتله‌خور که از غارهای دیگر دیدنی‌تر و بزرگ‌تر است یکی از پدیده‌های طبیعی بسیار زیبای ایران محسوب می‌شود و در ۸۰ کیلومتری جنوب خدابنده قرار گرفته است. این غار از سه طبقه تشکیل شده و دارای تونلهای فرعی و استلاکتیتها و استلاکمیتها و ستونهای بسیار در گذرگاههای اصلی است و قندیلهای مخروطی آویزان از سقفها دراثر داشتن ناخالصیها رنگهای متنوع به خود گرفته‌اند و آنها که ترکیبات به همراه نداشته و یا کمتر دارند به صورت بلورهای شیشه‌ای بسیار شفاف مشاهده می‌شوند.

از رودهای مهم این استان، می‌توان به قزل اوزن اشاره کرد که رودی جوشان و

خروشان است و از کوههای کردستان سرچشمه گرفته و پس از توقفی در پشت سد منجیل، نهایتاً وارد دریای خزر می‌گردد. از دیگر رودخانه‌ها می‌توان به: زنجان‌رود، ابهررود، سجاس‌رود و خرارود اشاره کرد. همچنین چشمه‌های آب معدنی استان عبارت‌اند از: چشمه آبگرم ونق، چشمه آبگرم ابدال، چشمه آبگرم گرماب و چشمه آبگرم حلب انگوران.

مردم

زبان اکثریت اهالی استان زنجان، ترکی و فارسی است و همچنین زبان کردی و زبان تاتی در برخی مناطق صحبت می‌شود.

حمدالله مستوفی در کتاب نزهة القلوب که در حدود سال ۷۴۰ هجری قمری نوشته شده مردم زنجان را سنی مذهب معرفی می‌کند. اما در دوران صفویه با حمایت صفویان از مذهب شیعه، به تدریج مذهب تشیع رواج یافته است.

تاریخچه

قدمت استان زنجان متعلق به اواخر هزاره دوم قبل از میلاد است. مرکز این استان کهنسال در قبل از اسلام، زنکان یا زندیگان و به معنای منسوب به کتاب زند نام داشته است که پس از استیلای اعراب بنا به ضرورت تلفظ معرب به زنجان تغییر یافته است. این استان از قدیم به سبب قرار گرفتن در حاشیه جاده ابریشم و راه تجاری مسیر هند و چین به اروپا، دارای اهمیت خاصی بوده است.

بنای عظیم گنبد سلطانیه که بعد از کلیسای سانتاماریا دلفیروی در فلورانس و مسجد ایاصوفیه در ترکیه عظیم‌ترین گنبد تاریخی جهان بشمار می‌آید، در این استان قرار دارد.

محصولات کشاورزی

محصولات عمده کشاورزی استان زنجان که اکثراً صادر هم می‌شوند عبارت‌اند از: انجیر، برنج، انگور، زردآلو، سیب، لوبیا، خیار، پیاز، گردو، فندق، بادام، زیتون، انار و سیر. زیتون و انار و برنج سیر و انجیر از محصولات عمده شهرستان طارم به شمار

صنایع دستی

ملیله‌کاری: از کارهای دستی بومی زنجان ساخت وسایل نقره‌ای و به ندرت طلائی به صورت ملیله کاری است که در اوایل، فقط در زنجان معمول بود ولی در زمان رضاخان تعدادی از هنرمندان زنجانی به تهران و اصفهان کوچ کردند و این هنر ظریف را در این شهرها رواج دادند.

چاروق‌دوزی: چاروق‌دوزی یکی دیگر از هنرهای دستی است که دستهای ظریف هنرمندان زنجانی در تولید آن مهارت ویژه‌ای دارند. این چاروقها مشخصاً زنانه بوده و استفاده از آن جنبه تشریفاتی و تفننی دارد.

چاقوسازی: چاقوسازی در زنجان که با مهارت خاصی به دست استادان این صنعت ساخته می‌شود با ویژگی‌هایی همچون ظرافت، تناسب، تنوع، قدرت برش و آبکاری تیغه از شهرت فراوانی برخوردار است.

مسگری، فرش و گلیم نیز از کارهای دستی هنرمندان زنجانی است.

صنایع استان

استان زنجان به دلیل محدودیت قانونی توسعه ظرفیتهای تولیدی در تهران و مرکز کشور و برخورداری از شبکه‌های زیربنایی قوی (زمین، منابع آب، خاک، شبکه‌های مواصلاتی، موقعیت راهبردی در منطقه شمال غرب، عبور خطوط انرژی، سرمایه گذاران کلان ملی و . . .) از پتانسیل قابل ملاحظه‌ای در جذب سرمایه گذاری بخش صنعت برخوردار است. از صنایع مهم استان به چند نمونه اشاره می‌گردد:

۱ـ شرکت ایران ترانسفو ۲ـ پارس سوئیچ ۳ـ شرکت ملی سرب و روی ایران ۴ـ شرکت کالسیمین ۵ـ شرکت مینو ٦ـ چینی‌سازی ماهنشان و هیس ۷ـ فرش سهند ۸ـ پیش‌سازان لوازم خانگی ایران ۹ـ لائی‌سازی ۱۰ـ سامان شیمی ۱۱ـ نخ تایر ۱۲ـ سیمان خمسه ۱۳ـ روغن نباتی جهان ۱۴ـ بلکا شرق و .... همچنین شهرستان زنجان از لحاظ تنوع معادن بسیار غنی بوده به طوری که در حال حاضر بالغ بر ۱۷۰ اندیس و ذخایر معدنی قابل

بهره‌برداری و در دست اکتشاف و یا شناسایی شده در استان وجود دارد که شامل: سرب و روی، براسیت، سیلیس، خاکهای صنعتی آنتی‌موان، تالک، پرلیک، سولفات منیزیم، آلونیت، منگنز، مس، آهن و سنگهای تزئینی (گرانیت، مرمریت، تراورتن، چینی و مرمر) و سنگهای آهکی و گچ و سنگ لاشه است. هم اینک از نظر معادن روی این استان بزرگترین معادن روی خاورمیانه را در خود جای داده است.

شهرستان‌های استان زنجان

ابهر، ایجرود، خدابنده، خرمدره، زنجان، طارم و ماه‌نشان.

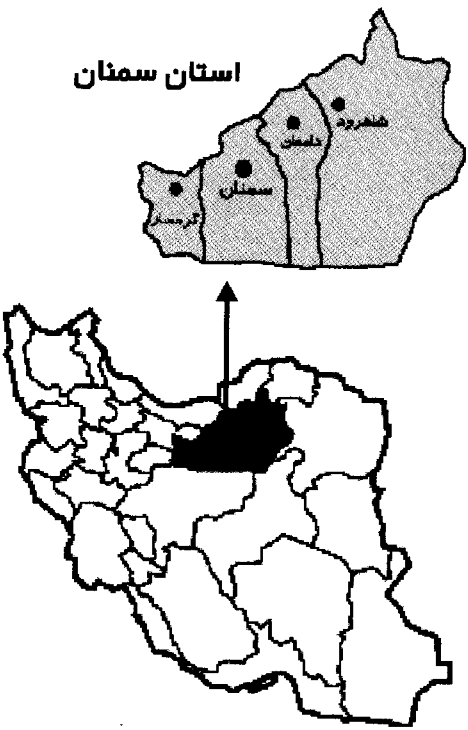
شهرهای استان زنجان

آب‌بر، ابهر، چورزق، حلب، خرمدره، دندی، زرین‌آباد، زرین‌رود، زنجان، سجاس، سلطانیه، صائین قلعه، قیدار، گرماب ماه‌نشان، هیدج و سهرورد.

نقاط دیدنی

آبشار شارشار، بازار زنجان، بنای رختشویخانه، تپه‌های باستانی کرسف، داش کسن، دربند قاطرچی، غار خرمنه‌سر، غار کتله‌خور، قلعه بهستان، گنبد سلطانیه، مسجدجامع زنجان، معبد اژدها، موزه زنجان و نمایشگاه بین‌المللی کاسپین.

استان سمنان

استان سمنان یکی از استان‌های کشور ایران است. مساحت این استان برابر با ۹۷۴۹۱ کیلومتر مربع است که ۹/۵ درصد مساحت کل کشور را شامل می‌شود. این استان از نظر مساحت، ششمین استان ایران است و وسعت آن حدود چهار برابر استان تهران می‌باشد.

این استان از شمال به استان‌های خراسان شمالی، گلستان و مازندران، از جنوب به استان‌های یزد و اصفهان، از مشرق به استان خراسان رضوی و از مغرب به استان‌های تهران و قم محدود است و مرکز آن شهر سمنان می‌باشد.

جمعیت

در سال ۱۳۸۵، جمعیت استان ۵۸۹۷۴۲ نفر بود که از این تعداد، ۴۴۰۵۵۹ نفر در مناطق شهری ساکن بودند. تراکم نسبی جمعیت در همین سال، ٦ نفر در هر کیلومتر مربع بوده است. استان سمنان کمترین تراکم نسبی جمعیت در ایران را دارد. جالب توجه اینکه

این استان پهناور کمتر از یک درصد جمعیت کشور را در خود جای داده است.

مردم و آیین‌ها

تقریباً تمامی مردم این استان، مسلمان و پیرو مذهب شیعه هستند. اما در سرشماری سال ۱۳۷۵ مشخص گردید که ۸۱ نفر زرتشتی و ۳۷ نفر کلیمی نیز در این استان زندگی می‌کنند. برخی از مهاجرانی که در حال حاضر در سمنان ساکن هستند پیرو مذهب تسنن می‌باشند.

ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی و صنعتی

استان سمنان به خاطر موقعیت جغرافیائی، اقلیم بیابانی و نیمه بیابانی و محدودیت‌های آب و خاک، از موقعیت کشاورزی مطلوبی برخوردار نیست. تنها دو درصد از کل مساحت استان زیر کشت آبی و دیم است. عمده‌ترین محصولات این استان را گندم، جو، سیب‌زمینی، پنبه (وش) بومی و ورامینی، یونجه، اسپرس، شبدر و چغندرقند تشکیل می‌دهند. از لحاظ دامداری، این منطقه به علت دارا بودن مراتع، از وضعیت نسبتاً خوبی برخوردار است. استان سمنان با ۵/۵ میلیون هکتار مرتع و ۲/۵ میلیون واحد دامی یکی از قطب‌های صنعتی کشور به شمار می‌رود. در این استان انواع صنایع دستی نظیر: قالی‌بافی، گلیم‌بافی، نمدمالی، سرامیک و سفال‌سازی و ... وجود دارد.

مطالعات زمین‌شناسی انجام شده نشان می‌دهد که قدیمی‌ترین تشکیلات از سنگ‌های دیرین زیستی تا آبرفت‌های کوارترنری در این منطقه وجود دارد. سنگ‌های دوران دیرین زیستی در شمال سمنان، اطراف شهمیرزاد و جنوب ارتفاعات شمال دامغان و شاهرود وجود دارند. سنگ‌های دوران میان‌زیستی در شمال شهمیرزاد در حوالی شیخ چشمه سر و جام دیده می‌شود. رسوبات دوره دوران ترشیاری از سمنان تا آهوان و طبقات گچدار در شمال سمنان دیده می‌شوند. سنگ‌های دوران کواترنری نیز

از کوه‌های شمالی تا دشت کویر دیده می‌شوند.

براساس اطلاعات موجود، علاوه بر واحدهای صنعتی در حال تولید، واحدهای قابل توجه دیگری نیز در دست ساخت است که از این تعداد بیش‌ترین واحد در شهرستان سمنان (۵۶٪) و کم‌ترین واحد در شهرستان دامغان (۱۳٪) مستقر هستند. با توجه به وضعیت زمین‌شناسی منطقه، این استان از نظر تنوع مواد معدنی نیز یکی از مناطق غنی کشور به شمار می‌آید. معادن فعال استان را زغال‌سنگ، کرومیت، گچ، نمک، سیلیس، سولفات دوسود، دولومیت، پتاس، خاک‌های صنعتی، مس، سرب، روی، بوکسیت، منگنز، گوگرد، فسفات و... تشکیل می‌دهند.

پارک ملی توران و پارک ملی کویر از پارک‌های ملی ایران هستند که در استان سمنان قرار دارند.

پیشینه تاریخی

استان سمنان در دوران باستان، بخشی از چهاردهمین ایالت تاریخی ورن (ورنه) از تقسیمات شانزده‌گانه اوستایی بود. حتی تهمورث دیوبند را بنیانگذار شهر سمنان می‌دانند. این منطقه در تمام دوره حکومت مادها و هخامنشیان، کومیسنه یا کومیشان (قومس بعد از اسلام) جزو ایالت بزرگ پارت یا پرتو به شمار می‌رفت. در این دوره، سمنان شهر سرحدی ایالت‌های پارت و ماد به شمار می‌رفت. به همین علت برخی از مورخان، زمانی این شهر را جزو مادها و گاهی جزو پارت‌ها به حساب می‌آوردند. این ایالت که در زمان ساسانیان به پشتخوارگر تغییر نام داده، شامل همان شهرهایی بود که در ایالت ورن وجود داشتند. حد غربی این ایالت، خوار (گرمسار فعلی)، حد شرقی آن شاهرود و حد شمالی آن، کوهستان‌های جنوبی طبرستان بود.

سلوکیان بزرگ‌ترین عامل یونانی کردن مشرق بودند و به همین جهت، برای ادامه فرمانروایی خود نظر مساعد مردم را لازم داشتند و برای این کار تقریباً شصت شهر در مشرق و ایالت پارت بنا کردند. یکی از این شهرها آپاما یا روستای لاسجرد فعلی است که

در ۳۴ کیلومتری سمنان واقع شده و دیگری شهر هکاتم پلیس (صد دروازه) است که عده‌ای آن را دامغان می‌دانند. اشکانیان ایالات ایران را به هجده بخش وسیع تقسیم کردند که یکی از ایالت‌های مهم آن کمیسن قومیس یا قومس در نواحی سمنان و دامغان کنونی بود.

در نیمه قرن هفتم میلادی در زمان یزدگرد سوم، آخرین پادشاه سلسله ساسانی، مهاجمان عرب، کشور ایران را به تصرف خود درآوردند. اعراب نخست شهر بزرگ و آباد ری را تسخیر کردند، سپس به شمال شرقی رفته و به سرزمین کومش (شهرهای سمنان، دامغان، بسطام) رسیدند و آن را تسخیر کردند.

سمنان در دوره‌های بعد از اسلام جزو سرزمین تاریخی قومس (کومش) به شمار می‌آمد. سمنان طی تاریخ دو هزار ساله خود شاهد فراز و نشیب‌ها، جنگ‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌های بی‌شمار بوده است. در دوره‌های بعدی نیز منطقه سمنان مورد توجه خاص حکومت‌های مرکزی قرارگرفت و منازعه‌ها و مناقشه‌های متعدد بر سر این منطقه بین قدرتمندان درگرفت.

در دوران حکومت امویان و عباسیان به‌ویژه پس از قتل ابومسلم خراسانی به دست منصور دوانیقی، شورش و بلوا سراسر ایران را دربرگرفت و نهضت‌های بی‌شماری به وقوع پیوست که از مهم‌ترین آن‌ها، قیام سنباد زردتشتی بود. در اندک زمان، زرتشتیان طبرستان و نواحی جنوب طبرستان یعنی سنگسر (مهدی شهر) و شهمیرزاد و فولادمحله، به دور وی جمع شدند و قومس و ری را به تصرف درآوردند، ولی در ساوه شکست خوردند و سنباد به قومس گریخت و پس از ضبط خزاین ابومسلم رو به طبرستان نهاد. وی پس از مدتی در دره‌های سنگسر و شهمیرزاد به قتل رسید.

ایالت کومش از کانون‌های مهم اسماعیلیان در قرن‌های ششم و هفتم هجری بود. به طوری که در این ایالت ۱۵۰ قلعه در اختیار این فرقه بود که هر مجموعه از آن‌ها را یک کدخدا و هر قلعه مجزای آن را یک محتشم که به منزله فرماندارکل یا حاکم بزرگ بود، زیر نظر داشت.

سمنان در دوران مغول، هم‌چون سایر نقاط ایران از حمله و کشت و کشتار این قوم درامان نماند و متحمل خسارات جانی و مالی بسیار شد. این کشت و کشتار، در زمان تیمور لنگ نیز که از سال ۷۸۳ هجری حمله به ایران را شروع کرد، ادامه یافت.

پس از ظهور و استقرار حکومت صفویان، شاه اسماعیل صفوی به سرکوب گردن‌کشان ولایت‌ها پرداخت. از جمله، حاکم قلعه فیروزکوه را دستگیر کرد و به این ترتیب، ولایت فیروزکوه و خوار، سمنان و سنگسر به تصرف صفویان درآمد.

کریم‌خان زند با عنوان وکیل‌الرعایا مدت ۲۹ سال در ایران سلطنت کرد، ولی در این مدت شهرهای سمنان، دامغان، شاهرود و بسطام را در اختیار بزرگان خانواده قاجار قرار داد. بعد از مرگ خان زند، آغامحمدخان شیراز را ترک کرد و به طرف کومش و دامغان رفت و باگرد آوردن عده‌ای از افراد قبیله خود، سرانجام توانست به ولایت کومش (سمنان، دامغان و بسطام) و ولایت جنوبی دریای خزر دست یابد.

پس از آغا محمدخان، برادرزاده وی به نام فتحعلی شاه قاجار بر اریکه سلطنت تکیه زد و از همان ابتدای سلطنت، سرزمین قومس را که زادگاهش بود مورد توجه قرار داد و ذوالفقار را به عنوان حاکم سمنان برگزید. نام جغرافیایی قومس تا اواخر دوران قاجار بر سر زبان‌ها بود، لیکن در دوران حکومت پهلوی اول، سمنان در شمار شهرهای استان دوم، یعنی مازندران درآمد.

در آغاز سال ۱۳۴۰ هجری شمسی در زمان نخست‌وزیری دکتر علی امینی و وزارت کشور سپهبد عزیزی، به پیروی از سنّت تاریخی، طبق تصویب‌نامه هیئت وزیران، ایالت کومش (سمنان، دامغان، شاهرود، بسطام و سرخه) و جنوب طبرستان یعنی سنگسر (مهدیشهر) و شهمیرزاد و نقاط تابعه آنها از نظر تقسیمات کشوری به نام فرمانداری کل سمنان نامگذاری شد. مرکز حکومت آن نیز در شهر سمنان تعیین و مستقر گردید.

در سال ۱۳۵۵ هجری شمسی طبق تصمیم دولت وقت با اضافه شدن دماوند، فیروزکوه، گرمسار و ورامین، فرمانداری کل سمنان به استان سمنان تبدیل شد و مرکز آن نیز همچنان شهر تاریخی سمنان باقی ماند. البته طبق تقسیمات کشوری سال‌های اخیر، سه شهر دماوند، فیروزکوه و ورامین از استان سمنان جدا گردیدند.

صنایع دستی

استان سمنان از مراکز قابل توجه صنایع دستی کشور است. در این استان انواع صنایع دستی نظیر: قالیبافی، گلیم‌بافی، نمدمالی، سرامیک و سفال‌سازی و... وجود دارد که هریک از آن‌ها سوغات گرانقدری برای بازدیدکنندگان از این استان به شمار می‌آیند. مهم‌ترین صنایع دستی استان سمنان عبارتند از:

قالیبافی: قالیبافی و تولید قالی و قالیچه از دیرباز یکی از تولیدات مهم استان سمنان به شمار می‌رفته است. این منطقه در دوران قبل، دارای استادان زبردست قالیباف و طراح نقش قالی بود و قالی‌ها و قالیچه‌های ارزنده از دارهای آنان به عمل می‌آمد. شهرستان مدیشهر و شهرستان شاهرود از مراکز مهم تولید قالی و قالیچه در استان سمنان به شمار می‌روند.

گلیم‌بافی: روستاهای شهرستان گرمسار، سمنان و روستاهای کندو، خیج و رضاآباد شاهرود از مراکز تولید اصلی گلیم در استان سمنان هستند.

نمدمالی: یکی دیگر از صنایع دستی که قدمتی دیرینه در استان سمنان دارد، نمدمالی است. وضعیت فعلی تولید نمد در استان سمنان از نظر کمی و کیفی بسیار مطلوب است و مراکز تولید نمد در استان، شهرستان سمنان، دامغان و روستای ابرسیج شاهرود است.

چاپ قلمکار: مهم‌ترین مرکز چاپ قلمکار، در شهرستان دامغان قرار دارد که ماهانه انواع رومیزی، پرده و سفره و سایر محصولات قلمکار تولید و برای صدور به خارج از کشور آماده می‌کند.

سفالگری و سرامیک: صنعت سفالگری در استان سمنان از پیشینه معتبر برخوردار است. به طوری که دکتر اریک اشمید هنگام حفاری در اطراف دامغان امیدوار به کشف شهر افسانه‌ای هکاتوم پلیس یا شهر صد دروازه بود، وی به مجموعه‌ای از بهترین فراورده‌های صنعتگران دو تا سه هزار سال قبل از میلاد مسیح دست یافت. این فراورده‌ها شامل کوزه‌های بزرگ به اشکال هندسی و دارای لعاب قهوه‌ای روشن و کرم بودند. در

سالهای اخیر، راه‌اندازی واحدهای آموزش سفالگری و سرامیک در شهرهای سمنان و شاهرود موجب احیا و رشد بیشتر این صنعت در استان شد. در حال حاضر سفالگران استان سمنان در کارگاه‌های سفالگری و سفال‌سازی به ساختن گونه‌هایی ارزشمند مشغولند.

دستباف‌ها: دستبافی شامل: تولید پرده‌های سنتی و هنری و حوله و شال گردن و پارچه‌های متقال زیرساخت قلمکار است که در استان رایج است. علاوه بر آن جاجیم، چادر شب، پلاس و چوقا (چوخا) که عمدتاً توسط روستائیان و عشایر تولید می‌شود، از دیگر صنایع دست‌باف مردم استان است. شهرستان سمنان به‌ویژه سرخه، مهدی‌شهر، روستای فولادمحله و روستاهای شهرستان دامغان و روستاهای بسطام از مراکز تولیدات جاجیمچه و دستباف به شمار می‌روند.

شهرستان‌های استان سمنان

دامغان، سمنان، شاهرود، گرمسار و مهدی‌شهر.

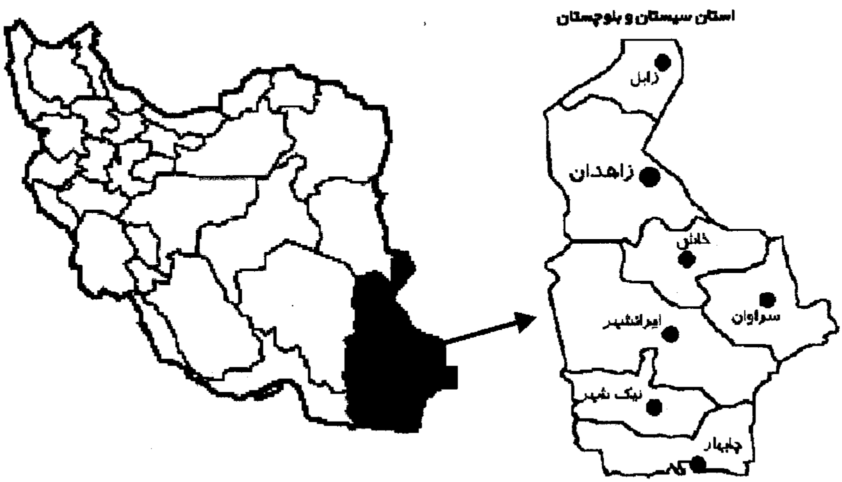
شهرهای استان سمنان

آرادان، امیریه، ایوانکی، بسطام، بیارجمند، دامغان، درجزین، دیباج، سرخه، سمنان، مهدی‌شهر، شاهرود، شهمیرزاد، کلاته خیج، گرمسار، مجن و میامی.

نقاط دیدنی

آرامگاه شیخ حسن جوری، برج چهل دختر، برج مهماندوست، دروازه ارگ سمنان، غار دربند، غار شیربند، قصرهای سیاه کوه، قلعه کهن دژ، قلعه گردکوه، کاروانسرای سپهسالار، مجموعه بایزید بسطامی، مسجد تاریخانه، موزه سمنان و موزه شاهرود.

استان سیستان و بلوچستان

استان سیستان و بلوچستان یکی از استانهای ایران و مرکز آن شهر زاهدان است. این استان با وسعتی حدود ۱۸۱۷۸۵ کیلومتر مربع، پهناورترین استان کشور می‌باشد که با قرار گرفتن در بین ۲۵ درجه و ۳ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۵۸ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۶۳ درجه و ۲۱ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ، از نظر جمعیتی از کم‌تراکم‌ترین استان‌های کشور است. این استان از شمال به خراسان و کشور افغانستان، از شرق به کشورهای پاکستان و افغانستان، از جنوب به دریای عمان و از مغرب به استان‌های کرمان و هرمزگان محدود می‌شود.

شمال استان، برآمده از آبرفت‌های رودخانه هیرمند است که بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین جهان را در خویش جای داده. کوه خواجه تنها پشته بلندی می‌باشد که در منطقه مسطح سیستان خودنمایی نموده و نزد اهالی از قداستی خاص برخوردار است.

دشت سیستان که در گروه اقلیم بیابانی میانه قرار دارد، بارشی کمتر از ٦۵ میلی‌متر را در سال دریافت می‌کند و میزان تبخیر در آن به بیش از ۵۰۰۰ میلی‌متر می‌رسد. این شرایط درمجموع باعث خشکی فیزیکی شدید محیط بوده و در سالهایی که میزان ورودی آب رودخانه هیرمند کاهش می‌یابد، خشکسالی‌های مخرب توسعه پیدا می‌کند. شریان حیاتی منطقه یعنی هیرمند نوسانات سالیانه قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌دهد. وزش بادهای ۱۲۰ روزه که از اواخر بهار تا پایان تابستان می‌وزد در تشدید نیاز و خشکی محیط مؤثر است.

جنوب استان وسعت متنوعش را با دریای عمان گره زده است. این منطقه دارای طبیعتی کوهستانی می‌باشد. مناطق جنوبی استان با توجه به مجاورت با دریای عمان و بهره گیری از بادهای موسمی، اقلیم متفاوتی دارند. بالا بودن میانگین دما و پایین بودن نوسانات آن از مشخصه‌های اساسی اقلیم منطقه است. با توجه به پایین بودن بارش و عدم وجود منابع برفی کوهستانی اکثر جریانات رودخانه‌ای، موقتی و فصلی بوده و در بخش وسیعی از استان منابع محدود آب‌های زیرزمینی تنها امکانات تأمین آب بشمار می‌آیند. وجود مخروط آتشفشانی تفتان با ۳۹۴۱ متر ارتفاع در شمال بلوچستان مرکزی، شرایط اقلیمی متنوع و جالبی را فراهم آورده است. با توجه به دوره آماری ۱۳۷۵-۱۳۵۹ میانگین بارش سالیانه استان ۱۳۹/۸ میلی‌متر و میانگین دمای سالیانه ۲۲/٦ درجه سانتی‌گراد می‌باشد. از لحاظ تقسیمات کشوری استان سیستان و بلوچستان، دارای ۸ شهرستان، ۳۲ بخش، ۳۰ شهر، ۹۴ دهستان و حدود ٦۳۰۰ آبادی می‌باشد.

منابع طبیعی

وسعت استان و تنوع آب و هوایی، موجب بروز تنوع در پوشش گیاهی و غذای منابع طبیعی گردیده است. حدود ۵۵ درصد از کل مساحت استان معادل با ۲۵۰/۰۱۰/۰۰۰ هکتار را مراتع دربر گرفته است که ۳۰۰ هزار هکتار مراتع خوب، ۷۵۰ هزار هکتار مراتع متوسط و ۹/۲ میلیون هکتار مراتع فقیر و خیلی فقیر می‌باشد. وجود تالاب هامون و امکان

تولید علوفه نی و بونی در سطح ۱۵۰/۰۰۰ هکتار با تولید متوسط حداقل ٦ تن در هکتار علوفه خشک (در مواقع غیر خشکسالی) از سرمایه‌های مهم منطقه به شمار می‌رود. در استان بیش از ۱۲۰۰ گونه گیاهی که حدود ۷۰ گونه آن دارای ارزش دارویی و صنعتی می‌باشد شناخته شده است. از جمله می‌توان گونه‌های کهور، کنار، بنه، بادام، جش و گز روغن را نام برد. مساحت جنگل‌های استان که عمدتاً نیمه متراکم و کم تراکم هستند قریب به یک میلیون هکتار می‌باشد. همچنین حدود ٦/۳ میلیون هکتار را بیابان و شنزار دربر گرفته است.

تاریخچه استان

سرزمین اساطیری سیستان و بلوچستان از دو ناحیه شمال و جنوب تشکیل شده است. سیستان امروزی که قسمت شمالی استان را دربر می‌گیرد، در کتاب اوستا، یازدهمین سرزمینی است که «اهورامزدا» آفریده. همچنین زادگاه رستم دستان قهرمان حماسی شاهنامه فردوسی می‌باشد. تاریخ‌نگاران سیستان را به گرشاسب، یکی از نوادگان کیومرث نسبت داده‌اند. نام سیستان از نام اقوام آریایی «سکا» اخذ شده است. «سکاها» در حدود سال ۱۲۸ قبل از میلاد، سیستان را به تصرف خود درآورده و در پهنه آن استقرار یافته‌اند. «نیمروز» نام دیگر سیستان است. همچنین بنای بیشتر شهرهای سیستان را به پهلوانان اسطوره‌ای ایران چون زال، سام و رستم نسبت داده‌اند. زمانی سیستان جزو متعلقات دولت ساسانی به شمار می‌آمد که به دست اردشیر بابکان فتح شد و در سال ۲۳ هجری قمری، مسلمانان عرب این سرزمین را فتح کردند.

اولین فرمانروای معروف ایرانی این سرزمین بعد از اسلام، «یعقوب لیث صفاری» بود. بعد از صفاریان، سامانیان، غزنویان و سلجوقیان نیز هر یک، مدتی در این سرزمین فرمان رانده‌اند. سرزمین سیستان دارای مکان‌های باستانی و دیدنی فراوانیست مانند کوه خواجه که نام دیگر آن به زبان پهلوی (اوشیدا) است و به معنای کوه ابدی است. این کوه تنها بلندی دشت سیستان است و مورد تقدس زرتشتیان هم قرار دارد، زیرا آنان بر این

باورند که پیامبر دین زرتشت از آنجا ظهور می‌کند. کوه خواجه از سه سلسله زمانی در خود آثاری بجا دارد: اشکانیان، ساسانیان و حکومت‌های اسلامی بعد از آن. سرزمین بلوچستان امروزی که ناحیه جنوبی استان را تشکیل می‌دهد، در قدیمی‌ترین اسناد تاریخی به اسم «مکا» مشهور بوده و در نوشته‌های هرودت تاریخ‌نگار یونانی از آن به عنوان «گدروزیا» یاد شده است. به دنبال سقوط هخامنشیان توسط اسکندر مقدونی (۲۳۰ پ. م) وی مسیر بازگشت خود از هند را «گدروزیا» انتخاب کرده است. پس از ساسانیان توسط اعراب مسلمان، در زمان خلیفه دوم، اکثر مردم این سرزمین بلافاصله به اسلام گرویدند.

از زمان ساسانیان به بعد این سرزمین همواره جزئی از ایران محسوب می‌شد تا اینکه با دخالت بریتانیا در قرن نوزدهم میلادی عملاً به دو بخش غربی و شرقی تقسیم شد. از این به بعد بلوچستان مانند سایر ایالت‌ها و ولایت‌های کشور حکومت خان خانی داشت تا در سال ۱۳۰۷ هـ. ش پس از شکست دوست محمدخان بارکزائی قدرت حکومت مرکزی در این خطه تثبیت شد.

شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان

ایرانشهر، چابهار، خاش، دلگان، زابل، زاهدان، زهک، سراوان، سرباز، کنارک و نیک‌شهر.

شهرهای استان سیستان و بلوچستان

ادیمی، اسپکه، ایرانشهر، بزمان، بمپور، بِنت، بنجار، پیشین، جالق، چابهار، خاش، دوست‌محمد، راسک، زابل، زابلی، زاهدان، زهک، سراوان، سرباز، سوران، سیرکان، فنوج، قصر قند، کنارک، گلمورتی، محمدآباد، میرجاوه، نصرت‌آباد، نگور، نوک‌آباد و نیک‌شهر.

نقاط دیدنی

ارگ کوه خواجه، بازار زاهدان، درخت مکرزن، دریاچه هامون، دهانه غلامان، زیارتگاه مرتضی علی، عمارت قدیمی پست چابهار، قلعه پرتغالی‌ها (چابهار)، قلعه تیس، قلعه رستم، قلعه سب، قلعه سه کوهه، قلعه ناصری، سنگ‌نگاره‌های کوه‌نگاران، بازار منطقه آزاد چابهار، موزه ایرانشهر، موزه چابهار و میل نادری.

اماکن تاریخی و مذهبی استان سیستان و بلوچستان

آتشکده کرکویه، تخت عدالت، کوه خواجه، زاهدان کهنه، قلعه سام، سه کوهه، شهر سوخته، دهانه غلامان، قلعه رامرود، قلعه خاش، قلعه مچی، قلعه تپه، قلعه رستم، قلعه کهک کهزاد، چاه نیمه، آرامگاه خواجه غلطان و زیارتگاه بی‌بی دوست.

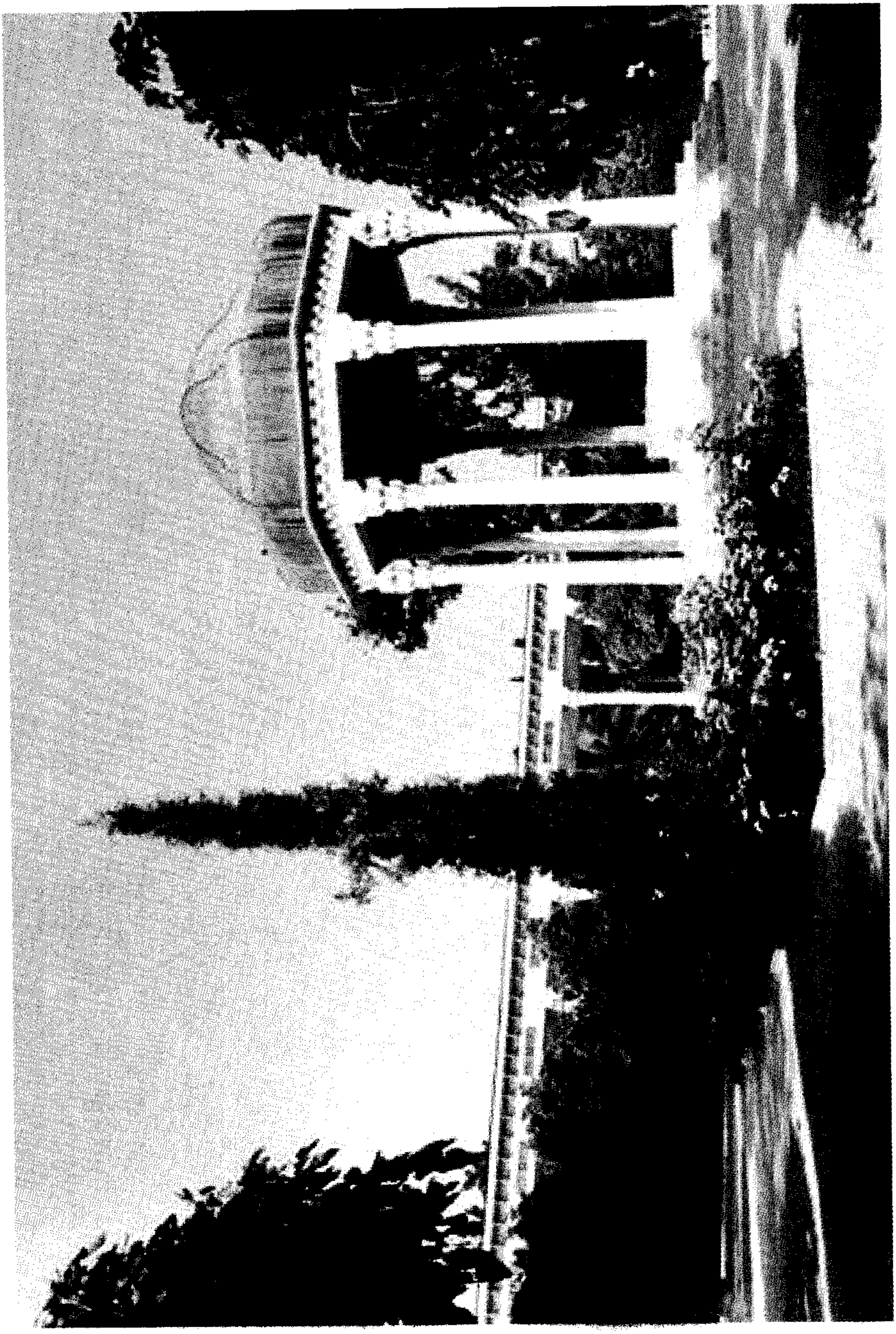
استان فارس

استان فارس یکی از ۳۰ استان کشور ایران و مرکز آن شیراز است. فارس و فارسی شکل عربی شدهٔ پارس و پارسی هستند. نام زبان فارسی برگرفته از نام قدیم این منطقه، پارس بزرگ است که به علت حکومت شاهان هخامنشی به کل منطقهٔ ایران اعمال می‌شد.

تاریخ

پیش از اسلام دو پادشاه بزرگ ایرانی به نام‌های کورش بزرگ و اردشیر بابکان از این ناحیه برخاستند و به ترتیب سلسله‌های بزرگ هخامنشی و ساسانی را پدید آوردند.

حافظیه، شیراز

اسکندر نیز بعدها تعدادی شهر در این استان تأسیس کرد. فارس بین سلسله‌های بسیاری دست به دست شد و آثار باستانی و تاریخی زیادی از آن‌ها بجای ماند که هرکدام به عنوان میراث جهانی ارزش‌های خود را دارند و بازگوکننده تاریخ استان، ایران و غرب آسیا هستند. ویرانه‌های بیشاپور، تخت جمشید، حمام خانه ده کهنه (لامرد) و شهر گور و کاخ ارشیر فیروزآباد همگی بیانگر این موضوع است.

جغرافیا

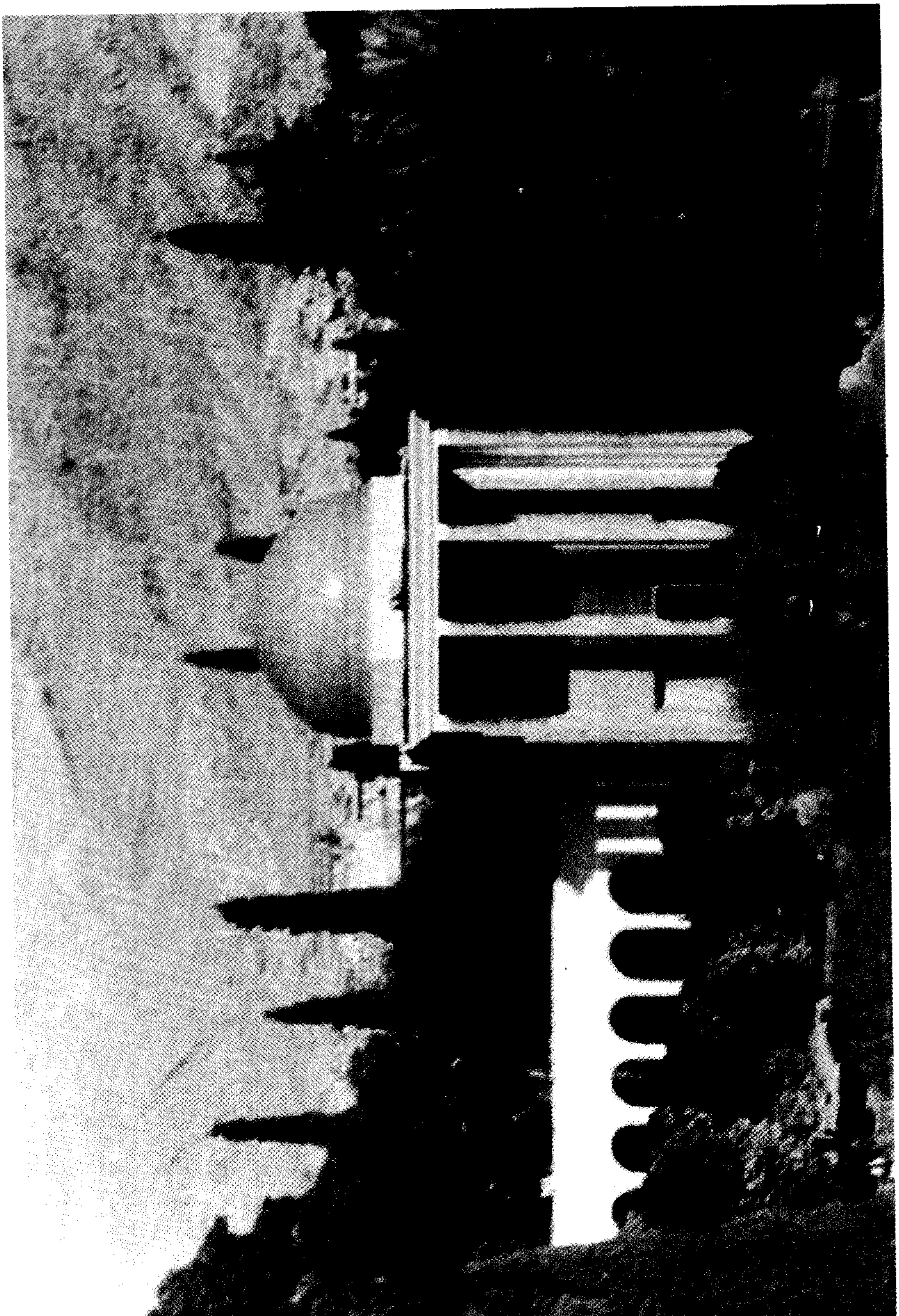
استان فارس تقریباً در جنوب کشور قرار دارد. از شمال به استان اصفهان، از شرق به استان یزد و استان کرمان، از جنوب به استان هرمزگان، از غرب به استان بوشهر و از شمال غربی به استان کهگیلویه و بویراحمد محدود است. پهناوری آن ۱۳۳۱۰۰ کیلومتر مربع و میانگین بلندی آن از سطح دریا ۱۵۴۰ متر است.

آب و هوا

سه ناحیه آب و هوایی گوناگون در استان فارس وجود دارد. نخست ناحیه کوهستانی شمال و شمالی غربی با زمستان‌های نسبتاً سرد و تابستان‌های معتدل. دوم نواحی مرکزی با زمستان‌های نسبتاً بارانی و معتدل و تابستان‌های گرم و خشک. ناحیه سوم در جنوب و جنوب شرقی دارای زمستان‌های معتدل و تابستان‌های بسیار گرم است.

جمعیت

جمعیت استان بر پایه‌ی آخرین سرشماری در سال ۱۳۸۵ به تعداد ۳۹۵۶۵۸۰ نفر بوده است که شهرستان شیراز با ۱۵۷۲۳۲۵ نفر بیش از ۳۹٪ جمعیت استان را در خود جای داده است. پس از شیراز شهرهای مرودشت با ۲۶۹۳۲۰ نفر و کازرون با ۲۴۳۸۰۶ نفر و لار با ۲۰۵۵۷۹ نفر و فسا با ۱۹۱۸۰۶ نفر پرجمعیت‌ترین شهرستان‌های استان فارس هستند.

سعدیه، شیراز

صنایع و محصولات

غلات (گندم و جو)، مرکبات، میوه‌جات، خرما، چغندرقند و پنبه، جزو فرآورده‌های کشاورزی استان فارس هستند. صنایع پتروشیمی، پالایشگاه نفت، لاستیک‌سازی، صنایع الکترونیک و کارخانه‌جات قند، از مهم‌ترین صنایع استان فارس به شمار می‌آیند. فلفل ظفرآباد از محصولات کشاورزی معروف این استان است.

صنایع دستی

قلمزنی نقره، قلابدوزی با ابریشم، خاتم‌کاری، شیشه گری، گیوه‌بافی، سفالگری، قالیچه، جاجیم (فرش نفیس بافته از پشم و پنبه)،گلیم (فرش بافته از موی بز) از مهمترین صنایع دستی استان فارس به شمار می‌رود.

سوغات

در شیراز آبلیمو و عرقیجات تهیه می‌شود. شیراز هم‌چنین به خاطر یک نوشیدنی خاص به نام فالوده شهرت دارد. از دیگر سوغات مهم استان می‌توان به انواع شیرینی‌ها چون حلوای ارده، نان یوخه، لوز، مسقطی، حاجی بادام و نان کلوچه‌ای یاکماچ فسا و همچنین گلاب و عرقیات میمند اشاره نمود.

زبان‌ها

زبان بیشینهٔ مردم استان، زبان فارسی است. اما گویش‌هایی مانند لارستانی، قشقایی، سیوندی، دوانی و لری نیز در این استان رواج دارد. گویش مردم سیوند فارس به دلیل آمیخته نشدن با عربی و تعلق به زبان‌های ایرانی درخور اهمیت است. گویش لارستانی نیز از گویش‌های ایرانی جنوب غربی به شمار می‌رود که با گویش‌های فارسی، لری و تاتی هم‌خانواده است. عشایر قشقایی به گویش ترکی قشقایی سخن می‌گویند. گویش قشقایی و گویش آذربایجانی از یک خانواده‌اند. گویش لری نیز در شهرستان ممسنی رواج دارد.

جاذبه‌ها و آثار تاریخی

چنار هزار ساله استهبان، مسجدجامع کبیر نی‌ریز، دروازه قرآن، آرامگاه حافظ، آرامگاه سعدی، بنای نارنجستان قوام‌الملک، باغ دلگشا، تخت جمشید، نقش رستم، فهلیان و کوه سه‌تلان، نقش رجب، پاسارگاد، خانه زینت‌الملوک، ارگ کریمخان، بیشاپور، تمب بت، برج‌های سنگی، کاخ اردشیر بابکان، کاخ ساسانی سروستان، قلعه دختر، سیوند، بازار وکیل، حمام وکیل، مسجد وکیل، سرای مشیر، مسجدجامع اسیر، مسجد عتیق، حرم شاهچراغ، حرم علی‌بن حمزه، آرامگاه شاه شجاع، بازار مسگرها، بازار مشیر نو، مسجد نصیرالملک، موزه پارس، موزه تاریخ طبیعی فارس، باغ هفت‌تنان (موزه سنگ‌های تاریخی)، کلیسای ارامنه، کلیسای شمعون غیور، مدرسه خان، آرامگاه خواجوی کرمانی، اشکفت بلند، سرای مشیر، مسجدجامع فسا، مسجدجامع میمند و امامزاده اسماعیل میمند.

گردشگاه‌ها

باغ ارم، باغ عفیف‌آباد، باغ دلگشا، باغ نظر، باغ جهان‌نما، گلستانهای محمدی میمند، بهشت گمشده، نرگس زار، دریاچه پریشان، آبشار مارگون، لیدوما، آبشار طارم نی‌ریز، خرمن کوه فسا و تنگ آتشگاه میمند.

شهرستان‌های استان فارس

آباده، ارسنجان، استهبان، اقلید، بوانات، پاسارگاد، جهرم، خرم‌بید، خنج، داراب، زرین‌دشت، سپیدان، شیراز، فراشبند، فسا، فیروزآباد، قیر و کارزین، کازرون، لارستان، لامرد، مرودشت، ممسنی، مهر و نی‌ریز.

شهرهای استان فارس

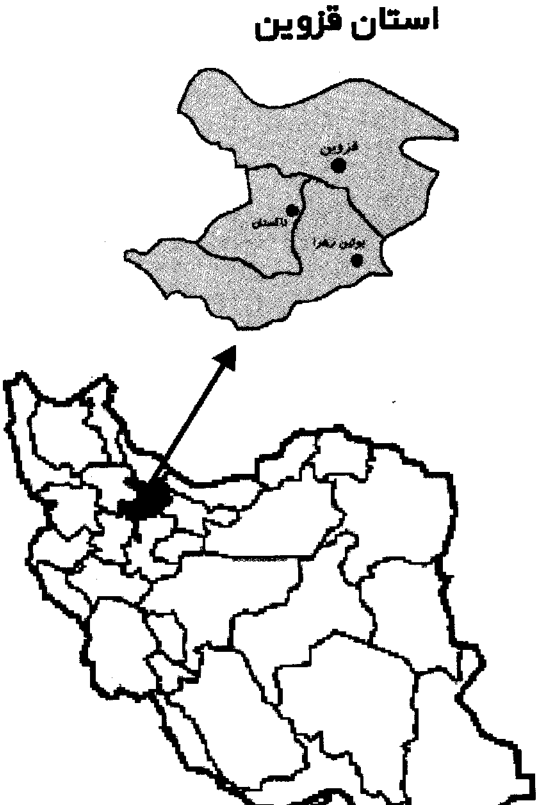
آباده طشک، آباده، اردکان، ارسنجان، استهبان، اسیر، اشکنان، افزر، اقلید، اهل،

اوز، ایج، ایزدخواست، باب انار، بالاده، بنارویه، بهمن، بیرم، بیضا، جنت‌شهر، جهرم، جویم، حاجی‌آباد، خاوران، خرامه، خشت، خنج، خور، داراب، داریان، رونیز، زاهدشهر، زرقان، سده، سروستان، سعادت‌شهر، سورمق، سوریان، سیدان، ششده، شهر پیر، شیراز، صغاد، صفاشهر، علامرودشت، فتح‌آباد، فراشبند، فسا، فیروزآباد، قائمیه، قادرآباد، قطب‌آباد، قیر، کازرون، کامفیروز، کره‌ای، کنارتخته، کوار، گراش، گله‌دار، لار، لامرد، لپوئی، مرودشت، مشکان، مصیری، مُهر، میمند، نودان، نورآباد، نی‌ریز و وراوی.

نقاط دیدنی

آرامگاه سعدی، ارگ کریمخانی، بازار وکیل، باغ ارم، باغ دلگشا، باغ عفیف‌آباد، برم دلک، بند امیر، بیشاپور، پاسارگاد، تخت جمشید، تمب بت، حافظیه، دریاچه پریشان، کاخ سروستان، کعبه زرتشت، مسجد وکیل، حمام وکیل، آتشکده کازرون، نارنجستان قوام، نقش رجب و نقش رستم.

استان قزوین

استان قزوین از استان‌های شمال غربی ایران است که در سال ۱۳۷۵ از استان تهران جدا شد و به همراه تاکستان، که قبلاً جزء استان زنجان بود تشکیل استان تازه‌ای به نام استان قزوین را داد. مساحت این استان حدود ۱۵۸۲۰ کیلومتر مربع است و با استان‌های مازندران، گیلان، همدان، زنجان، مرکزی و تهران همسایه است. این استان از استان‌های لرزه‌خیز ایران است و مرکز آن شهر قزوین می‌باشد.

جمعیت استان قزوین طبق آمار سال ۱۳۸۴، برابر با ۱/۳ میلیون نفر است که از این تعداد ۸۵۰۰۰۰ نفر ساکن شهر قزوین هستند. منطقه تاریخی رودبار الموت و رودبار شهرستان که تا سال ۱۳۷۳ با عنوان رودبار و الموت معروف بود، در قزوین واقع است. استان قزوین یکی از مناطق عمده تولید فندق، انگور و کشمش در ایران است.

تقسیمات کشوری

این استان، بر پایهٔ آخرین تقسیمات کشوری، دارای ۵ شهرستان، ۱۹ بخش، ۲۳ شهر، ۴۴ دهستان و ۱۵۴۷ روستا است.

براساس پیشنهاد وزارت کشور و مصوبه هیأت دولت در سال ۱۳۸۱ روستاهای کوهین از توابع شهرستان قزوین و بیدستان از توابع دهستان شریف‌آباد در بخش البرز به شهر ارتقاء یافتند. به‌گزارش روابط عمومی استانداری قزوین، ۱۳ روستا، مزرعه و مکان از دهستان دشتابی شرقی از بخش دشتابی بویین زهرا جدا و به دهستان زهرای بالا از توابع بخش مرکزی این شهرستان پیوست شد. همچنین روستای ولدآباد به دهستان زهرای بالا و روستای مهدی‌آباد بزرگ به دهستان اقبال غربی و روستاهای سحن‌آباد و محمودآباد به دهستان زین‌آباد پیوست شدند. بر پایهٔ همین گزارش روستای فروزان از دهستان زرین‌آباد به دهستان اک از توابع بخش اسفرورین، روستاهای سوته‌کش، شفیع‌آباد، کشاباد علیا و سفلی به دهستان اقبال غربی و روستای کوچار به دهستان پیریوسفیان پیوست شدند.

شهرستان‌های استان قزوین

آبیک، البرز، بوئین‌زهرا، تاکستان و قزوین.

شهرهای استان قزوین

آبگرم، آبیک، ارداق، اسفرورین، اقبالیه، الوند، آوج، بوئین زهرا، بیدستان، تاکستان، خاکعلی، خرمدشت، دانسفهان، رازمیان، سگزآباد، سیردان، شال، ضیاءآباد، قزوین، کوهین، محمدیه، محمودآباد نمونه، معلم کلایه و نرجه.

نقاط دیدنی

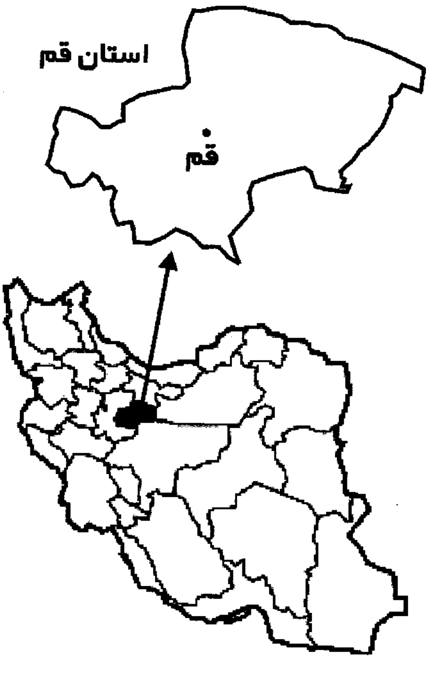
آب انبار سردار، آرامگاه حمدالله مستوفی، امامزاده حسین قزوین، امامزاده

شکرناب، پیغمبرکوه، تپه باستانی خله کوه، دروازه درب کوشک، دریاچه اوان، عمارت کلاه‌فرنگی، قلعه الموت، قلعه شمیران، گرمابه‌های آب معدنی آبگرم و مسجدالنبی قزوین.

سرشناسان قزوین

حمدالله مستوفی، عبید زاکانی، علی‌اکبر دهخدا، ابوالحسن اقبال آذر، طاهره قرةالعین، قمرالملوک وزیری، میرزا محمدحسین سیفی قزوینی عمادُالکُتّاب (خوشنویس مشهور)، میرعماد حسنی، شیرین نشاط، عارف قزوینی، محمدعلی رجایی، صمد کامبخش، علی جوادی، استاد عباس قانع، حمید تقوایی، جمال کریمی راد، دکتر علی‌اکبر صالحی، عباس‌علی کیوان قزوینی، واروژان، جواد مجابی، عنایت‌الله مجیدی، مهدی سحابی، قاسم روبین، کامران فانی، بهاءالدین خرمشاهی، یوسف علیخانی، دکتر روح‌الله کلهر، بابک بیداری، محسن فرجی و منوچهر نوذری.

استان قم

استان قم یکی از استان‌های کشور ایران و مرکز آن شهر قم است. این استان در جنوب استان تهران، شمال استان اصفهان و شرق استان مرکزی واقع شده است.

موقعیت استان قم

براساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۷۵، استان قم دارای مساحتی حدود ۱۴۶۳۱ کیلومتر مربع و دارای یک شهرستان و یک شهر به نام قم بوده است که پس از آن پنج سکونتگاه بنام جعفریه (گازران سابق)، کهک، قنوات (حاجی آباد لک‌های سابق)، سلفچگان و دستجرد تبدیل به شهر شده‌اند. در سال ۱۳۷۵ جعفریه دارای ۵۴۰۴ نفر و کهک ۲۴۴۸ نفر، قنوات ٦٦٧۵ نفر و دستجرد ۱۰۹۴ نفر جمعیت داشته‌اند.

موقعیت شهرستان قم

وسعت این شهرستان برابر با وسعت استان قم می‌باشد و دارای ۵ بخش، ۱۰ دهستان و ۳٦۳ آبادی دارای سکنه است. پنج بخش آن عبارت‌اند از: مرکزی، جعفرآباد،

خلجستان، سلفچگان و کهک می‌باشد.

اقلیم شهرستان

آب و هوای قم در طبقه‌بندی اقلیمی کشور در زمره آب و هوای نیمه بیابانی (جزو اقلیم کویری و خشک) محسوب می‌شود چون نزدیک به منطقه بیابانی مرکز ایران است. تابستان‌های آن گرم و خشک و زمستان‌های آن کم و بیش سرد است. اختلاف دمای سالانه نسبتاً زیاد و در اغلب اوقات خشکی هوا غلبه دارد. علیرغم آب و هوای خشک و نیمه بیابانی این استان، مناطق خوش آب و هوایی اطراف شهر قم وجود دارد که برخوردار از آب و هوای سرد کوهستانی بوده و محل مناسبی برای گذران تعطیلات و ایام گرم سال می‌باشد. **شهرهای مهم استان قم** : جعفریه، دستجرد، قم، قنوات و کهک.

مشخصات جمعیتی و اجتماعی

جمعیت شهرستان قم در سال ۱۳۸۵، برابر با ۹۵۹۸۵۲ نفر بوده است که ۹۱/۱٦ درصد آن در نقاط شهری ساکن می‌باشند. در قم طوایف (زند، گائینی، شاهسون، لک و ...) زندگی می‌کنند.

بعد متوسط خانواده ۷۴/۴ نفر می‌باشد که در نقاط شهری ۷۹/۴ نفر و در نقاط روستایی ۲۵/۴ نفر می‌باشد. ۹۹/۷٦ درصد جمعیت شهرستان مسلمان و مابقی را پیروان دیگر ادیان الهی تشکیل می‌دهند.

نقاط دیدنی

بارگاه حضرت معصومه علیهاالسلام ، بازار قم، باغ گنبد سبز، چهل اختران، حمام حاج عسگرخان، خانه قدیمی امام خمینی قدس‌سره ، خانه ملاصدرا، غار وشنوه، قلعه خورآباد، مدرسه فیضیه قم، مسجد جمکران و مسجد صرم.

استان کهگیلویه و بویراحمد

کهگیلویه و بویراحمد یکی از استان‌های کشور ایران و مرکز آن شهر یاسوج است. این استان با مساحتی حدود ۱۶ هزار و ۲۴۹ کیلومتر مربع، سرزمینی نسبتاً مرتفع و کوهستانی است.

جمعیت کهگیلویه و بویراحمد بر پایه آمار سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در آغاز سده ۲۱ میلادی حدود ۷۰۰ هزاز نفر بوده که ۵۲ درصد آنها در روستاها و مابقی در شهرها سکونت دارند.

تاریخچه

بیشتر ساکنان کنونی استان کهگیلویه و بویراحمد از تبار ایل جاکی هستند که مستوفی در تاریخ گزیده از آنها نام می‌برد. ایل جاکی از تبار آریایی بوده و با خود گویشی فارسی‌تبار از شاخه لری را به این منطقه آورده است.

کهگیلویه در زمان حمله عرب جزء قلمرو پارس و یکی از مناطقی بوده که زمیگان نامیده می‌شد. ریاست مردم کهگیلویه در اواخر سده دوم و آغاز سده سوم هجری به عهده فردی به نام روزبه بود، پس از او فرزندش مهرگان و پس از مهرگان برادرش سلمه فرمانروای مردم کهگیلویه شدند. در آن زمان شخصی به نام گیلویه از جایی به نام خمایگاه پائین نزد سلمه آمد و در دستگاه او پایگاه و جایگاهی پیداکرد و پس از مرگ سلمه توانست زمام امور را بدست بگیرد و آن چنان بزرگی و ارج یافت که منطقه را به نام اوکوه گیلویه (کُهگیلویه) خواندند. خاندان گیلویه دست کم تا سال ۳۴۶ هجری بر نواحی کهگیلویه فرمانروایی کردند.

در قدیم چهار ایل بویر احمد، نویی، دشمن زیاری و چرام را اصطلاحاً «چهار بنیچه» می‌نامیدند. این منطقه در سده شش هجری بخشی از قلمرو اتابکان لر بزرگ بشمار می‌آمد. فرمانروایان گوناگون این خاندان، از جمله ابوطاهر (فرمانروایی میان ۵۰۰ تا ۶۰۰ هجری)، هزار اسب، تیکله، کلجه، پشنگ، هوشنگ، افراسیاب و کامیار بر این مناطق حکم راندند. فرماندهان ایل بویراحمد در طول تاریخ با لقب کی معروف بوده‌اند. برای نمونه: کی ماهین، کی هادی و کی عبدوالخلیل.

مناطق دیدنی

کهگیلویه و بویراحمد دارای ۲۱۷ گردشگاه زیارتی و تفرجگاهی است که گردشگران تابستانی می‌توانند از آنها دیدن کنند.

● رودخانه‌های مارون، چرام، نازمکان، بشار، زهره و مهریان به همراه هزاران چشمه‌سار دیگر و درکنار آنها سد کوثر، شاه قاسم و شاه مختار یاسوج.

● ۴۰ قله از معروفترین قله‌های آن «دنا» با ارتفاع ۴۰۰۰ متر.

● آبشارهای کمردوغ دیشموک، تنگه مهریان و گنجه‌ای یاسوج و تنگ سولک بهمئی.

● باغ چشمه بلقیس چرام، امامزاده‌های کهگیلویه و دشت بلاد شاپور دهدشت، دژ سلیمان و چندین دژ دیگر.

● آثار تل چگاه، آب گرمون، آب شوران، شهر لارندن، آب انبارها، کاروانسراها، قلعه‌ها، گورستان سه طبقه و تنگ سولک در رشته کوههای بهمئی.

● تنگ تکاب، محل برخورد آریو برزن با اسکندر مقدونی و قلعه‌های قدیمی متعدد شامل قلعه دختر، قلعه مانگشت، قلعه رئیسی و دژ سلیمان که مجموع آنها به «دلی مهرگان» معروف است.

● بقعه امامزاده «بی‌بی حکیمه» خواهر امام رضا در شهرستان گچساران.

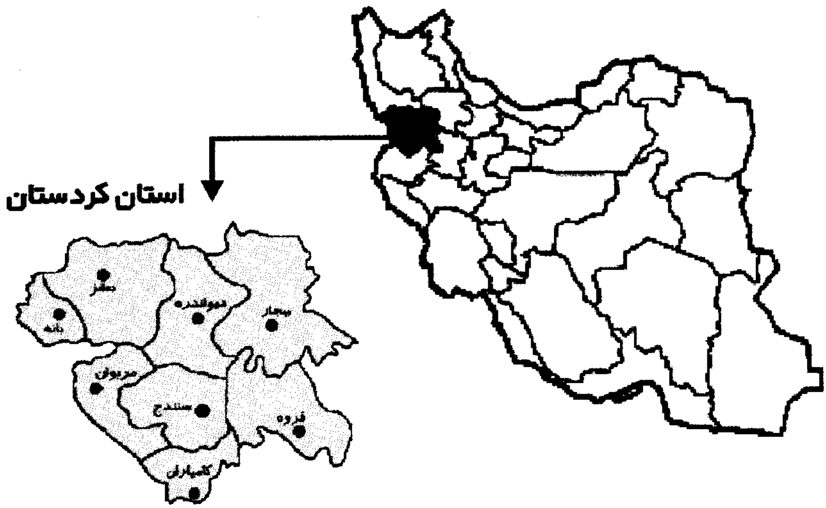
● غارها و اشکفت‌های کوهستان‌ها.

● ۱۸ رودخانه کوچک و بزرگ، ۴۰ چشمه جوشان آب آشامیدنی و معدنی، ۱۷ حلقه قنات، پنج آبشار، سه دریاچه، ۶۰ دره و تنگه، بوستانها و دشتهای سرسبز، امامزاده‌ها، گنبدها، قلعه‌ها، کاروانسراها، مساجد، آب انبارها، آتشکده‌ها، پلها و برج‌های تاریخی از دیگر نقاط گردشگری منطقه است.

شهرهای مهم استان کهگیلویه و بویراحمد

باشت، دهدشت، دیشموک، سی‌سخت، قلعه رئیسی، لنده، مارگون، چرام، گراب سفلی و یاسوج.

استان کردستان

استان کردستان با مساحت ۲۸۲۰۳ کیلومتر مربع در غرب ایران قرار دارد و از نظر وسعت، ۱/۷ درصد مساحت کشور را دربرگرفته است. این استان از شمال به استان‌های آذربایجان غربی و زنجان، از جنوب به استان کرمانشاه، از شرق به استان‌های همدان و زنجان و از شرق به کشور عراق محدود است. مرکز این استان شهر سنندج می‌باشد که در فاصلهٔ ۵۲۰ کیلومتری غرب تهران قرار دارد. بنیاد جدید این شهر در سال ۱۰۴۶ هـ. ق توسط سلیمان خان اردلان پایه گذاری شد. زبان رایج در این استان کردی است.

استان کردستان دارای ۹ شهرستان، ۲۲ شهر، ۲۶ بخش و ۸۳ دهستان می‌باشد.

آب و هوا

آب و هوای استان کردستان در ناحیه شمالی، نسبتاً سرد و در نواحی جنوبی، معتدل

کوهستانی است و دارای فلات‌های مرتفع و خشک و دشت‌های حاصلخیز مانند: دشت مریوان، دشت اوباتو، دشت ئیلاق یا دهگلان، دشت قروه و دشت کامیاران است.

جاذبه‌های تاریخی فرهنگی

آثار به جای مانده از ادوار کهن، بیانگر قدمت و عظمت استان کردستان می‌باشد که به آنها اشاره می‌شود:

الف ـ آثار تاریخی قبل از اسلام

تپه باستانی زیویه در ۵۵ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان سقز.

غار کرفتو در ۷۲ کیلومتری شهرستان سقز.

کتیبه تنگیور در ۲۵ کیلومتری غرب شهرستان کامیاران.

لازم به ذکر است که آثار فوق متعلق به دوران قبل از اسلام بوده و قدمت ۲ هزار ساله دارند.

ب ـ آثار تاریخی بعد از اسلام

مسجد دارالاحسان (۱۲۲۷ هـ. ق) که متعلق به دوران قاجار می‌باشد و در سنندج واقع شده است.

عمارت آصف‌الدیوان متعلق به دوران صفویه.

بقعه باباگرگر در شهرستان قروه.

مهم‌ترین کوه‌های استان کردستان

- براتان در شرق.
- چهل چشمه یا چهل‌چمه به بلندی ۳۱۷۳ متر در غرب دیواندره.
- قره‌داغ (بیجار) به بلندی ۳۱۲۰ متر در شمال بیجار.

- حوله به بلندی ۲٦٦۵ متر در بین گاورود و کامیاران.
- پسر محمود به بلندی ۲٦۴۲ متر در میان نجف‌آباد بیجار.
- گوژه به بلندی ۲٦٦٦ متر در میان دهگلان و سنندج.
- آبیدر به بلندی ۲۵۵۰ متر در سنندج.
- پیر به بلندی ۳۲۵۰ متر میان قروه و سنقر کلیایی.
- شاهو به بلندی ۳۳۲۵ متر که بلندترین کوهستان استان است.
- کوه پنجه (علی) در کنار روستای کنگره و حسین‌آباد میان قروه و دهگلان.
- کوه پیازه و قلعه برد در شرق روستاهای ننه وچور در شهرستان مریوان به بلندی ۲۹۵۳ متر.
- آربابا در جنوب بانه.
- دوزین در شمال بانه.
- جنیره و بابوس در شرق بانه.
- آولان در حد فاصل کامیاران و سنندج.
- شاه‌نشین به بلندی ۳۷۵۰ متر.

هتل‌های استان کردستان:

سنندج: هتل شادی، هتل هدایت، هتل جبار، هتل آبیدر، مهمانسرای فرهنگیان و مهمانسرای جهانگردی سنندج.

بیجار: هتل بام ایران و مهمانسرای معلم.

سقز: هتل سقز و هتل قصر نور.

بانه: هتل سامان و هتل ستاره طلایی.

شهرستان‌های استان کردستان

بانه، بیجار، دیواندره، سروآباد، سقز، سنندج، قروه، کامیاران و مریوان.

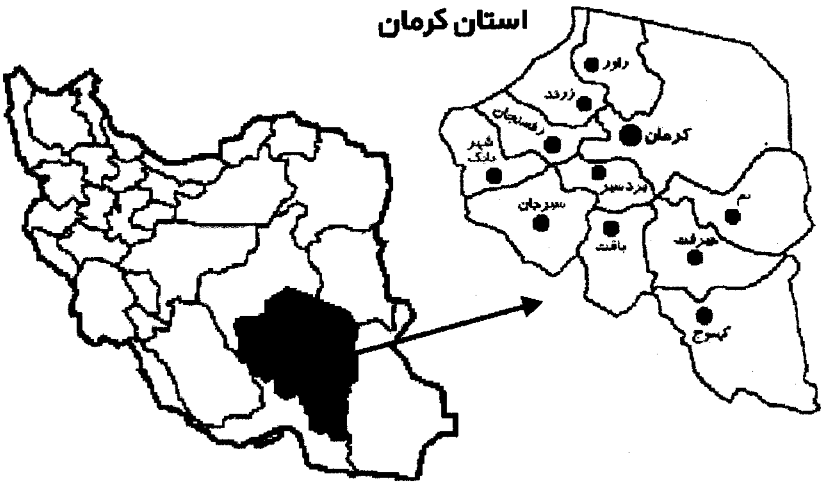
شهرهای استان کردستان

آرمرده، بابارشانی، بانه، بوئین سفلی، بیجار، چناره، دزج، دلبران، دهگلان، دیواندره، زرینه، سروآباد، سریش‌آباد، سقز، سنندج، شویشه، صاحب، قروه، کامیاران، کانی‌سور، مریوان، موچش و یاسوکند.

نقاط دیدنی

آرامگاه پیر شالیار، اورامان تخت، بازار سنندج، باغ آیت‌الله مردوخ، بقعه باباگرگر، چهل‌چشمه، دریاچه زریوار، دریاچه سد وحدت، سنگ‌نبشته اورامان، شهر باستانی گروس، عمارت احمدزاده، عمارت خسروآباد، غار کرفتو، قلعه زیویه، گردشگاه آبیدر، مسجد و زیارتگاه هاجر خاتون، دارالحسان، مسجد آویهنگ، مسجد دو مناره، قرآن تاریخی نگل، موزه تاریخ طبیعی سنندج و موزه سنندج.

استان کرمان

استان کرمان یکی از پهناورترین استان‌های ایران است که با مساحت ۱۸۵۶۷۵ کیلومتر مربع در جنوب شرقی کشور قرار دارد و مرکز آن شهر کرمان می‌باشد. این استان از شمال به استان خراسان جنوبی و یزد، از شرق به سیستان و بلوچستان، از جنوب به استان هرمزگان و از غرب به استان فارس و یزد محدود می‌شود. جمعیت این استان براساس سرشماری سال ۱۳۷۵، بالغ بر ۲۵۸۴۸۳۴ نفر گزارش شده است. براساس آخرین تقسیمات کشوری، استان کرمان دارای ۱۶ شهرستان، ۷ شهر و ۳۱ بخش است.

پیشینه

نام کرمان از نام یکی از ده شاخه اصلی پارسیان که به جنوب ایران آمدند گرفته شده است. شاخه‌های اصلی پارسیان عبارت بودند از: پاسارگادی، مارافی، کرمانی، ماسپی،

پانتیالی، دِروسی، دایی، مَردی، دروپیکی و ساگارتی.

کرمان در زمان هخامنشیان بخشی از شَهرب (ساتراپی) فارس به شمار می‌رفت. از شهرهای کهن این سامان سیرجان (شیرگان باستان)، بردسیر (به اردشیر باستان)، گواشیر (کرمان امروزی)، فهرج (پهره باستان) و ارگ بم، نرماشیر، راین و جیرفت است.

ویژگی‌های طبیعی و اقلیمی

بلندی‌های استان کرمان دنباله رشته کوههای مرکزی ایران است که از چین‌خوردگی‌های آتش‌فشانی آذربایجان آغاز می‌شود و تا بلوچستان امتداد می‌یابد و دنباله آن را در فلات مرکزی، حوزه‌های پست داخلی و کویر چندین بار قطع می‌کنند. کوه هزار مرتفع‌ترین قله استان کرمان و جنوب ایران است و ارتفاع آن ۴۵۰۱ متر می‌باشد و در غرب شهر راین قرار دارد. تنوع آب و هوایی استان کرمان به دلیل شرایط خاص اقلیمی درخور توجه است. درنتیجه این شرایط اقلیمی، در نواحی شمال، شمال غربی و مرکزی آب و هوای خشک و در جنوب و جنوب شرقی گرم و مرطوب است. بارندگیهای ۳۰-۶۰ میلی‌متری دشت نرماشیر و شهداد و ۲۵۰-۴۰۰ میلی‌متری کوههای ده بکری و جبال بارز، خودگویای مناطق اکولوژیک متفاوت در این استان است. نوع بارندگی اغلب به صورت باران است و در محدوده آبان ماه تا اردیبهشت ماه قرار دارد و از بادهای غربی و شمال غربی منطقه تغذیه می‌شود که اغلب موسمی و خشک است و به دلیل دربر داشتن انبوه خاک و شن، رطوبت نسبی هوا را تقلیل می‌دهد.

شهداد که در کویر لوت قرار گرفته از کانونهای مهم تولید مرکبات در ایران است. باغ‌های پسته رفسنجان، نخلستانهای بم، موزستانهای جیرفت همه از کشتزارهای بزرگ ایرانند. مس سرچشمه، مناطق آزاد سیرجان، بم و شهر کرمان هم از مناطق صنعتی این استانند. جیرفت را بخاطر آب و هوای گرمسیری و آب فراوانش، هندوستان ایران نامیده‌اند. جیر درگویش بومی یعنی زیر و جیرفت یعنی زیر اُفت، زیرا منطقه جیرفت در زیر کوه‌های بلند پارچ (جبال بارز) قرار دارد.

شهرستان‌های استان کرمان

بافت، بردسیر، بم، جیرفت، راور، رفسنجان، رودبار جنوب، زرند، سیرجان، شهر بابک، عنبرآباد، قلعه گنج، کرمان، کوهبنان، کهنوج و منوجان.

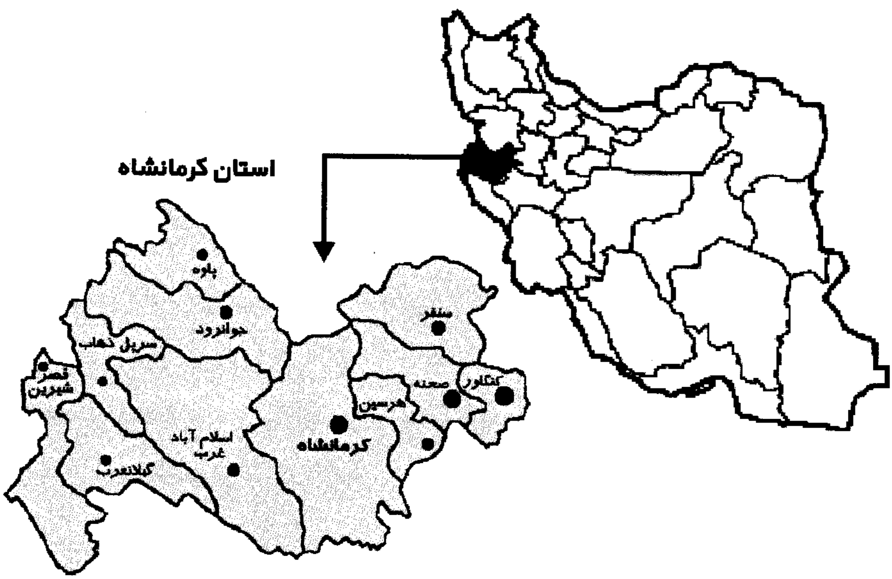
شهرهای استان کرمان

اختیارآباد، ارزوئیه، امین‌شهر، انار، اندوهجرد، باغین، بافت، بردسیر، بروات، بزنجان، بم، بهرمان، پاریز، جبالبارز، جوپار، جیرفت، چترود، خانوک، درب بهشت، دهج، رابر، راور، راین، رفسنجان، رودبار، ریحان‌شهر، زرند، زنگی‌آباد، زیدآباد، سیرجان، شهداد، شهر بابک، عنبرآباد، فاریاب، فهرج، قلعه گنج، کاظم‌آباد، کرمان، کشکوئیه، کهنوج، کوهبنان، کیان‌شهر، گلباف، گلزار، ماهان، محمدآباد، محی‌آباد، مردهک، مس سرچشمه، منوجان، نجف‌شهر، نرماشیر، نظام‌شهر، نگار، نودژ، هجدک و یزدان‌شهر.

نقاط دیدنی

آبشار دوساری، آرامگاه شاه نعمت‌الله ولی، ارگ بردسیر، ارگ بم، بازار کرمان، باغ شاهزاده ماهان، باغ موزه فرش، حمام وکیل کرمان، خانقاه شیخ سعید، دهکده صخره‌ای میمند، غار طرنگ، قلعه راین، مجموعه تاریخی حاج آقا علی، مدرسه ابراهیم‌خان، مسجدجامع کرمان، موزه ریاست جمهوری رفسنجان، موزه صنعتی کرمان، میل نادری فهرج و یخدان‌های سیرجان.

استان کرمانشاه

استان کرمانشاه در غرب ایران واقع شده است. جمعیت این استان بنابر سرشماری سال ۱۳۸۵، ۱/۹۰۲/۷٦۰ نفر است. مرکز این استان، شهر کرمانشاه است که دارای حدود ۷٦۵۰۷۵ نفر جمعیت است و ۱۴۱۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد.

این استان در گذشته یکی از مراکز ساسانیان بوده است و از همین دوره آثار بسیار زیاد و ارزشمندی مانند: تاق بستان، کتیبه بیستون و معبد آناهیتا باقی مانده است و در طی سده‌های گوناگون نیز به دلیل جایگاه ویژه راهبردی، این شهر دارای اهمیت ویژه‌ای بوده است و امروزه نیز از مهم‌ترین شهرهای غرب ایران به شمار می‌رود.

کرمانشاه را از دید گوناگونی آب و هوائی و قومی و مذهبی هند ایران لقب داده‌اند

چراکه از لحاظ آب و هوایی دارای چهار فصل در یک زمان است برای نمونه قصر شیرین دارای آب و هوای گرم و سنقر و پاوه دارای آب و هوای سرد و کرمانشاه دارای آب و هوای معتدل است. در این استان قومیت‌های کرد، لک، فارس، ترک و عرب در کنار هم زندگی می‌کنند. از دیدگاه مذهبی نیز دارای گوناگونی بسیار زیادی است، به‌طور مثال: پیروان کیشهای شیعه، سنی، اهل حق (یارسان)، مسیحی (ارمنی) و آشوری در این استان درکنار هم زندگی می‌کنند.

اکثریت مردم استان کرمانشاه به زبان کردی و در شهر کرمانشاه به زبان‌های کردی و فارسی (لهجه کرمانشاهی) صحبت می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین آثار این استان سنگ‌نگاره بیستون است که بزرگ‌ترین سند به‌جا مانده از روزگار هخامنشیان به شمار می‌رود و به سه زبان توسط داریوش بزرگ شاهنشاه هخامنشی بر کوه اسطوره‌ای بیستون حک شده است. افزون بر این، بیستون نماد مهر است چراکه از خودگذشتگی فرهاد، نام این کوه را با عشق جاودانه شیرین و فرهاد که الهام‌بخش بسیاری از نویسندگان و سرایندگان نامدار ایران همچون نظامی گنجوی بوده در هم سرشته است. از همین‌رو یکی از القاب مهم شهر کرمانشاه (خاک عشق) است.

آثار تاریخی

آثار تاریخی استان کرمانشاه را محوطه تاریخی تاقبستان، مجموعه تاریخی بیستون، نیایشگاه آناهیتا، طاق‌گرا، قلعه یزدگرد، آنوبانی‌نی، دکان داود، چهارطاقی، بقعه مالک، کاروانسرای ماهیدشت، دخمه مادها (معروف به شیرین و فرهاد)، دخمه اسحاق‌وند و گودین تپه تشکیل می‌دهند.

از دوران پیش از تاریخ نیز آثار مهمی از دوران پارینه سنگی در بیستون یافت شده که مربوط به غارهای شکارچیان، غار مرخرل و مرتاریک است. علاوه بر این در غار دواشکفت در شمال شهر کرمانشاه نیز آثار سکونت انسان‌های پارینه سنگی میانی یافت شده است. قدیمی‌ترین بقایای استخوانی انسان‌ریختهای پارینه سنگی که در ایران یافت

شده مربوط به بیستون است. این قطعه شامل بخشی از یک استخوان ساعد است و در کاوشهای غار شکارچیان در سال ۱۹۴۹ بوسیله کارلتن کوون بدست آمده است.

آثار فرهنگی

آثار فرهنگی استان کرمانشاه را بازار کرمانشاه، تکیه معاون‌الملک، تکیه بیگلربیگی، بقعه بابا یادگار، اویس قرنی، مقبره احمدبن اسحاق قمی، امامزاده احمدبن محمدباقر، مجسمه‌ی هرکول، آرامگاه میر عبیدالله، مسجد عمادالدوله و سایر مساجد کهن و زیبا تشکیل می‌دهند.

آثار طبیعی

از آثار طبیعی استان کرمانشاه می‌توان به: کوهستانهای دالاهو و شاهو، پراوبیستون دالاخانی امروله، جنگل‌های مرخیل پاوه، چهار زبر، جنگلهای دالاهو، طاق‌بستان، سراب نیلوفر، سراب دربند صحنه، چشمه سهراب، سراب گزنهله، سراب فش کنگاور، سراب یاوری، سراب قنبر، سراب نجوبران، سراب هرسینف تالاب هشیلان، غار هاقوری قلعه، غار کاوات، غار پراو، پناهگاه حیات وحش بیستون، ورمنجه، قلاجه، دشت‌های بیستون، ماهیدشت، دشت کنگاور و دشت کرند اشاره کرد.

مراکز آموزشی

از مراکز آموزشی استان کرمانشاه می‌توان به: دانشگاه رازی کرمانشاه، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه و دانشگاه پیام نور واحد کرمانشاه اشاره کرد.

شهرستان‌های استان کرمانشاه

اسلام‌آباد غرب، پاوه، ثلاث باباجانی، جوانرود، دالاهو، روانسر، سر پل ذهاب،

سنقر، صحنه، قصر شیرین، کرمانشاه، کنگاور، گیلان غرب و هرسین.

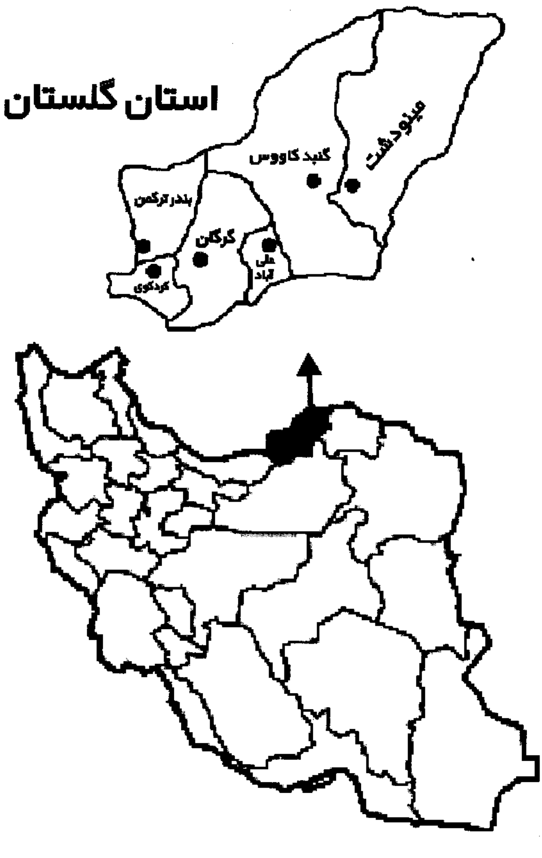
شهرهای استان کرمانشاه

ازگله، اسلام‌آباد غرب، باینگان، بیستون، پاوه، تازه‌آباد، جوانرود، حمیل، رباط، روانسر، سر پل ذهاب، سرمست، سطر، سنقر، سومار، صحنه، قصر شیرین، کرمانشاه، کرند غرب، کنگاور، کوزران، گهواره، گیلان غرب، میان راهان، نودشه، نوسود، هرسین و هلشی.

نقاط دیدنی

آبشار دربند، بقعه بابا یادگار، بیستون، تاق بستان، تالاب مشیدان، تکیه معاون‌الملک، چهارطاقی، ریجاب، سراب روانسر، سراب نیلوفر، غار پرو، غار قوری قلعه، قلعه یزدگرد، کاخ ساسانی، قصر شیرین، گور دخمه‌های اسحاق وند، مجسمه هرکول، مسجد عمادالدوله و نیایشگاه آناهیتا.

استان گلستان

استان گلستان یکی از استان‌های شمالی ایران و مرکز آن شهر گرگان است. گرگان (که به یونانی «هیرکانیا» گفته می‌شد) یکی از شهرهای مهم ایران در طول تاریخ بوده و داریوش دوم برای مدتی ساتراپ این استان بوده است.

جغرافیا

استان گلستان در محدودهٔ جغرافیایی ۵۴ درجه تا ۵٦ درجهٔ طول شرقی و ۳٦ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی و در بین استان‌های مازندران، سمنان و خراسان شمالی قرار دارد.

حد شمالی این استان محدود به جمهوری ترکمنستان و بخش غربی استان محدود به دریای مازندران است. مساحت این استان بالغ بر ۲۰۴۳۷/۷ کیلومتر مربع (۱/۳ درصد از کل مساحت کشور) است.

آب و هوا

بخش بیشتر استان گلستان آب و هوای معتدل مدیترانه‌ای دارد ولی جلگهٔ گرگان به لحاظ مجاورت با صحرای ترکمنستان و دوری از دریا و کاهش ارتفاعات، آب و هوای نیمه بیابانی و گرم دارد. دو شهر رامیان و گرگان دارای بیشترین بارندگی سالیانه هستند.

عوارض طبیعی

جنگلهای مرطوب دامنه‌های شمالی البرز در مشرق به جنگلهای مینودشت و گلستان می‌رسد. قله چالویی شاه کوه از مهم‌ترین قله‌های استان گلستان و ارتفاع آن ۳۷۵۰ متر است. مراتع عمدهٔ قشلاقی استان در جلگه گرگان است که بین رودخانه گرگان و مرکز ترکمنستان قرار دارند.

استان گلستان از نظر ناهمواری به سه ناحیه زیر تقسیم می‌شود:

ناحیهٔ کوهستانی: این ناحیه از ارتفاع ۵۰۰ متری تا بیش از ۳۰۰۰ متر را دربر گرفته و پوشیده از گونه‌های جنگلی و مرتعی است.

ناحیهٔ کوهپایه‌ای: این ناحیه شامل تپه‌های کوچک بادرُفت، تپه ماهورها و بدبوم‌ها است که پوشیده از اراضی جنگلی هستند.

ناحیه جلگه‌ای و اراضی پست: ارتفاع این ناحیه در حاشیه دریای مازندران و خلیج گرگان پایین تر از سطح دریای آزاد و به تدریج به سمت شرق به ارتفاع افزوده می‌شود. این منطقه محل استقرار شهرها و اکثر روستاهای استان است. به لحاظ تراکم جمعیت، اراضی کشاورزی، صنایع و دامپروری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

اقتصاد

در اقتصاد استان، کشاورزی به ویژه دامداری نقش اساسی دارد. صنایع عمده وابسته به کشاورزی و جنگل و صنایع دستی است.

زبان

فارس‌ها اکثریت مردم این استان را تشکیل می‌دهند. زبان فارسی، زبان میانجی مردم این استان است و دیگر زبان‌های رایج گفتاری در این استان عبارتند از: مازندرانی، ترکی و ترکمنی. فارسها در نواحی مرکزی و جنوبی منطقه سکنی دارند و به دو گروه فارس‌های بومی و مهاجر تقسیم می‌شوند. فارسهای بومی استان بیشتر به لهجه گرگانی و گویش‌های کتولی و مازندرانی تکلم دارند. این گروه از مردم استان، شیعه مذهب می‌باشند. ترک‌ها در بخشی از دو شهر رامیان و مینودشت، مازندرانی‌ها در شهرهای غربی (کردکوی ـ بندرگز ـ نوکنده) و روستاهای غربی استان (حد فاصل شهر گرگان تا مرز استان مازندران) کتولی‌ها بیشتر در اطراف شهرستان علی‌آباد کتول و ترکمن‌زبانان در بخش شرقی و شمالی استان سکونت دارند. کتولی و سیستانی از گویش‌های فارسی رایج در این استان است.

راه‌های ارتباطی

استان گلستان از طریق راه‌آهن سراسری (راه‌آهن شمال) از شهر گرگان تا بندر ترکمن و از آنجا به ساری و سوادکوه و گرمسار و تهران متصل شده است. همه ساله به دلیل موقعیت خوب استان در مسیر مسافرین عازم به مشهد از سمت استان مازندران پذیرای هزاران گردشگر ایرانی است.

سوغات مهم

جاجیم، صنایع دستی، ماهی، خاویار، پنبه، حلوا اماج، نان شیرینی (زنجفیلی، نون عیدی، قُطاب، پشت زیک (کنجدی)، پادرازی)، قالی، قالیچه و پشتی ترکمنی.

شهرستان‌های استان گلستان

آزادشهر، آق‌قلا، بندرگز، ترکمن، رامیان، علی‌آباد، کردکوی، کلاله، گرگان، گنبدکاووس، مراوه‌تپه و مینودشت.

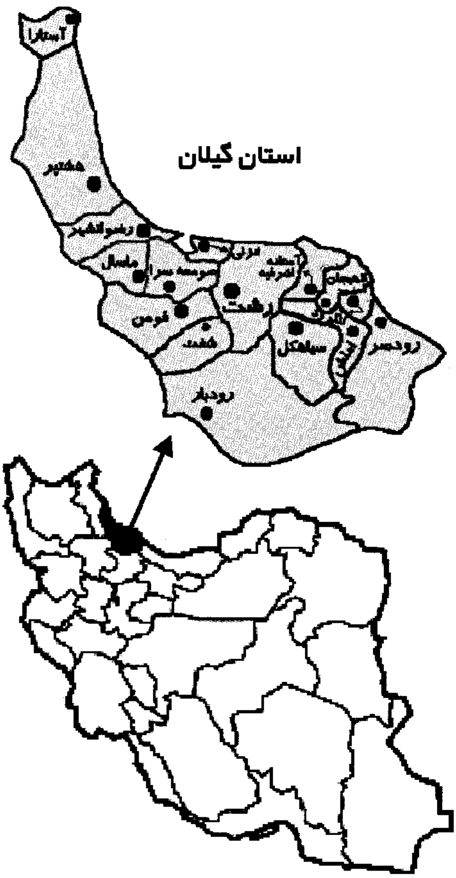
شهرهای استان گلستان

آزادشهر، آق‌قلا، انبار آلوم، اینچه برون، بندر ترکمن، بندرگز، خان ببین، دلند، رامیان، سرخنکلاته، سیمین شهر، علی‌آباد، فاضل‌آباد، کردکوی، کلاله، گالیکش، گرگان، گمیشان، گنبد کاووس، مراوه‌تپه، مینودشت، نگین‌شهر، نوده خاندوز و نوکنده.

نقاط دیدنی

آبشار شیرآباد، آرامگاه قابوس‌بن وشمگیر، آشوراده، النگ‌دره، پارک ملی گلستان، تالاب آلاگل، تالاب گمیشان، دیوار بزرگ گرگان، سد وشمگیر، شبه جزیره میانکاله، آرامگاه مختومقلی فراغی، میل رادکان و ناهار خوران.

استان گیلان

استان گیلان یکی از استان‌های شمالی ایران به مرکزیت شهر رشت و با مساحت ۱۴۷۱۱ کیلومتر مربع می‌باشد. این استان در ۳۶ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۲۷ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار قرار گرفته است.

طول آن از شمال غربی به جنوب شرقی، ۲۳۵ کیلومتر و عرض آن، از ۲۵ تا ۱۰۵ کیلومتر تغییر می‌کند. رشته کوههای البرز با ارتفاع متوسط ۳۰۰۰ متر، همانند دیواری در غرب و جنوب گیلان کشیده شده و این منطقه جز از راه دره منجیل، راه زمینی دیگری به فلات ایران ندارد. کمترین فاصله کوه از دریای خزر (در بخش حویق از شهرستان تالش) نزدیک به ۳ کیلومتر و بیشترین فاصله آن از دریا (در امامزاده هاشم، مسیر جاده رشت ـ قزوین) حدود ۵۰ کیلومتر است.

این استان، از شمال به دریای خزر و کشورهای مستقل آسیای میانه، از غرب به استان

اردبیل، از جنوب به استانهای زنجان و قزوین و از شرق به استان مازندران محدود می‌گردد.

براساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۸۳، استان گیلان دارای ۱٦ شهرستان، ۴۸ شهر و ۴۳ بخش، ۱۰۹ دهستان و ۲۸۹۲ آبادی (۲٦۹۰ آبادی دارای سکنه و ۲۰۲ آبادی خالی از سکنه) می‌باشد. جمعیت این استان طبق آخرین سرشماری در سال ۱۳۸۵، حدود ۲٦۰۰۰۰۰ نفر بوده است.

فراورده‌های کشاورزی استان گیلان

مهمترین فراورده‌های کشاورزی این استان برنج، چای و زیتون می‌باشد.

زبان گفتاری اکثر مردم این استان گیلکی است، در نواحی غرب و شمال غربی استان که تالش‌نشین است گویش تالشی و در جنوب گیلان (به‌ویژه در شهرستان رودبار) که کردنشین است گویش کردی و لری و در ناحیه‌های دیلم‌نشین شهرستان رودبار، گویش دیلمی در کنار فارسی گپ زده می‌شود. همچنین در برخی نواحی مانند آستارا و منجیل گویش ترکی (آذری) استفاده می‌شود.

زبان دیلمی

مهمترین زبانهای (گویشهای) رایج در گیلان: زبان تالشی، گیلکی و دیلمی است که در این بخش به معرفی زبان دیلمی که گویش مردم کوهستان جنوب گیلان است و نامهای مختلفی بر آن نهاده‌اند، پرداخته می‌شود.

تاتی: این نام به غلط توسط ترکان وارد شده است.

مادی: پروفسور احسان یار شاطر این زبان را به نام باستانی آن یعنی مادی می‌خواند.

زبان دیلمی از شمال تا سراوان رشت، از جنوب تا الموت قزوین، از شرق تا دیلمان، خورگام، اشکور و کوههای غرب مازندران و از غرب تا کوههای تالش گسترده است. زبان دیلمی در مناطق دیلمان و اشکور به علت مراودات چندین ساله مردم با مناطق

جلگه‌ای و گیلک‌نشین، لهجه گیلکی به خود گرفته است و همین مسأله در مناطق دیلم‌نشین مازندران نیز به چشم می‌خورد. زبان واقعی و گویش درست و اصلی گیلکی فعلی در حال حاضر در کل صومعه‌سرا و انزلی و قسمت‌هایی از فومن و رشت صحبت می‌شود.

جاذبه‌های طبیعی

جاذبه‌های طبیعی گیلان را می‌توان به پنج بخش تقسیم کرد:

۱ـ **سواحل دریا:** شهرهای آستارا، بندر انزلی و کیانشهر مستقیماً در کنار دریا قرار دارند. سواحل دریا در استان گیلان به ۲۲ کیلومتر می‌رسد.

۲ـ **تالاب‌ها و دریاچه‌ها:** تالاب انزلی از جمله زیباترین مناظر آبی گیلان است. در داخل تالاب، جزایر زیبایی وجود دارد. در جنوب شهر آستارا نیز یکی از دریاچه‌های زیبای ساحلی گیلان در مساحتی کوچک قرار دارد. دریاچه اصلی سد سفیدرود که در دره‌های جنوبی و غربی شهر منجیل تشکیل شده است، نخستین منظره آبی برای مسافرینی است که از جاده قزوین وارد گیلان می‌شوند.

۳ـ **رودها:** بستر رودهای گیلان عمدتاً در مسیر دره‌های کوهستانی و کوهپایه‌ای که از جنگل‌های سرسبز و انبوه پوشیده شده‌اند قرار گرفته است.

۴ـ **آب‌های معدنی:** چشمهٔ آب گاز سنگرود؛ در روستای سنگرود از توابع دهستان عمارلو شهرستان رودبار قرار دارد. چشمه کلشتر منجیل؛ این چشمه حدود یک کیلومتر پایین‌تر از سد سفیدرود در فاصله پانصد متری جاده اصلی قزوین به رشت قرار دارد. چشمه آب معدنی ماسوله؛ در ابتدای ورودی شهر تاریخی ماسوله در کنار پارک شهر قرار دارد. چشمه چشماگل؛ در روستای طالم از توابع سنگر قرار دارد. چشمه ماستخور؛ در روستای ماستخور نزدیک رودبار در جبهه غربی سد منجیل قرار دارد. چشمه آب معدنی سجیران؛ در اشکور بالا، نزدیکی روستای سجیران واقع است.

۵ـ **جنگل‌ها:** جنگل‌های سراوان (نزدیک رشت)، جنگل‌های تالش، جنگل‌های

لاهیجان و جنگل‌های دیلمان از جمله جنگل‌های زیبا و دیدنی گیلان است.

ییلاق‌ها

مناطق ییلاقی گیلان که در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد عبارتند از:

نواحی ییلاقی جواهردشت؛ در ارتفاعات شرق گیلان قرار دارد و ییلاق نواحی چابکسر، قاسم‌آباد و اجارگاه و رحیم‌آباد از ییلاقهای جواهردشت به شمار می‌روند.

ییلاق‌های واقع در مسیر دره رودخانه پل رود؛ دره بسیار زیبای پل رود، پس ازگذشت از روستای دیمایین به نواحی ییلاقی این ناحیه می‌رسد. دره پل رود به دو شاخه تقسیم می‌شود و هریک به ییلاق‌های واقع در مسیر خود می‌رسد.

ییلاق‌های دیلمان و اسپیلی؛ ییلاق‌های این ناحیه، هم از نظر چشم‌انداز و هم از نظر آثار تاریخی و فرهنگی دارای اهمیت بسیار است.

ییلاق‌های نواحی رودبار؛ ییلاق‌های واقع در شرق سفیدرود که عمدتاً در عمارلو، توتکابن و پره‌سر قرار دارند.

ییلاق‌های تالش و آستارا؛ ماسوله جنوبی‌ترین ییلاق تالش است و پس از آن ییلاق‌های ماسال و شاندرمن قرار دارند. ییلاق «تالش دولاب»، ییلاق «مریان»، ییلاق «سوباتان» در این منطقه، از این زمره‌اند. شهر آستارا، از طریق گردنه حیران به نواحی ییلاقی آستارا مربوط می‌شود.

شهرستان‌های استان گیلان

آستارا، آستانه اشرفیه، املش، بندر انزلی، رشت، رضوانشهر، رودبار، رودسر، سیاهکل، شَفت، صومعه‌سرا، طوالش، فومَن، لاهیجان، لنگرود و ماسال.

شهرهای استان گیلان

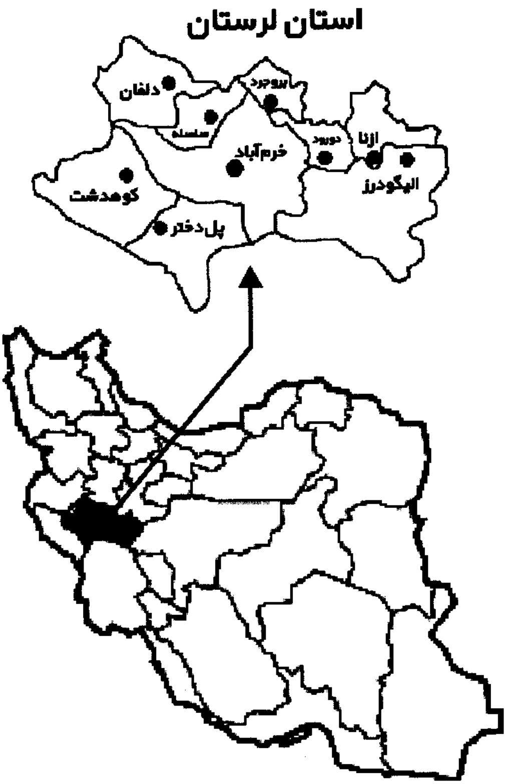
احمدسرگوراب، اسالم، آستارا، آستانه اشرفیه، اطاقور، املش، بازار جمعه، بره‌سر،

بندرانزلی، پره‌سر، توتکابن، جیرنده، چابکسر، چوبر، حویق، خشکبیجار، خُمام، دیلمان، رانکوه، رحیم‌آباد، رستم‌آباد، رشت، رضوانشهر، رودبار، رودسر، رودبنه، سنگر، سیاهکل، شفت، شلمان، صومعه‌سرا، فومن، کلاچای، کوچصفهان، کومله، کیاشهر، گوراب زرمیخ، لاهیجان، لشت نشا، لنگرود، لوشان، لوندویل، لیسار، ماسال، ماسوله، مرجقل، منجیل، واجارگاه و هشتپر.

نقاط دیدنی

مرداب انزلی، موزه نظامی نیروی دریایی، آبشار سجیران، آبشار لونک، آرامگاه دکتر محمد معین، اسپیدمزگت، باغ محتشم، بقعه شیخ زاهد گیلانی، پل غازیان، شیطان کوه، عمارت شهرداری رشت، عمارت کلاه‌فرنگی رشت، قلعه‌کول، ماسوله، موزه چای ایران، موزه رشت، تپه مارلیک و موزه کاکتوس‌ها (آستارا).

استان لرستان

استان لرستان، یکی از استان‌های غربی ایران است. این استان ۲۸۰۶۴ کیلومتر مربع مساحت دارد و جمعیت آن در سال ۱۳۸۶، بالغ بر ۱۸۲۸۳۳۴ نفر گزارش شده است. خرم‌آباد مرکز استان و بروجرد دیگر شهر بزرگ آن است. لرستان سرزمینی کوهستانی است و غیر از چند دشت محدود، سراسر آن را کوههای زاگرس پوشانده است. این منطقه، یکی از سکونتگاه‌های قدیمی بشر است و مفرغ لرستان از شهرت باستان‌شناسی زیادی برخوردار است.

لرستان همچنین نامی است که بطور ضمنی دربرگیرنده تمام مناطق لرنشین غرب و جنوب غربی ایران می‌شود. منطقه لرستان در گذشته با نام‌های گوناگونی چون لر کوچک، پیشکوه و لرستان فیلی نیز شناخته می‌شده است. استان لرستان ۹ شهرستان، ۲۵ بخش و ۸۱ دهستان دارد.

تاریخچه

آثار به جای مانده در غارها و دره‌های لرستان، سکونت بشر را دست کم از هزاره چهارم پیش از میلاد در این ناحیه نشان می‌دهد. کاسی‌ها ساکنان بومی لرستان، پیش از رسیدن مادها و آمیختن با آنها بودند که خود از نواحی شمالی‌تر به منطقه لرستان و همدان کنونی کوچیدند و سرزمین کوسی‌ها را تشکیل دادند.

آثار باستانی و پیش از تاریخ، پیشینه زندگی قبایل را در بخش غربی استان، بیش از شرق آن نشان می‌دهد. اما پیشینه شهرنشینی در شرق استان بیش از ناحیه غربی آن است. در دوره‌های هخامنشی تا ساسانیان، لرستان بخشی از سرزمین بزرگ پارس بود. پس از اسلام و از زمان خلفای عباسی، بخش‌های مرکزی و غربی لرستان بصورت حکومتی خودمختار تا چندین قرن اداره می‌شد که حاکمان این دوره با نام اتابکان لرستان شناخته می‌شدند. امویان، بروجرد را مورد توجه قرار دادند و در زمان حاکمیت ابی‌دلف بر غرب ایران (۱۵۰-۲۲۶)، مسجد جامع این شهر را بنا نهادند. در دوره سلجوقیان نیز بیشتر شرق لرستان، مشتمل بر بروجرد و جاپلق مورد توجه بود و دیگر نواحی لرستان به صورت خودمختار باقی ماند. در سده پنجم قمری نبردهایی بین دیلمیان و سلجوقیان در منطقه بروجرد به وقوع پیوسته و علاءالدوله دیلمی سپاهیان خود را در این ناحیه سازماندهی کرده است. سپاهیان مغول و نیز تیمور بارها لرستان را مورد تاخت و تاز قرار دادند و شهرهای آن را غارت و ویران نمودند.

از دوره صفویان، بروجرد، لرستان و جاپلق عمدتاً به صورت ایالت‌های مستقل درنظر گرفته می‌شدند. زندیان از طوایف لر بودند که نبردهایی در منطقه از آنان به ثبت رسیده است. در دوره قاجار، ولایت لرستان و ولایت بروجرد، گاه بصورت مستقل و گاه یکسان درنظر گرفته می‌شدند و در اواخر قاجار، لرستان و خوزستان یک ایالت محسوب می‌شدند. از این دوره برخی ایلات لرستان از تابعیت حکومت مرکزی سرباز زدند و حکومتهای خودمختار پراکنده‌ای را بنا نهادند. این حکومت‌ها توسط سران خوانین لرستان از جمله غلامعلی خان بیرانوند (جد خوانین اعظمی) (امیر همایون) اداره می‌شد.

سرانجام، رضاخان باگسیل نیرو و کشتار فراوان به حکومت محلی لرستان پایان داد.

لرستان در ابتدای تقسیمات کشوری، بخشی از فرمانداری کل خوزستان بود که خیلی زود از خوزستان جدا و با عنوان فرمانداری کل لرستان مستقل شد. در ابتدای تشکیل، دارای دو شهرستان خرم‌آباد در غرب و بروجرد در شرق بود. در فاصله کوتاهی، الیگودرز از شهرستان بروجرد جدا و سومین شهرستان استان شد. روند تشکیل شهرستان‌های جدید تا اواخر دهه ۱۳۶۰ متوقف شده بود اما در پایان جنگ ایران و عراق، دورود نیز از بروجرد جدا و چهارمین شهرستان استان لرستان شد. در سالهای بعد، کوهدشت، نورآباد، الشتر و پلدختر از شهرستان خرم‌آباد و نیز ازنا از شهرستان الیگودرز جدا و تبدیل به شهرستانهای مستقل شدند.

جغرافیای لرستان

بلندی‌ها

لرستان سرزمینی کوهستانی است و به غیر از دشتهای سیلاخور، کوهدشت و خاوه دلفان و چندین دشت کوچک دیگر، بیشتر مناطق استان را کوههای فشرده و دره‌های تنگ از سلسله کوههای زاگرس فراگرفته‌اند. بلندترین قله‌های لرستان به صورت نواری در شمال غربی تا شرق استان کشیده شده‌اند و به ترتیب موقعیت شامل کوههای چهل نابالغان، گرین، میش‌پرور، اشترانکوه و قالی‌کوه می‌شوند. برخی از کوه‌های مهم لرستان عبارتند از:

کوه‌های استان لرستان

نام	بلندی	مکان حدودی
اشترانکوه	۴۲۵۰ متر	شرق دورود
قالی‌کوه	۴۰۲۸ متر	جنوب الیگودرز
چهل نابالغان	۳۶۰۰ متر	شرق نورآباد و جنوب نهاوند

نام	بلندی	مکان حدودی
کوه گرین	۳۶۲۳ متر	غرب بروجرد و شرق الشتر
کوه سرسبز	۳۵۹۶ متر	شمال بخش ززوماهر و الیگودرز
کوه تمندر	۳۵۲۰ متر	شرق بخش مرکزی الیگودرز
کوه میش‌پرور	۳۵۰۰ متر	جنوب غربی بروجرد
کوه هنجیس	۳۲۰۰ متر	شمال کوهدشت و جنوب نورآباد
کوه نیر	۳۱۹۱ متر	مرکز بخش ززوماهر و الیگودرز
کوه میز آب	۲۹۵۲ متر	مرکز بخش مرکزی الیگودرز
کوه رال	۲۹۹۵ متر	شمال بخش ززوماهر و الیگودرز
کوه شاه‌نشین	۲۹۰۰ متر	جنوب بروجرد
سفیدکوه	۲۹۰۰ متر	غرب خرم‌آباد
سفیدکوه ازنا	۲۷۱۹ متر	مرکز ازنا
هشتاد پهلو	۲۵۶۵ متر	جنوب خرم‌آباد
کوه قلعه عبدالرضا	۲۵۱۸ متر	شرق بخش مرکزی الیگودرز
تاف	۲۳۴۶	جنوب شرقی خرم‌آباد
مخمل کوه	۱۹۶۶ متر	شرق خرم‌آباد
کبیرکوه	۱۹۱۴ متر	جنوب پلدختر

آبشارها

● شهرستان الیگودرز

آبشار آب سفید، آبشار چکان دهقادی، آبشار تیندر، آبشار لوچ، آبشار وارک (بخش زلقی)، آبشار های‌دورک، آبشار مبارک‌آباد.

● شهرستان پلدختر

آبشار افرینه.

● شهرستان خرم‌آباد

آبشار تاف، آبشارگریت، آبشار نوژیان، آبشار وارک.

● شهرستان دلفان

آبشار غسلگه، آبشار سویله.

● شهرستان دورود

آبشار بیشه، آبشار دره اسپر.

رودخانه‌ها

سیمره (سرچشمه: سراب گاماسیاب، پایان: کرخه)

کشکان (پایان: کرخه)

سزار (سرچشمه: اشترانکوه و کوه گرین، پایان: دز)

کهمان (سرچشمه: کوه گرین، پایان: کرخه)

زال (پایان: کرخه)

رودبار لرستان (آب زالکی) (سرچشمه: قالی‌کوه، پایان: دز)

رود بختیاری (سرچشمه: کوه گیریوه، بر آفتاب و میان آفتاب، پایان: دز)

رود تیره

رود ماربره (سرچشمه: اشترانکوه)

آثار باستانی و تاریخی

لرستان جایگاه آثار باستانی و تاریخی فراوانی است که می‌توان آنها را به سه دوره: پیش از تاریخ، دوره ایران باستان و دوره اسلامی تقسیم کرد. یافته‌های پیش از تاریخ لرستان، بیشتر شامل کنده کاریهای غارها و اشیای مفرغی است. به دلیل کوهستانی بودن منطقه، انسانهای اولیه در مناطق مرکزی و غربی لرستان سکونت یافتند. در این استان، بیش از ۲۵۰ غار و پناهگاه صخره‌ای وجود دارد که نیمی از آنان در فهرست آثار ملی

کشور به ثبت رسیده‌اند. از جمله غارهای مهم می‌توان به غارهای یافته و گلما کره اشاره کرد.

از دوره‌های هخامنشیان و ساسانیان، پلها و دژهای ویران زیادی به‌جای مانده است. پل‌دختر و پل کشکان و نیز قلعه فلک‌الافلاک از این دسته‌اند. گورستانها و تپه‌های تاریخی فراوانی در بیشتر مناطق این استان بویژه در دشت سیلاخور وجود دارند که هنوز مورد کاوش باستان‌شناسی قرار نگرفته‌اند.

مسجدها و امامزاده‌ها نیز از مهم‌ترین آثار به‌جای مانده از دوره‌های پس از اسلام در این منطقه هستند که مسجدجامع و امامزاده جعفر از قدیمی‌ترین و مهمترین این آثار به حساب می‌آیند.

زبان و گویش در لرستان

لری خرم‌آبادی، لری بختیاری و گویش بروجردی.

مردم‌شناسی

ساکنان استان لرستان را طایفه‌ها و تیره‌هایی از قوم ایرانی لر تشکیل می‌دهند که گویش آنها لری است. لرها بیش‌تر در شهرها و روستاهای مرکزی، غربی و جنوبی استان لرستان کنونی ساکنند. اما محدوده سرزمین‌های لرنشین محدود به استان لرستان نیست و در مناطق جنوبی‌تر مانند استان‌های چهارمحال و بختیاری، خوزستان و ایلام نیز طایفه‌های گوناگون لر پراکنده‌اند. استان لرستان به سبب داشتن کوهستان‌های پهناور و مراتع بسیار، از دیرباز زیستگاه مردمانی بوده که دامپروری پیشه اصلی آنان را تشکیل می‌داده. به همین سبب ساختار طایفه‌ای در این استان از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. ایلات و طوایف لرستان گستردگی زیادی دارند اما درمجموع به دو گروه کوچرو و ساکن تقسیم می‌شوند. طایفه‌هایی از لر بختیاری در خاور لرستان در مناطق الیگودرز و دورود ساکن هستند و یا هر ساله به این منطقه کوچ می‌کنند.

مراتع فراوان و بارندگی مناسب، امکان پرورش دام و کشاورزی دیم را در این منطقه فراهم نموده است. از همین روی، پیشه سنتی مردم لرستان دامپروری و کشاورزی بوده است. ساکنان مناطق شهری، پیشه‌ور، بازرگان و یا صنعت‌گر بوده‌اند. امروزه درصد قابل توجهی از ساکنان شهرها راکارمندان ادارات دولتی، آموزشی و نظامی تشکیل می‌دهند.

چهره‌های سرشناس

آیت‌الله حسین بروجردی، آیت‌الله احمد کروبی، آیت‌الله روح‌الله کمالوند خرم‌آبادی و آیت‌الله سیدحسن طاهری خرم‌آبادی از روحانیون بنام لرستان در دهه‌های اخیر به شمار می‌آیند. از نویسندگان، هنرمندان و دانشمندان لرستان هم می‌توان به عبدالحسین زرین‌کوب، سیدجعفر شهیدی و شاعرانی چون: مهرداد اوستا، صامت بروجردی، نصرت مسعودی و علی‌رضا کرمی اشاره کرد. کریم‌خان زند و لطفعلی‌خان زند از شاهان دوره زندیه و از طوایف لر بوده‌اند. نوادگان کریم‌خان زند از جمله فرج‌الله خان اعظمی و یدالله خان اعظمی به خاطر مبارزه سرسختانه با رژیم پهلوی از مشهورترین و مورد احترام‌ترین افراد نزد ایلات و طوایف لر بوده‌اند. غلامعلی خان بیرانوند (جد خوانین اعظمی) سهم بسزایی در تاریخ لرستان در دوره پهلوی اول دارد.

باباطاهر بزرگ‌ترین شاعر لر است. میر نوروز و ملاپریشان چهره‌های تاریخی شعر سنتی لرستان هستند. شهید زین‌الدین و شهید محمد بروجردی از سرداران مشهور جنگ هشت ساله ایران و عراق و از مردم لرستان هستند.

دانشگاه‌ها

دانشگاه علوم پزشکی لرستان وابسته به وزارت بهداشت و نیز دانشگاه لرستان وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دو دانشگاه فعال دولتی در استان لرستان هستند که هر دو در شهر خرم‌آباد قرار گرفته‌اند. از سال ۱۳۸٦ مقدمات تأسیس دانشگاه آیت‌الله بروجردی در شهر بروجرد نیز فراهم شده است. دانشگاه آزاد اسلامی نیز واحدهایی در

شهرهای گوناگون استان دارد که واحد بروجرد و نیز واحد خرم‌آباد بزرگ‌ترین آنها به حساب می‌آیند. شهرستان‌های دورود و الیگودرز نیز دارای دانشگاه آزاد هستند.

شهرستان‌های استان لرستان

ازنا، الیگودرز، بروجرد، پل‌دختر، خرم‌آباد، دورود، دلفان، سلسله و کوهدشت.

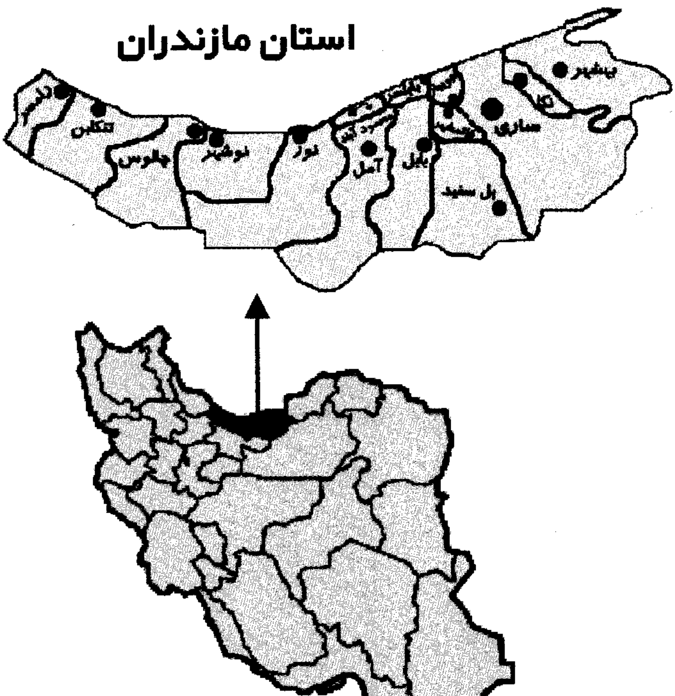
شهرهای استان لرستان

ازنا، اشترینان، الشتر، الیگودرز، بروجرد، پل‌دختر، چالانچولان، چغلوندی، چقابل، خرم‌آباد، درب گنبد، دورود، زاغه، سپید دشت، سراب‌دوره، فیروزآباد، کونانی، کوهدشت، گراب، معمولان، مؤمن‌آباد، نورآباد و ویسیان.

نقاط دیدنی

آبشار شوی دزفول، آبشار نوژیان، آبشارهای سرکانه، امامزاده دو خواهران، پل کشکان، تالاب زردابه، دریاچه گهر، دژ شینه، غار کلماکره، فلک‌الافلاک، کاخ ساسانی رحمان‌آباد، کاروانسرای گوشه شهنشاه و مسجد سلطانی بروجرد.

استان مازندران

استان مازندران با ۲۴۰۹۱ کیلومتر مربع مساحت و ۲۹۲۳۰۰۰ نفر جمعیت از استان‌های سرسبز شمال فلات ایران است و در کرانه دریای مازندران قرار دارد. استان مازندران، در غرب استان گلستان و شرق استان گیلان می‌باشد و از جنوب با استان‌های سمنان، تهران و قزوین هم‌مرز است. دریای مازندران نیز مرز شمالی این استان را کاملاً دربر گرفته است. مرکز استان مازندران شهرستان ساری می‌باشد.

دو تصویر از میادین شهرستان زیبای ساری مرکز استان مازندران

تعداد ۱۵ شهرستان، ۳۶ شهر، ۳۸ بخش و ۱۰۴ دهستان در مازندران وجود دارد که ۴۳ درصد از شهرها در طول نوار ساحلی واقع شده‌اند. مازندران تنها استانی است که با سه محور هراز، کندوان و سوادکوه با مرکز کشور مرتبط می‌باشد و چهار فرودگاه دشت ناز ساری، نوشهر، بیشه کلا بابلسر و رامسر ارتباط هوایی آن را با بقیه نقاط برقرار ساخته و راه‌آهن شمال یکی از شعبه‌های اصلی راه‌آهن سراسری نیز از آن عبور می‌کند. علاوه بر آن جاده ساحلی از رامسر تا بابلسر به طول ۲۲۰ کیلومتر با فاصله ۱۰ تا ۳۰۰ متر از کنار دریا می‌گذرد. دریای مازندران با دارا بودن منابع سرشار غذایی و ماهیان گوناگون به‌ویژه خاویار، در زمینه گردشگری نیز دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است که آن را در جهان متمایز کرده است.

دو بندر بین‌المللی نوشهر و امیرآباد بهشهر ارتباط استان مازندران را با روسیه و سایر کشورهای حاشیه‌ی دریای مازندران و همچنین از طریق رود ولگا با آبهای آزاد برقرار می‌نماید. بلندترین نقطه‌ی فلات ایران یعنی قله دماوند که به بام ایران معروف است در این استان جای گرفته و از جاذبه‌های شاخص مازندران و جهان می‌باشد.

ابنیه تاریخی

منطقه شورچال گلوگاه

این منطقه از ابنیه مسکونی قرون اول و دوم اسلامی بوده و آثار باستانی فراوانی در دل تپه‌های آن جای گرفته‌اند که متأسفانه بخش قابل توجهی توسط حفاران غیرمجاز، از دل خاک خارج شده و از موزه‌های خارجی سر درآورده است که نیازمند استقرار رایگان حفاظت میراث فرهنگی است. زمینهای آن متعلق به ساکنان کوپچی محله گلوگاه بوده و در فاصله کمی از ساحل دریا قرار گرفته است و مکانی سرسبز و بسیار دیدنی است که نیازمند سرمایه گذاری و توجه بیشتر است.

قلعه لاجیم در سوادکوه

در جنوب شرقی زیراب در شرق جاده سوادکوه به قائمشهر در منطقه‌ای جنگلی و در کنار روستای لاجیم قرار دارد. این اثر معماری ارزشمند متعلق به قرن پنجم هجری است. آندره گدار باستان‌شناس فرانسوی که در سال ۱۹۳۳ میلادی به بازدید برج لاجیم آمده می‌نویسد: در داخل این حصار چند تل است که نشان می‌دهد این قلعه درواقع شهر مستحکمی است. این محل که در قلب جنگل انبوه و دور از شلوغی شهرها واقع شده است مسلماً قرارگاه مهم یکی از سرکشان یا پناهگاه استوار یکی از پادشاهان مخلوع بوده است.

چشمه عمارت بهشهر

این بنا متعلق به دوره صفویه است که در دو طبقه احداث گردیده و در حال حاضر طبقه همکف و مقداری از طبقه دوم باقی مانده است، در وسط عمارتِ همکف سرچشمه اصلی قرار دارد که آب آن از چهار سمت توسط جویهایی از داخل بنا به خارج آن سرازیر و وارد حوضها و جویهای اطراف آن گردیده و به وسیله نهرهای اصلی به خارج از باغ هدایت می‌شود.

برج آرامگاهی امامزاده طاهر مطهر کجور

این بنای آرامگاهی واقع در روستای هزار خال بخش کجور در شهرستان نوشهر قرار دارد. بنایی است چهار ضلعی با کتیبه‌های آجری و تزئینات که در سال (۸۲۹ هـ. ق) به دست ملک کیومرث بن بیستون ساخته شده است.

قلعه ملک بهمن لاریجان

این قلعه از قلعه‌های عظیم البرز است که در جاده هراز، واقع در بخش لاریجان شهرستان آمل و مشرف به قریه شاهان دشت در ۷۵ کیلومتری جنوب آمل قرار دارد. این

قلعه متعلق به حکام پادوسبان است که در سال (۴۵-۱۰۰۵ هـ. ق) بر رویان نور و کجور و رستمدار حکومت داشته‌اند. بنای قلعه بر روی صخره‌ای حدود ۲۲۰ متر بالاتر از سطح اراضی شاهاندشت از لاشه سنگهای بزرگ و کوچك و ملات گچ ساخته شده که بصورت طبقه طبقه و شامل اتاقها و قسمت‌های مختلف ساختمانی است.

آرامگاه سه سید میرحیدر آملی

این مکان مدفن ابوالقاسم پسر ابوالحسن الرویانی است که در سده ششم هـ. ق وفات یافته است. در طی قرون هشتم و نهم هـ. ق، سه تن از سادات و عرفا در این محل مدفون گردیدند، که یکی از آنها علامه میرحیدر آملی است که از متفکران و مشاهیر شیعه بوده است. بانی این مکان سید عزالدین بن سید بهاالدین آملی است.

ویژگی‌ها

زبان: اکثریت مردم این استان به زبان مازندرانی صحبت می‌کنند، ولی بیشتر آنها با زبان فارسی نیز آشنایی دارند. در شرق استان، ترکی گلوگاهی و در مناطق دیگر زبان ارمنی نیز رواج دارد.

گویش‌های زبان مازندرانی: ساروی، بابلی، آملی، گیلکی، شهمیرزادی، کتولی، هزار جریبی، فیروزکوهی و لفوری سوادکوهی.

شهرستانهای استان مازندران

- **شهرستان آمل** که ۱۲/۱۱٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل آمل، لاریجان، شاهاندشت، آب اسک، نیاک).
- **شهرستان بابل**، سابقاً بارفروش که ۲/۱٦٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: بابل، بندپی، خوشرودپی، گلوگاه، بهنمیر، امیرکلا).
- **شهرستان بابلسر** که ۰/٦٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: بابلسر،

فریدونکنار، بهنمیر، دریاکنار، خزرشهر).

■ **شهرستان بهشهر**، نام پیشین اشرفی که ۲/۶٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: بهشهر، گرجی محله، میانکاله).

■ **شهرستان جویبار** که ۶/۲٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: جویبار، لاریم، کردکلا) ـ تکیه کردکلا در زمان حاج نجف‌خان کرد احداث گردید.

■ **شهرستان چالوس**، نام پیشین شالوس که ۲/۴٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل چالوس: مرزن‌آباد، کلاردشت، نمک‌آبرود).

■ **شهرستان رامسر**، نام پیشین سخت‌سر که ۴/۲٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: رامسر، جواهر ده).

■ **شهرستان ساری**، مرکز استان که ۷/۱۶٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: ساری، دودانگه (پریم)، چهاردانگه (کیاسر)، فرح‌آباد، گلما، لاک‌دشت).

■ **شهرستان سوادکوه** که ۴/۲٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: پل سفید، زیرآب، شیرگاه، آلاشت، ورسک).

■ **شهرستان تنکابن**، نام پیشین شهسوار که ۵/۶٪ جمعیت استان را داراست. (شامل: شهسوار، نشتارود، دو هزار، سه هزار).

■ **شهرستان قائمشهر**، نام‌های پیشین شاهی و علی‌آباد که ۱۰٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: قائمشهر، کردی خیل، ارطه، تِلار).

■ **شهرستان گلوگاه** (شامل: شهر گلوگاه و دو بخش مرکزی و کلباد).

■ **شهرستان محمودآباد** که ۹/۲٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: محمودآباد، فریدونکنار).

■ **شهرستان نکا** که ۷/۳٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: نکا، هزار جریب).

■ **شهرستان نوشهر** که ۹/۳٪ از جمعیت استان را داراست.

■ **شهرستان نور** که ۵/۳٪ از جمعیت استان را داراست. (شامل: نور، رویان، چَمِستان، لاویج).

راه‌ها

راه‌های اصلی ارتباطی این استان، جاده سراسری ساحلی و جاده‌های هراز و چالوس است. در جاده‌های ارتباطی مازندران به سوی جنوب، ۱۰۷ نقطه حادثه‌خیز وجود دارد که سالیانه جان شمار زیادی از شهروندان را می‌گیرد.

نقاط دیدنی

آب گرم لاریجان، آب معدنی قرمرض، آلاشت، امامزاده کتی، بابلسر، پارک جنگلی چالدره، پارک جنگلی سی‌سنگان، پارک ملی دشت ناز، پل راه‌آهن ورسک، پل محمدحسن خان، تله کابین، نمک‌آبرود، جواهرده، خانه نیما یوشیج، خشت پل، دریاچه ولشت، سادات محله، سد لار، علم‌کوه، غار کمربند، قلعه شاهاندشت، قلعه گردن، کاخ رامسر، مجموعه باغ صفوی، مسجد جامع آمل.

استان مرکزی

استان مرکزی تقریباً در مرکز ایران قرار دارد. این استان از شمال به استان‌های تهران و قزوین، از غرب به استان همدان، از جنوب به استان‌های لرستان و اصفهان و از شرق به استان‌های تهران، قم و اصفهان محدود است. استان مرکزی با مساحتی معادل ۲۹۵۳۰ کیلومتر مربع، حدود ۱/۸۲ درصد از مساحت کل کشور را به خود اختصاص داده است. براساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۷۵، استان مرکزی دارای ۸ شهرستان، ۱۵ بخش، ۱۹ شهر، ۶۰ دهستان و ۱۳۹۴ آبادی دارای سکنه و ۴۶ آبادی خالی از سکنه است. مرکز این استان، شهر اراک است. شهرهای مهم این استان عبارتند از: خمین، ساوه، محلات، دلیجان، تفرش، شازند، آشتیان و اراک.

موقعیت جغرافیایی

استان مرکزی به عنوان چهارراهی است که استانهای غربی، شرقی و شمالی جنوبی را به یکدیگر متصل می‌کند. این استان علاوه بر موقعیت خاص جغرافیائی به سبب وجود کارخانه‌های صنعتی از قبیل: نیروگاه، کارخانه‌های پتروشیمی، ماشین‌سازی، کمباین‌سازی، آلومینیوم‌سازی و انبوهی از شرکت‌ها و کارخانه‌های صنعتی و تولیدی یکی از قطب‌های صنعتی کشور می‌باشد.

صنایع دستی

در اکثر شهرستان‌های استان مرکزی صنایع مختلف دستی وجود دارند که عمدتاً خاص عشایر منطقه‌اند. عشایری که در محدوده استان زندگی می‌کنند، بومی منطقه نیستند و اکثر آنها از نواحی دیگر به این منطقه مهاجرت کرده و سکنی گزیده‌اند. مهم‌ترین گروه‌های ایلی استان شامل: شاهسون‌ها، ایل کله کویی، ایل میش مس (مست)، ایل خلج، ایل راوه و ایل کرد (کلهر) هستند که زنان و دختران انواع صنایع دستی را در آن‌ها تولید می‌کنند. مهم‌ترین صنعت دستی ایشان فرش است که فرش ساروق از شهرتی جهانی برخوردار است.

علاوه بر آن گیوه که نوعی پاپوش دست‌دوز تولید شده از نخ‌های قالی است، از جمله صنایع دستی درخور توجه این استان است که در سنجان و وفس تولید می‌شود.

شهرستان‌های استان مرکزی

آشتیان، اراک، تفرش، خمین، دلیجان، زرندیه، ساوه، شازند، کمیجان و محلات.

شهرهای استان مرکزی

اراک، آستانه، آشتیان، پرندک، تفرش، توره، خمین، خنداب، داودآباد، دلیجان، رازقان، زاویه، ساوه، سنجان، شازند، غرق‌آباد، فرمهین، قورچی‌باشی، کرهرود،

کمیجان، مأمونیه، محلات، میلاجرد، نراق، نوبران، نیمور و هندودر.

نقاط دیدنی

آتشکده خورهه، آرامگاه پرفسور حسابی، بازار اراک، گلستان‌های محلات، تپه تاریخی آوه، خانه امام خمینی(ره)، روستای هزاوه، سد پانزده خرداد، سراب عمارت، غار چال‌نخجیر، غار آزادخان، قلعه مستوفی‌الممالک، کاروانسرای دودهک، مجموعه تاریخی نراق، مدرسه سپهدار، مسجد شش ناوه و یخچال مهدی‌آباد.

استان هرمزگان

استان هرمزگان یکی از استان‌های کشور است که در جنوب ایران و در شمال تنگه هرمز قرار دارد و مرکز آن بندرعباس می‌باشد. کرانه‌های این استان در شرق بـر دریـای عمان و در غرب بر خلیج فارس قرار دارند. این اسـتان حـدود ٦٨ هـزار کـیلومتر مـربع مساحت دارد که از این نظر هشتمین استان کشور می‌باشد. اسـتان هـرمزگان از شـمال و شمال شرقی با استان کرمان، از غرب و شمال غربی با استان‌های فارس و بوشهر و از شرق

با سیستان و بلوچستان همسایه بوده و جنوب آن را آبهای گرم خلیج فارس و دریای عمان در نواری به طول تقریبی ۹۰۰ کیلومتر دربر گرفته است.

استان هرمزگان در حد فاصل بین مختصات جغرافیایی ۲۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۲۸ درجه و ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۹ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است.

بعضی از جزیره‌های مهم این استان عبارتند از: قشم، کیش، ابوموسی و لاوان.

استان هرمزگان دارای ۱۱ شهرستان، ۲۳ شهر، ۳۳ بخش و ۷۱ دهستان و ۲۱۷۰ آبادی دارای سکنه است.

جمعیت

بنا به سرشماری انجام شده در سال ۱۳۷۵، جمعیت استان هرمزگان ۱۰۶۲۱۵۵ نفر می‌باشد که از این تعداد ۴۱۹۹۳۸ نفر در بندرعباس ساکن می‌باشند. بندرعباس به عنوان مرکز استان، امروزه یکی از شهرهای بزرگ ایران می‌باشد که مرکز مهم فعالیتهای اقتصادی و تجاری می‌باشد. این شهر که در قسمت انتهایی خلیج فارس و در فصل مشترک شاهراه خلیج فارس و دریای عمان واقع گردیده است نقش مهمی در زمینه صادرات و واردات کشور ایفا می‌کند. تأسیسات مهم دریایی و زیربنایی کشور همچون: بندر شهید رجایی، پالایشگاه نفت بندرعباس، کارخانه آلومینیوم المهدی، کشتی‌سازی خلیج فارس، فولاد و سیمان هرمزگان از این جمله می‌باشند.

شهرستان‌های استان هرمزگان

ابوموسی، بستک، بندرعباس، بندر لنگه، جاسک، حاجی‌آباد، شهرستان خمیر، رودان (دهبارز)، قشم، گاوبندی و میناب.

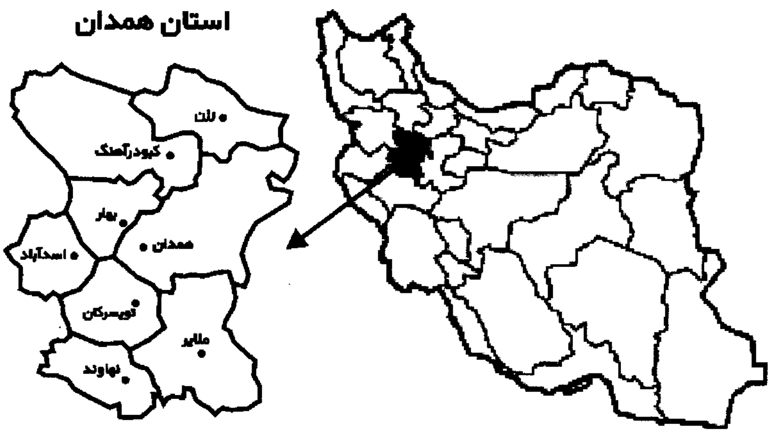
شهرهای استان هرمزگان

ابوموسی، بستک، بندر چارک، بندر خمیر، بندر عباس، بندر لنگه، جاسک، جناح، حاجی‌آباد، درگهان، دهبارز، زیارت علی، سوزا، سیریک، فارغان، فین، قشم، کنگ، کیش، گاوبندی، هرمز، میناب و رویدر.

نقاط دیدنی

کاروانسرای بستک، حمام خانی بستک، حمام سیبه، عمارت کلاه‌فرنگی، معبد هندوها، آب گرم گنو، موزه آب، دوگنبدان، کاروانسرای کوخرد، پنجشنبه بازار میناب، سد تاریخی کوخرد، جنگل‌های حَرّا، شهر سیبه، بازار بستک، تپه مارو، جزیره کیش، ترنه، قلعه‌های پرتغالی‌ها، قلعه سیبه، قلعه لشتان، حمام گله‌داری، لنج‌سازی بندر کنگ و محله باستانی سورو.

استان همدان

استان همدان یکی از استان‌های ایران و مرکز آن شهر همدان است. استان همدان به وسعت ۱۹۴۹۳ کیلومتر مربع، از شمال به استان زنجان و استان قزوین، از جنوب به استان لرستان، از مشرق به استان مرکزی و از مغرب به استان‌های کرمانشاه و کردستان محدود می‌شود و بین مدارهای ۳۳ درجه و ۵۹ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۴۸ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۷ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۳۶ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است. بر پایه آخرین تقسیمات کشوری، این استان شامل: ۸ شهرستان، ۲۱ شهر، ۲۰ بخش، ۷۱ دهستان و ۱۱۲۰ روستا است.

جاذبه‌های گردشگری

مجسمه شیرسنگی، شهر باستانی هگمتانه، تپه توشیجان ملایر، ستون سلوکی نهاوند، کتیبه‌های گنجنامه، گنبد علویان، برج قربان، مسجدجامع همدان، مقبره استر و مردخای،

مقبره حیقوق نبی تویسرکان، آرامگاه بوعلی سینا، آرامگاه عارف قزوینی، آرامگاه باباطاهر، آرامگاه میر رضی‌الدین در تویسرکان، غار علیصدر، سد اکباتان، تپه عباس‌آباد، راه تاریخی توریستی همدان به تویسرکان، آتشکده بهرام، پارک سیفیه ملایر، سراب گیان نهاوند، تپه گیان نهاوند، سراب گاماسیاب نهاوند، پیست اسکی تاریک‌دره، لالجین بهار، دشت بهار، مار چهل دم رزن، موزه بوعلی، موزه تاریخ طبیعی همدان، موزه هگمتانه، موزه جامع نظری، قبر اسکندر، مسجدشاه تهماسب اسدآباد، کاروانسرای فرسفج تویسرکان، حمام حاج آقا تراب نهاوند، امامزاده یحیی (عصر سلجوق)، امامزاده محسن (کوه) (قبر ابودجانه صحابی پیغمبر اسلام)، امامزاده اظهر درجزین (عصر مغول)، مسجد پیغمبر، مسجد میرزاتقی، دره زیبای مرادبیک (دره مرادبیک) و کلیسای معروف همدان.

معادن

سنگ گرانیت، انواع سنگ ساختمانی، سنگ سیلیس و طلا.

مراکز نظامی و پادگان‌ها

پایگاه شهید نوژه پایگاه سوم شکاری کشور.

پادگان قهرمان تیپ ۳ زرهی ارتش جمهوری اسلامی ایران.

پادگان امام حسین علیه‌السلام: نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

پادگان قدس: آموزشکده درجه‌داری نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

پادگان ابوذر: نیروی هوایی سپاه.

شهرستانهای استان همدان

اسدآباد، بهار، تویسرکان، رزن، کبودرآهنگ، ملایر، نهاوند و همدان.

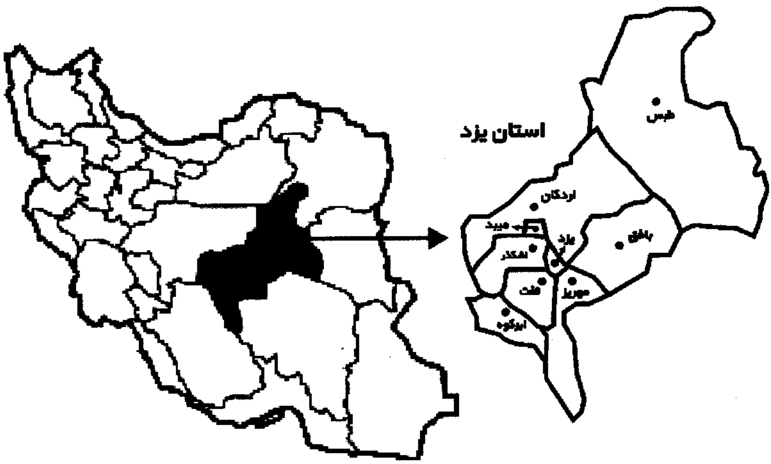
شهرهای استان همدان

ازندریان، اسدآباد، برزول، بهار، تویسرکان، جورقان، جوکار، دمق، رزن، زنگنه، سامن، سرکان، شیرین‌سو، صالح‌آباد، فامنین، فرسفج، فیروزان، قروه درجزین، قهاوند، کبودرآهنگ، گل‌تپه، گیان، لالجین، مریانج، ملایر، نهاوند و همدان.

نقاط دیدنی

گنجنامه، آتشکده نوشیجان، آرامگاه استر، آرامگاه باباطاهر، آرامگاه بوعلی سینا، امامزاده یحیی، پیست اسکی الوند، تالاب پیر سلیمان، تپه باستانی هگمتانه، سد اکباتان، سرآب گیان و غار.

استان یزد

استان یزد یکی از استان‌های ایران و مرکز آن شهر یـزد مـی‌باشد. یـزد مـنطقه‌ای خشک و بیابانی است. گروه بزرگی از زرتشتیان ایران در این استان زندگی می‌کنند.

کشاورزی

به دلیل خشکی آب و هوا و اندک بودن میزان بارندگی نسبت بـه اسـتان‌های دیگـر کشور، کمترین اراضی کشاورزی در یزد قرار دارد. عمده محصولات کشـاورزی یـزد شامل: خرما، پسته و گندم است. به علت کم‌آبی این استان بیشتر جنبه صنعتی دارد.

صنعت

استان یزد استانی صنعتی است که صنعت بافندگی آن از شهرت زیـادی بـرخـوردار

آن صاحب شهرتی شده‌اند که از مرزهای ایران فراتر رفته است. مهم‌ترین شیرینی‌جات یزدی با نام‌های قطاب، پشمک و باقلوا شهرت دارند.

بیشترین تولیدات واحدهای صنعتی شهر را منسوجات، کاشی، سرامیک و فرش ماشینی تشکیل می‌دهد. واحدهای صنعتی استان یزد عمدتاً در شهرک‌های صنعتی یزد و میبد متمرکز شده‌اند. همچنین یزد دارای معادن زیادی است که مهم‌ترین آنها معدن سنگ آهن چادرملو و چغارت و معدن سرب و روی کوشک هستند. معادن غنی اورانیوم نیز در اواخر دهه ۸۰ در منطقه ساغند یزد کشف شده است.

جمعیت استان یزد در سرشماری سال ۱۳۷۵، حدود ۹۰۰ هزار نفر ثبت شده است. هم‌اینک برق استان یزد توسط شرکت برق منطقه‌ای یزد که از سال ۱۳۶۸ تأسیس گردیده است تأمین می‌شود. این شرکت با فروش بیش از ۵۲ درصد از فروش کل خود در سال، به مشترکین صنعتی (بالغ بر ۳ میلیارد کیلو وات ساعت انرژی در سال ۸۵) سهم مهمی را در صنعتی شدن استان ایفا نموده است. بنابراین استان یزد را می‌توان به عنوان یک قطب صنعتی کشور ایران محسوب نمود.

تاریخ فرهنگ

استان یزد از سرزمین‌های تاریخی است که در میان ایالتهای قدیمی و بزرگ پارس، اصفهان، کرمان و خراسان قرار داشته است. آبادی‌نشینی در این منطقه از قدمت طولانی برخوردار است. این سرزمین از گذرگاههای مهم در ادوار تاریخی محسوب می‌شده است. این ناحیه در دوره هخامنشیان از راههای معتبر مؤسسه‌های راهداری، مراکز پستی و چاپاری برخوردار بوده است. راهداری در یزد قدیم چنان اهمیتی داشت که خاندان آل مظفر از منصب راهداری ناحیه میبد، به پادشاهی رسیدند. به همین علت این استان از درگیری‌ها و جنگ‌های تاریخ کشور ایران تا حدودی ایمنی داشته است. صعب‌العبور بودن راه‌ها به همراه محدودیت منابع آبی، مانع عمده تسخیر این منطقه توسط بعضی از حکومتهای بزرگ و کوچک حاشیه و پیرامون این منطقه در طول تاریخ بوده است.

وجود آثاری از مهر و آناهیتا، ایساتیس و هخامنشی، زندان اسکندر و برج و بارو و

کهن درهای بزرگ و عظیم، پناهگاههای متعدد موبدان سران ساسانی، ابنیه و یادگارهای بعد از اسلام نظیر: مساجد، امامزاده‌ها و مزارها نشانگر فرهنگ و تمدن قبل و بعد از دوره اسلامی بوده است.

شهرستان‌های استان یزد

ابرکوه، اردکان، بافق، تفت، خاتم، صدوق، طبس، مهریز، مِیبُد و یزد.

شهرهای استان یزد

ابرکوه، احمدآباد، اردکان، اشکذر، بافق، بهاباد، تفت، حمیدیا، خضرآباد، دیهوک، زارچ، شاهدیه، طبس، عشق‌آباد، عقدا، مروست، مهردشت، مهریز، میبد، ندوشن، نیر، هرات و یزد.

نقاط دیدنی

نارین قلعه میبد، برج کبوترخانه میبد، کاروانسرای شاه عباسی میبد، بافت تاریخی میبد، خانه سالار میبد، یخچال میبد، آسیاب دوسنگی میبد، امامزاده خدیجه خاتون میبد، مقبره سید رکن‌الدین، مقبره سید شمس‌الدین، آب انبار شش بادگیر، آتشکدهٔ یزدان، میدان امیر چخماق، باغ گلشن طبس، پیر سبز چک‌چک، خانه‌ی لاری‌ها، دخمه‌ی زرتشتیان، رباط ساغند، زندان اسکندر، سرو کهن ابرکوه، غار چهارطاقی، قلعه‌ی مروست، قلعه‌ی ندوشن، مسجد جامع کبیر یزد، مسجد ریگ مجومرد (قرن هشتم)، این مسجد تا سال ۱۳۶۹ شمسی در زیر شن مدفون بود و در آن سال کشف شد، مجموعه باغ وزیر حجت‌آباد رضوانشهر، مسجد شاه ولی، میدان و حمام خان، باغ دولت‌آباد و مسجد فهرج.

همچنین از مناطق خوش آب و هوای استان می‌توان به: مهریز، تفت، ده بالا، طزرجان و غربال‌بیز اشاره نمود.